„Cum pot să cred, eu românul, că mă mai trag din cumani, când om universal fiind, mă trag din Dumnezeu, ori din maimuţa biologiei şi sunt o acumulare de stări, cu numele tuturor acestora, când sorocul le pune pe piedestal? Mă simt dac atunci când iarna vine, şi trebuie să-mi pun căciula. Roman, când gloria Romei mă inspiră cu modelul ei şi port vara sandale! Apoi, m-a bântuit o stare de identitate incertă… până când am primit certificatul naţionalităţii mele, cu numele română, amestec de umilinţă şi origine latină constatată. Atunci am primit şi dreptul la o ţară, dacă vom fi ştiut să ne-o facem, din toate plaiurile cu acelaşi ecou. Nu vreau să fiu cuman acum, că tot am o ţară: România, şi prea vrea lumea o nouă ordine mondială, cu naţiuni de decor, ori dacă s-ar putea fără!" (Mihai Sporiș, *Despre cumani...!?*)

ISBN 978-606-8701-20-2

9 786068 701202

ISBN 978-606-8701-20-2

Mihai Sporiș • Cugetări despre... Posade și alte provocări ale istoriei

MIHAI SPORIȘ

CUGETĂRI DESPRE ... POSADE ȘI ALTE PROVOCĂRI ALE ISTORIEI

Editura INTOL PRESS Râmnicu Vâlcea, 2019

Cugetări despre ...Posade
și alte provocări ale istoriei

Tehnoredactarea Mihai SPORIȘ, Simona Maria KIS
Coperta: Leontina CICHIRDAN

Coperta I Vâlcea, Perișani-Pripoarele, imagine din satelit.
Coperta IV 02 august 2010, Perișani-Pripoarele, tabără de istorie...Posada 1330! foto: P. Cichirdan

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
SPORIŞ, MIHAI
Cugetări despre... Posade şi alte provocări ale istoriei /
Mihai Sporiș. - Râmnicu Vâlcea : Intol Press, 2019
ISBN 978-606-8701-20-2

821.135.1

Tipărit la KITCOM, Verguleasa, Poganu, Olt, iulie, 2019, 100 de exemplare, ediția 1.

Copyright © 2019, autorul și Editura Intol Press din cadrul SC Intol SRL, str. Calea lui Traian 169, bl.5, sc.E, ap.3, tel(fax) 0250 736615, tel: 0350 401 254, 0746.029.824 Reg.Comerţului J38/ 442/ 1993. E-mail: cichirdan@yahoo.com

MIHAI SPORIȘ

CUGETĂRI DESPRE…POSADE ȘI ALTE PROVOCĂRI ALE ISTORIEI

Editura INTOL-PRESS, Râmnicu Vâlcea, 2019

Nevoia de sfinți români

Dintr-un început facem precizarea că această expunere este o constatare, mai puțin carteziană, angajată afectiv. Este rodul unui spirit de observație.

Am citit, am recitit - mai cu cercetare! - am văzut, m-am minunat. Firesc au venit mirările și în mod inevitabil au venit întrebările. La acestea mi-am dat răspunsurile cu posibilitățile personale de a le justifica. Vor fi fiind ele general valabi-le? Nu cumva adevărul meu este șchiop? Iată de ce aici, expun modestele mele constatări și pe cele ce m-au convins mai demult, ale altora cu autoritatea cercetătorilor autentici.

Neamul românesc și-a purtat curgerea de la strămoșii săi până azi, cel puțin în ultimele două milenii, ca *un râu subteran* cu dese și eroice însângerări la suprafață. Atunci războjul timpului a consemnat eroii și sfinții săi, mai mereu anonimi, din neputința ridicării lor peste alte ierarhii. Chiar numele neamului ne era rostit diferit, după cum limba celui înstăpânit în vatra lui mănoasă, îl constata. Abia pe la 1840, când lumea modernă se reașeza, se va fi vădit explicit, românul, cel aflat de secole într-o *rumânie,* vorbind în felul *romeilor,* cum vor fi fost urmașii tuturor romanilor din marele imperiu roman, salvat în Orient. Îl va constata Jean Alexandre Vaillant… De atunci în neamul nostru strămoșii daci, în fapt spiritul libertății pământene, ascunși de vreme rea în codul genetic, au cam fost scoși din istorie, ori tolerați pe alocuri în formula asimilării lor totale de mărețul imperiu. S-a spus despre ei că nu cunoșteau o scriere proprie, că ne-au lăsat decât vreo sută de cuvinte moștenire, că au fost dislocați în masă din Dacia. O rupere cu trecutul, una abruptă trebuia să ne emancipeze ca națiune cu un puternic bla-

zon al marii Rome civilizatoare. Spiritul universalist al Apusului era favorabil recuperării în Răsărit a unei Rome legitime. Politic eram o justificare pentru cauza habsburgică în dispută cu otomanii care ne stăpâneau. Religios, eram creștini ortodocși, aflați în ecuația de putere a Rusiei în plin angajament să …elibereze Balcanii, conform testamentului lui Petru I. (dincolo de posibila ficțiune, Rusia, după Petru cel Mare, își va fi asumat rolul de continuatoare a celei de-a treia Rome, în Răsăritul creștin-ortodox!) Dar pentru ultimii eram interesanți fiind ortodocși, într-o tabără opusă catolicilor. Iată un popor, Poporul Român sub imperii diferite, cu stăpâni politici diferiți și biserica divizată. În aceste circumstanțe, care să fi fost miracolul-minune care ne-a păstrat unitatea ? Credem că retragerea din istorie, (vorbeam de râul subteran!) prin anularea timpului… trecut, luat ca pe o soartă împlinită, cu povești și mituri, și apoi trăirea prezentului, ca pe o Golgotă asumată cu răbdare, răsplătită cum se cuvine în... viața de apoi. Din acest fel se pot observa iubirea pământului și eroismul jertfelnic, fără spaime, al prototipului păstorului mioritic. (atât de persiflat în viziunea materialistă despre om și sensul existenței!) Iată de ce încercăm să ne lămurim, prin lupta de instituționalizare a spiritului creștin în vatra neamului nostru, până la câștigarea redutei de Biserică Națională și consacrarea *ortodoxismului etnicizat, ca o condiție de ființare românească* - după remarca lui Nichifor Crainic! - care au fost treptele principale ale unui proces bimilenar.

Retragerea aureliană de la nordul Dunării; instituirea unor noi forme de conducere a Imperiului Roman; criza profundă economico-socială, de la sfârșitul secolului al III-lea și începutul celui de-al IV-lea, găsește biserica creștină a tuturor, la pragul dintre ilegalitatea catacombelor și recunoașterea oficială a cultului, laolaltă cu cele ale zeilor (313, Milano). Credința în marele imperiu, cu atâtea popoare și cu încetățenirea celor… merituoși, nu avea culoare etnică. Pe pământul Dobrogei, o a-

devărată placă turnantă la gurile marelui fluviu, biserica lui Iisus Hristos este una luptătoare, cu martirii, purtând nume grecești: Zoticos, Attalos, Kamasis, Filipos, Astion, Epictet etc. În Dacia părăsită strategic, creștinii puteau să-și practice cultul și să ducă mai departe credința în nemurire a sufletului. Când în Imperiul de Răsărit creștinismul este pus pe baze dogmatice coerente, (să ne amintim de sfinții capadocieni!) fiind singura manifestare cultică oficială, forța culturală de influență, este substratul elen, unul puternic. Acesta se va face mesagerul cuvântului scripturilor și se va impregna peste tot unde Bizanțul se manifesta cu putere. Biserica devine mâna dreaptă a basileilor, într-un binom al puterii totale de acum și din veac. *Regnum și Sacerdotiu* își dau mâna în folosul unui imperiu grecizat, dar cu multe… popoare. Este perioada în care calendarul se umple cu sfinți greci, prin recunoașterea faptelor și trăirii modelului creștin, uneori prin simpatie față de zeitățile păgâne, creștinate și ele. Ne gândim, ca exemplu, la *dumitrizarea* Demetrei! Procesul este o re-*grecizare* a unui spațiu marcat de urmele civilizației lor, atunci când Roma imperială a Apusului se prăbușește sub puterea militară a Nordului…barbar. Este o revenire la ceea ce a mai fost. Atunci se întrezăresc germenii viitoarelor schisme, referindu-ne aici și la *reformă*. Diferențele se manifestă! Pe la anul 600, cancelaria Bizanțului trece oficial la limba greacă și atunci, în vremea lui Mauriciu, cu ocazia unei confruntări cu avarii, oștenilor imperiului li se părea curios să audă acel *torna, torna fratre!,* adeverindu-ne părăsiți, în latinia noastră vulgară, într-o tabără barbară.

Odată cu consolidarea slavilor, sosiți pe două direcții din răsărit și creștinarea lor în Peninsula Balcanică, cuvântul scripturii, se va propovădui prin ceea ce Kiril și Metodiu din Salonic, vor fi dat Limbii Slavone (cca.850). Țaratele sârbilor și bulgarilor, strâmtorând Bizanțul care le-a creștinat, își vor construi propria dualitate în binomul puterii. Patriarhiile de la Târnovo, Sredica, Ohrida… apărute ca o confirmare a noilor puteri

politice, vor fi putut și ele să recupereze în calendare oamenii remarcabili, canonizați din neamurile lor. Îi vom fi preluat și noi valahii ca modele de trăire creștină, într-o luptă constantă de a ne păstra credința. Îi vom fi simțit în spiritul credinței comune, frați de-ai noștri căzuți pe de-a întregul sub jugul păgân. Kiril, Metodiu, Simeon, Sava, Ștefan, Lazăr… Așa vor proceda și ucrainienii, rușii când își vor dobândi statalitatea, după creștinarea lor târzie de acum o mie de ani.

Întemeierile românești, după epopeea descălecărilor, încă nedescifrată până la capăt, ne scot la iveală Voievozii cei mari, neamuri de Basarabi și Mușatini. Lângă Sfinții Voievozi, după cum în tradiție erau percepuți toți domnii, ca trimiși ai lui Dumnezeu pe pământ, au stat în țările române, mitropoliții… Biserica era una voivodală, cu voievodul pus de adunarea obștească a marilor boieri, convenit, acceptat de o putere lumească străină, cum va fi fost până la A.I. Cuza. Mitropolitul era și el expresia voinței Patriarhului, mai mereu străin de neam. De remarcat că neamurile își croiseră deja o haină etnică, și după *marea schismă* (1054), chiar în interiorul fiecărui stat feudal, se manifestau explicit partizanatele confesionale, ori alegerea protecției unor mari puteri ca vasalitate, ori închinare acceptată. Patriarhia Constantinopolului, în reduta Bizanțului asediat de perși, arabi, cruciați și venețieni, apoi de tăvălugul otoman, era supusă la compromisurile supraviețuirii fizice și doctrinare. Patriarhia de la Târnovo ca o retragere spre nord, mai departe de muribundul Bizanț, un fel de precursor… *Bizanțului după Bizanț* autonom imperiului, în voința vlaho-bulgară a Asăneștilor, cade sub turci în 1393 și va deveni un compromis al turco-craiei. Bizanțul trebuia să se salveze, în autonomia lui sacerdotală, prin alte forme de rezistență. Aici putem intui importanța isihasmului, ca o retragere a partizanilor în munți, în vremurile moderne. Să nu uităm în acest context pe marele ierarh și doctrinar, viitor sfânt: Nicodim de la Tismana (Vodița, Tismana, Cozia, Cotmeana, Prislop), trecut în Țara Românească

devreme, înaintea domniei lui Mircea cel Mare (cel Bătrân: 1386-1418); pe moldoveanul Daniil Sihastru, viața monastică de pe austerul Munte Athos, și din Munții României de azi, ca adeverire a trăirii sacralității fără timp, în vecinătatea societății cu istorie, dar trăind în rânduiala nestricată a lui Dumnezeu, spre a fi pildă oamenilor. Voievozii îi cercetau pe sihaștrii să afle ce e bine pentru neam… Așa va fi procedat Stefan cel Mare și istoria îi consemnează eroismul, iar biserica îl va canoniza după cinci veacuri. Așa se va fi format la Bistrița oltea-nă viitorul domn Neagoe Basarab, lângă Nifon și Macarie, va fi deprins gustul… iluminării prin carte, va cultiva pedagogia și morala creștină, va ctitori lăcașe emblematice, ca să intre tot după aproape cinci veacuri în soborul sfinților, atunci, când biserica neamului va fi avut puterea să o facă, fiind autocefală.

După întemeierea statelor românești, credința neamului, creștinat, după cum se acreditează, de Apostolul Andrei, avea nevoie de formalizarea instituțională, să poată rezista în fața atâtor curente eretice (să ne amintim de arianism, bogumilism etc.!) ori a altor forme de prozelitism agresive, în special în Transilvania. Bizanțul ne va fi dat episcopii până la întemeiere. Instituția bisericii își va fi avut capul, ca un centru de comandă în patriarhia ecumenică, a Constantinopolului, ca o formulă de centralizare a puterii religioase a Răsăritului, opozabilă Episcopatului Romei, ca prim scaun al creștinilor. Dar va fi dat tribut de ascultare și celorlalte centre ale puterii ortodoxiei, închinându-și mănăstiri, schituri, adică o bună parte din moșie. Biserica românilor (valahi și moldoveni!) era o biserică voievodală, cu sfetnicii iviți din nevoile neamului… Instituția voivozilor intra de multe ori în conflict de interese cu patriarhiile, ori mitropoliile pământene, cu riscurile asumate ale anatemelor, mitropoliții fiind și ei numiți de la… *centru*. Rămâne încă necercetată, până la cap, disputa dintre cele două puteri ale statului, din binomul domn-mitropolit în ceea ce privește pe cei doi viitori sfinți: Constantin Brâncoveanu și Antim Ivireanul. Nu

se poate uita disputa mai veche între reformatorul Radul cel Mare, domn luminat și pașnic și Nifon, fost patriarh la Constantinopol, chemat la Târgoviște. Intervențiile în politic ale mitropoliților au fost generatoare de crize… Amintim aici doar scrisoarea adresată de Mitropolitul Eftimie de la Târgoviște, împreună cu câțiva mari boieri munteni, în 5 septembrie 1599, pentru uzurparea lui Mihai Viteazul cu Simion Movilă. Ceea ce a urmat se cunoaște. Patriarhia Ecumenică se afla în același loc unde Înalta Poartă dădea firmanul, ori hotăra mazilirea unor domni pământeni. *Capul plecat sabia nu-l taie,* era un argument pentru compromisuri și abdicări de la… *cale.* Cum s-ar putea descifra ecuația unor sfinți, cum sunt Antim Ivireanul și Constantin Brâncoveanu, aflați în înțelesul lucrurilor în mod diferit? Voievodul era un om al neamului său, care înțelesese cum se poate propăși de toate relele, ca de niște *balauri* gata să ne înghită. Imperiul austriecilor habsburgi ne-ar fi impus … uniația (o făcuseră deja în Transilvania!), după cum ar fi vrut domnitorul Șerban Cantacuzino, în 1688. Imperiul țarist ne-ar fi schimbat un jug, cu altul și ne-ar fi impus altă …patriarhie, (cunoaștem încercarea de la Stănilești, din 1711) așa ar fi vrut Antim Ivireanul, spirit ecumenic în lumea creștin-ortodoxă a Răsăritului, dar eliberată de hegemonia grecească, împotriva căreia va fi luptat cu cărțile tipărite în limba română și prin abilitatea sa diplomatică. Să nu remarcăm azi poziția fermă a Patriarhiei Ruse, consonantă intereselor politice ale Statului Rus, ținând în ascultare cucerirea… țarilor, dar și pe cea a uniunii popoarelor, băgate cu forța în imperiul ateu al comunismului? În interiorul Bisericii Ortodoxe panslavismul se manifestă dincolo de etnicitatea pe care au dus-o în generalitate. Turcii reprezentau o lume în criză evidentă, erau însă prea puternici pentru a le face față, (cum va constata explicit Constantin Brâncoveanu, când alege neutralitatea între austrieci, turci și ruși ca între trei balauri cu gurile căscate!) Turcii în criză politică evidentă, respinși de sub zidurile Vienei, (1683) la Dunărea de

Jos, erau preferabili celorlalți, până la o vreme… Gândul acesta l-a făcut martir și l-a dus, atunci când el va fi fost corect descifrat, în tabăra sfinților. Ivireanul a intuit propășirea spirituală a oamenilor, prin luminarea în limba lor maternă, (cum intuiseră și protestanții și traduseseră Biblia în limbile neamurilor!) i-a dăruit carte tipărită… dar nu avea viziunea politică și nu putea vibra personalitatea etnică, a românului Brâncoveanu, sacrificat și el de rudele sale materne, cantacuzine… Blestemul, care a pus domni nepământeni, la căderea lui Cantemir și a Brâncoveanului, a însemnat un veac negru, de întârziere a aspiraților către modernitate ale neamului românesc.

Diplomația Fanarului, cu negustori greci abili, cu zarafi și dragomani, va cumpăra domniile în țările române ca profitabile afaceri. Ea va domni pentru… greci, și sultan, preț de un veac, în principatele dunărene. Grecii, în plină criză otomană, vor face legea administratorului intermediar. Biserică pământeană aservită, prin închinările înrobitoare, era prin supunerea canonică, îngenuncheată și ea.

Credem că linia urmată de Biserica Românească, pentru viața sa specifică, amprenta etnicității într-un raport al supraviețuirii față de păgâni, dar și față de altă manifestare în cultul creștin, începe odată cu primii Basarabi, dar capătă evidență la Mircea cel Mare, cel Bătrân. Lui îi datorăm Isihasmul, în formula lui Nicodim. Credem că acesta este râul ascuns, neperturbat al curgerii în afara istoriei, apa limpede, vie, izvorul tuturor mântuirilor din rătăcire. El, Mircea cel Bătrân, diplomat înțelept, ține surorile creștine în dialog atunci când el, ca toți înaintașii lui este ortodox, iar Doamna Mara, ca și Doamna Clara soția lui Vladislav erau catolice. Se putea oare altfel, pe o linie de demarcație chiar prin inima țării? Ardealul fiind vasalul unui *regat apostolic,* Regatul Ungar sub autoritatea papală, apoi sub puternicele influențe ale reformei, prin sașii sălășluiți pe acolo de sute de ani? Regatul Polon și el sub in-

fluențele papale, ne era când aliat, când potrivnic, în complicatele jocuri de putere ale lumii feudale.

Luminile modernității, unele de înnoire generală, de regăsirea națiunilor prin cotloanele imperiilor, ne-au arătat nouă înșine, că suntem robiți, cu demnitatea de neam terfelită, cu credința pusă sub administrări ale unor instituții străine. Fanarioții și habsburgii, și foarte des, ca teatru de război, muscalii, uitau în numele lui Dumnezeu de români, căutându-și nu mântuirea neamului lor, ci glorificarea lui, prin asuprirea chiar a fraților întru frăție creștină. Horia, Tudor, Avram Iancu, ierarhii bisericii, vor constata abuzurile, se vor ridica cu cuvântul și cu... *lancea* pentru izbăvirea neamului. Acum, în această perioadă consemnăm, cu recunoaștere târzie, sfinții români, preponderent transilvăneni, ori din Moldova de nord. Când nu-i ai, ori când strămoșii tăi nu erau considerați modele, pentru că în anonimat, în discreția unui spațiu al oralității, nu se produc documente opozabile canonizărilor, apelezi pentru consacrare la moaștele autentice, la importul de… sfinte moaște. Să ne amintim de concurența dintre domnitorii pământeni, pentru împodobirea și consacrarea marilor lăcașe ctitorite. Sfânta Filofteia este adusă la Argeș (salvată, via Vidin, - la căderea Tîrnovului! - prin Mircea cel Bătrân!), Craioveștii îl aduc la Bistrița olteană pe Grigorie Decapolitul, Iașiul pe Sfânta Parascheva (Ca un dar oferit lui Vasile Lupu, pentru susținerea unui nou patriarh la Constantinopol!) etc. Viața unui popor ce pune preț pe trăirea și pe nemurirea sufletului, are nevoie de sfinți. Altfel cum poate fi actualizată viața unor oameni de demult, merituoși, în spiritul trăirii permanente a prezentului în care trecutul este scos din istorie?

Pe scara construirii instituționale, de la sfârșitul secolului al XIX-lea se intră încet în etapa Bisericii Naționale, cu autocefalie, proces încheiat odată cu recunoașterea Patriarhatului Românesc. Procesul s-a continuat cu consolidarea acestei redute apărătoare a spiritului românesc. Biserica națională, ca u-

niune în credință a românilor, din statul lor național unitar, instituționalizată, cu autodeterminare, dar păstrând relația tradițională cu puterea politică a statului, este stadiul atins. Fiecare patriarh a adăugat ceva. Consolidarea unei biserici etnice, cu recunoașterea instituțională a caracterului național, s-a făcut și prin canonizările de sfinți români. Criteriile aducerii lor în calendarul actualizat, credem că trebuie să fie sensibile la ceea ce deja s-a imprimat unei conștiințe etnice și prin canalele cultural-spirituale, odată cu dobândirea puterii de-a ne impune în concertul universalității neamurilor. Avem o istorie a oamenilor mari ai neamului, pe care nu i-am uitat, pentru că ne-au marcat prin faptele vieții lor. Adevărul actual (cel care contează în momentul oricăror decizii!) este o însumare de lecții ale istoriei, mai bine, ori mai prost însușite, ca un întreg al trăirii adevărate, asumat după reevaluări, corecții, ajustării, luând act de toate păcatele mântuite și de ceea ce vremea a confirmat, dincolo de prejudecăți. Mai sunt câteva lucruri de consolidat.

Edificiul public reprezentativ, însemn de recunoaștere al instituției naționale românești, după un proces milenar, așa cum alte neamuri au, lipsește: Catedrala Mântuirii Neamului! Panteonul cu sfinți ai spiritului acestei vetre, este sărac! Eforturile de recuperare ale acestora sunt vizibile, însă credem că este mai lent decât desacralizarea agresivă a societății globale.

Efectele mondializării politice, cu escaladarea competiției materiale, se simt în atacurile împotriva spiritului național, manifeste prin toate provocările asupra valorilor identitare: credință, limbă, istorie, personalități de referință etc. Este nevoie de apărători ai sacralității, este nevoie de sfinți români, pentru apărarea trăirii etnice românești, fără a uita toleranța față de semenii noștri de alte neamuri. Profilul personalităților chemate? Unul care să se asambleze alături de altele, într-o rețea de apărare universală a sacralității. Românii, aflați pe linia frontului, dintre surorile creștine, pot oferi modelele de toleranță și ecumenism angajat. Ne aflăm în mod natural, ca o verigă de

lanț, cu neamul nerupt de imperiile cu confesiuni diferite. Avem și personalitățile care au slujit unitatea credinței, în vremuri crâncene. Un singur exemplu, din șirul lung al Basarabilor: Mircea cel Mare (cel Bătrân). Cineva, din câmpul cultural, propunea pe Mihai Eminescu. De ce nu… Tudor Vladimirescu, Nicolae Bălcescu, Bogdan Petriceicu Hașdeu…?

Este nevoie de sfinți! Pentru cerul tuturor oamenilor, semeni de-ai noștri cu chipul lui Dumnezeu trebuie să-i avem! Este nevoie de sfinți români pentru a ne da forța să trăim românește, știind că trăirea noastră, libertate de expresie neîngrădită, este ființarea a ceea ce am cuminecat. Adevărul, ca o sumă de acumulări, poate însemna cronica voievozilor, cu eroisme și revoluționări necesare, credința moștenită și permanent reinvestită prin ritualuri, știința acumulată prin munca de cercetare a cărților, experiența dusă în sentințele proverbelor și zicătorilor, în aforismele și vorbele de duh. Adevărul, catalizator al vieții pe cale, își are sinteza ultimă în sfinți și eroi, ca o linie de adunare finală. La ceasul când contemplăm faptele, să vedem dacă e bine și frumos ce am făcut, putem vedea în preajmă adevărul despre oamenii mari, care își caută numele de sfinți.

Pledăm, acum și aici, pentru Mircea cel Mare, Bătrân, mai *bătrân* decât noi în înțelepciune, constatat și de geniul românesc, numit Eminescu, demn de ceata sfinților nemuritori, să i se constate temeiurile care l-au făcut erou nemuritor, și credința sa în Dumnezeu, manifestă prin bisericile și mănăstirile dăruite, prin duhovnicii ocrotiți și prin spiritul tolerant, ecumenic, unul pro activ pentru acele (și aceste!) vremuri frământate.

(Septembrie, 2010)

Intemeierile românilor...

Lecţile istoriei trebuie să le mai repetăm, din când în când, pentru a nu le uita, şi de foarte multe ori cu beneficiul unor clarificări importante. Este firesc ca decantările să limpezească, apoi chiar sursele referenţiale iniţiale să-şi revizuiască… adevărurile. În acest imbold al conştinţei de sine, iată-ne într-o recapitulare necesară a unui proces istoric de întemeiere a firii noastre, cu numele strigat şi asumat ca românism, într-o concurenţă a numelor de identificare acerbă. În plină societate a cunoaşterii, în plină risipire globalistă, nostalgia originii are o determinare în plus. Simţul de conservare acţionează în regula neştiută a firii, în mod necondiţionat. Nevoia asumării şi a mărturisirii izvorului ne pune în acţiune, ca singură formă concretă a trăirii, faţă a prezentului perpetuu şi sens a fiinţării orânduite.

Se apropie momentul în care, aici în Vâlcea, *ţară a lupilor geticii*, ne-am impus de câţiva ani să sărbătorim isprava întemeietorului Basarab, de la Posada, loc comun al atâtor treceri în nemurire, ce se vor fi ascuns în anonimatul discreţiei, deşi timpul de război al unor cronici străine va fi desconspirat anul: 1330, luna noiembrie, în perioada Sfinţilor Arhangheli, 9-12 noiembrie, eroii încoronaţi şi laureaţii. Motivul rememorării anuale îl vom arăta în altă parte, însă insistenţa îşi cere argumentele propri. Suntem într-o perioadă a istoriei, în care adevărul se impune prin intensitatea strigătului, indiferent de respectarea moralităţii, reductibilă doar la cele zece porunci. Ai dreptate dacă eşti stăpânul puterilor, într-o ordine legitimată artificial de modele de deasupra lui Dumnezeu, cel uzurpat de forţa brută, de expresia materialităţii. Dreptatea învingătorului,

prin toate mijloacele conceptualizate de Nicollo Machiavelli, se vădeşte scriitorul istoriei. Dar lucrurile instituite până la o vreme, cer şi cronica paralelă, ca o taină ce-şi aşteaptă sorocul să vorbească şi despre lucrurile incomode, cu gura închisă de potrivnicii vremurilor. Iată-ne rostindu-ne povestea adunată din cărţile scrise sub condiţionări, din limpezirile proprilor treceri prin istoria recentă, din nenumăratele exerciţii de logică şi controversele raţionale avute cu cei ce se ocupă, aplicat, de trecutul istoric, de procesualitatea devenirii istorice.

Fiecare perioadă de rememorare a unor procese istorice, a unor evenimente marcante, are un punct de vedere propriu, ce nu trebuie pietrificat. Întemeierilor statelor feudale româneşti, care au o poveste cu iz de legendă, li se cere firesc, pentru credibilizare, sinteza legităţii generale, epurată permanent de amănuntul nerelevant şi îmbogăţită de argumentul nou, incontestabil. Demonstraţia, ca actualizare permanentă a concluziei, asupra unei perioade istorice, cu argumentele noi, posibile prin înlăturarea piedicilor, a tabuurilor, a cenzurii, înseamnă limpezire prin decantare.

Am reluat studiul la « Istoria Românilor din cele mai vechi timpuri până astăzi » Constantin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, Editura Albatros, ediţia a II-a, în problema întemeierilor statelor feudale româneşti, după ce am studiat şi « Istoria Românilor… » editată de Academia Română, apoi am adus în dezbatere şi lucrurile puse sub obroc de metoda cercetării istorice, (aproape totdeauna obedientă puterii politice înscăunate!) încercând o abordare, fără cenzuri şi parti-pris-uri, şi mai ales să ieşim din şanţul fără scăpare al istoricilor … de meserie, tributari ai prejudecăţilor maeştrilor lor şi plătiţi, deseori de … comanditarii zilei.

Cărţile se scriu din cărţi. Se vădeşte acest lucru cu istoriile menţionate. În perioada ateistă, dinainte de 1989, dar şi în cea inerţială postcomunistă, de după, tratarea pseudo ştiinţifică, prin eludarea cauzalităţii câmpului trăirii religioase, amputase

realităţii istorice substanţa determinărilor sacralităţii, lipsind prezentul de o istorie credibilă, atât de necesară. Într-o recuperare a lucrurilor, insuficent demonstrate în susţinerea faptelor şi argumentarea procesului istoric, credem că putem actualiza premiza, aceea în ceea ce suntem astăzi, ca devenire.

Procesele istorice ale întemeierii popoarelor sunt transformări compexe, pe multe paliere. Identificarea unei stări definibile, documentată clar pentru statistica popoarelor în evidente competiţii, are nevoie de punctul de vedere neutru şi general credibil. Poporul Român trebuia să se legitimeze în concertul tuturor popoarelor, ce se vor fi afirmat, când acest lucru se impunea.

Astăzi recunoaştem, fără rezerve, că suntem locuitorii aceleiaşi planete şi că aceasta are propria sa istorie, mai veche decât cea a omului, indiferent de paradigma apariţiei acestuia pe scenă, prin evoluţie darwinistă, creat de Dumnezeu la un moment dat, venit gata făcut de pe alte planete etc. Apoi ne dumirim că socializarea oamenilor este un proces pe care îl trăieşte fiecare om, în cursul propriei sale vieţi, într-un spaţiu al trăirii fizice şi psihice, sever marcat, şi trăit afectiv. Rudele, neamul cel mare, vor fi fost primele vecinătăţi ale cercurilor noastre de putere. Spaţiul de viaţă, a fost cel al habitatului natural, unul prielnic şi conform cu puterea proprie de apărare, cum îl confirmă lupta dintre toate speciile, în legitatea naturii. Primele limesuri naturale le vor fi trasat cursurile de apă, ţărmurile mărilor, limita gheţurilor, deşerturile, înălţimile aride. Marile civilizaţii consemnate de istoria veche se vor fi ridicat, la înflorirea lor vizibilă, pe marile fluvii ale pământului: Nil, Tigru şi Eufrat, Indus, Gange, Fluviul Galben, Volga, Rin, Dunăre etc. În acest maiestos bazin hidrografic al Dunării, pe ramurile afluenţilor ei, nenumăratele râuri, vor fi trăit şi strămoşii noştri, cum se vor fi numit ei atunci, dacă vorbim de o continuitate neîntreruptă, într-un spaţiu matcă, atestabilă arheologic prin straturile culturale de o vechime multi milenară: Gu-

melniţa, Hamangia, Vădastra, Cucuteni, Tisa-Criş, Boian etc., ori în periodizarea mai generală: paleolitic, neolitic, epoca bronzului, epoca fierului…

Viaţa în general, depinde de condiţile geografice şi climatice şi acestea nu au fost invariabile în timpul istoric. Relieful s-a modificat radical, iar modificările climatice au schimbat dramatic condiţile de viaţă, au pus în mişcare vieţuitoarele şi printre aceste pe oameni, pentru salvarea vieţii. Glaciaţiunile au fost o realitate observabilă şi în munţii noştri. Lanţurile de munţi mai vechi, precum cei dobrogeni, Carpaţii cu tinerimea lor, alături de cei răsăriţi prin erupţie vulcanică, atestă frământarea permanentă a geografiei. Nenumăratele neamuri aduse de seceta stepelor îndepărtate, de nevoia supravieţuirii, sunt consemnate de istoria vizibilă a ultimelor două mileni. În această frământare a vieţii oamenilor trebuie să ne găsim noi cei de azi firul întemeietor, fără prejudecăţi şi egoisme paralizante, fără absurda demonstraţie a unicităţii, când generalitatea este regula, ori fără inhibiţie acolo unde dominant devine specificul care personalizează, şi legitimează, în spiritul adevărului demonstrabil, poziţionarea într-un ansamblu.

Istoria locului fixat în geografia, totuşi greu schimbătoare, este diferită de a populaţilor, ori a popoarelor în mişcare, când vorbim de o amprentă culturală clară, greu confundabilă, ca diferenţă specifică. Locul poate să se prezinte prin monumentele de glorie ale trecerii mai multor neamuri. Un neam în mişcare îşi poate scrie epopeea pe traseul migreţiei sale, vor-bindu-ne de locuri pe unde doar a trecut. Sunt neamuri ale oamenilor, cei legaţi de cetăţile naturale ale munţilor şi pădurilor (mlaştinilor, insulelor etc.) care s-au lipit de locurile lor, mai uşor de apărat, cum le atestă şi conflictele moderne din Caucaz, Afganistan, mai demult din Alpi, Carpaţi, Balcani etc. Iată aici o posibilă diferenţiere între neamurile în apărare (care aveau ce apăra!) şi neamurile în ofensivă. Ultimile împinse de raţiuni obiective, dacă vorbim de supravieţuire, ori de nevoia propăşirii de ordin

superior, dacă ne gândim la marile imperii, unde poporul conducător îşi va exercita puterea asupra celorlalte, până la o vreme, aceea asimilării culturale, a înglobării, într-o nouă poziţionare în limesul noii « cetăţi »: *cetăţenia*. Se vor fi găsit în timpul istoriei şi alte forme de relaţionare între puterile popoarelor, acele formule de statalitate: state clientelare, aliate, închinate, vasale, autonome, etc. În destinul poporului nostru, legat de locuri, defensiva se observă şi în felul nostru de manifestare de azi, ca amprentă definitorie.

Locul înobilat de istoria veche, cel al unor daci stăpâni în bazinul Dunării, pe vremea lui Burebista, îşi va fi păstrat aproape două milenii numele, indiferent de stăpânul politic. Hărţile vremii, documentele, vor vorbi despre Dacia. Nucleul acestui mare stat dacic al antichităţii, rămâne satul modern de azi: România. Numele de « Dacia » este unul de incontestabilă conştiinţă publică. Marele Imperiu Roman va reorganiza teritoriul cucerit de la Decebal în…Dacia Malvensis, Dacia Ripensis, Dacia Porolisensis, adică Dacia Romană. În acelaşi timp se vorbea de…dacii liberi, de dincolo de limesul roman. După retragerea aureliană (271-276) se va vorbi de Dacia sud-dunăreană şi de Dacia de peste Dunăre. Numele cel mare al pământului locuit de triburile strămoşilor noştri, triburi cu nume proprii, va fi intrat în conştiinţa puterilor vremii ca Dacia. Aşa se va fi întâmplat cu puzderia de oraşe state din bazinul mediteraneean, pe care romanii le-au botezat Grecia. Pe locuitorii acestei largi întinderi de pamânt, numită Dacia, pe daci îi găsim azi revendicaţi ca strămoşi şi de alte popoare moderne: germani, danezi, suedezi, olandezi. Blonzii cu ochi albaştri, descrişi de izvoarele romane, pot fi un argument, alături de Codul de legi al lui Zalmoxis (vezi Carol Lundius !), de legea pământului, ca obicei îndătinat, de forţa oralităţii şi a simbolisticii nordului runic. Să ne amintim de încreştinatul Wulfila, reformator al alfabetului runic, pe când trăia în …miezul Daciei de

sub goţii (se mai vorbește de identitatea: got-get, nu fără temeiuri!), clienţi ai Romei!

Imperiul Roman, un imens amestec de neamuri, va topi diferenţele, înfiinţând necesar *cetăţenia*, ca liant unui stat, ce depăşise masa critică. Toţi se numeau *romani*, dar păstrau, dincolo de nostalgia locului de naştere, o amprentă a civilizaţiei, sinteză a spiritului antichităţii. Lucrul acesta se menţinea prin legile scrise şi nescrise ale imperiului şi mai ales prin puterea statului de a le aplica. Vor fi fost până la o vreme, vorba Filosofului: blazonul cetăţeanului atenian, al celui roman, … al celui sovietic, al celui american, mâine, cu mare probablitate, al celui european…

Dacia divizată a secolului al XIX-lea, tânjea după unitate. Imperiile, cu simţul istoriei în care puterile se ridică, înfloresc, apoi obosesc şi intră în noapte, simţeau în suflul afirmării neamurilor-naţiuni, pericolul Daciei Mari. Atunci politicienii orientaţi ai vremii, în contradicţie cu marile spirite, ale culturii pământului Daciei Profunde, au ales unificarea onomastică a diversităţii spiritului locului, vorbitor al unei limbi din trunchiul latinei, *amprenta romană*. Au fost dezbateri îndelungate şi cârtiri justificate, dar până la urmă iată-ne români într-o România, din ce în ce mai rotundă, nu suficient de mare în nostalgiile noastre, după marele imperiu al lui Burebista, asta dacă uităm că şi alţii se consideră altoiţi pe puternicul arbore dacic. Da! Dacia este pământ de leagăn al neamului nostru, ca un râu curgător de departe prin vreme, cu atâţia afluenţi la cotiturile din destinul popoarelor, dar păstrat încă în limpezimea izvorului cultural şi spiritual, lucru vădit în limbă, datină, credinţă.

Istoria, păstrării limpezimii izvorului neamului trecut prin atâtea încercări, cere o detaşare de comandamentele politice care îşi potrivesc adevărul cu nevoia momentului, scriindu-l după dorinţa unor legitimări conjuncturale. Istoria limpezimilor este una profundă, ascunsă în simţirea cea adâncă, în ceea ce are mai de preţ, de taină, tezaurul trăirii autentice, fără com-

promisuri. Istoria sângelui vărsat pentru pământul vieţii şi al libertăţii traiului, istoria relaţiei cu Dumnezeu, Cel luat chezaş moralei supreme şi garanţie a nemuririi, este povestea tâlcului nostru. Urmărind aceste determinări ale vieţii vom găsi firul călăuzitor, vom putea să ne dumirim asupra marilor evenimente ce ne puteau tulbura mersul înainte.

Dacii, ascunşi sub numele lor locale, numiţi în semnificaţia lor de oameni ai muntelui, ori ai şesului, de cei ce au scris despre ei, de cei ce au venit să convieţuiască cu ei în relaţii de putere diferite şi oricum schimbătoare, se vor recomanda în istorie prin crezul lor în nemurire, aproape o constantă în vreme. O limbă puternică în alianța daco-romană va reuşi să aducă la sânul ei cuvinte noi, dar păstrându-şi sintaxa, regulă de fiinţare neştirbită. Credem că strămoşii noştri au păstrat din substratul vechi limba indo-europeană a întregului bazin al Dunării, pe care, ca armătură de vreme nouă, se va fi aşezat altoiul limbii latine, oficiale, a Imperiului Roman, şi ea cu rădăcina primordială din acelaşi spaţiu al oralităţii, de unde a venit cândva migrația Nordului cu reperul modern: alpino-carpato-balcano-danubiano-pontic. Prezenţa în întreg acest spaţiu a neamurilor noastre, vorbind dialecte ale unei limbi latine vechi, cu particularizări ale evoluţiei în dialectele ce le disting, vorbeşte de unitatea străveche. Chiar pe teritoriul matcă a devenirii naţiunii române, din perioada modernă, unitatea graiului, cu atributul nucleului (« *de la Nistru pân` la Tisa…* ») a fost cea care ne-a recunoscut în concertul surorilor de gintă latină, din stirpea cea nobilă a popoarelor alese. Marea Franţă, putere a Europei, va sprijini sora răsăriteană să se afirme în modernitate, ca naţiune în sine, apoi va ajuta la vremea aşezărilor într-o nouă ordine mondială, întregirea în fruntarii fireşti.

Retragerea Romei din Dacia nord-dunăreană, marile migraţii ale mileniului unu creştin, căderea Romei sub dominaţia nordului european gotic (getic!), agonia Imperiului de Răsărit, recuperat de greci ca Bizanţ și trecut din ofensivă în apărare,

preţ de un mileniu de la dispariţia celui de Apus, au marcat politic decisiv, viaţa strămoşilor noştri. Viaţa în Dacia profundă va fi rămas una neschimbată în ocupaţile străvechi, cum constatăm şi azi: agricultură, creşterea animalelor (cu un pastoral luat ca definitoriu de filosoful modern, Lucian Blaga !) extracţia şi prelucrarea metalelor, exploatarea sării şi negoţul ei, alături de alte produse etc. Nicolae Iorga vorbeşte de *retragerea oraşului roman în dava dacică,* de individualizarea unor *romanii populare* ca un fel de mici ţărişoare, formule de prestatalitate, observabile în întregul Peninsulei Balcanice. Atunci când bulgarii şi slavii îşi vor întemeia statele feudale se observă existenţa puzderiei de *vlahii*, cu propria lor lege valahă, regăsite ca un fel de « *republici* », prin secolul al XVIII-lea, de Dimitrie Cantemir, unul dintre iluştrii savanţi ai vremii şi un istoric recunoscut. Credem că în acest spaţiu, cu o imensă ţară de piatră (Terra Litua, Muntenia etc.), dominanta evului mediu, până la realizarea unor formule de statalitate, dezvoltate teritorial, au constituit-o *obştile de moşneni,* ale oamenilor liberi, stăpâni în devălmăşie ai munţilor, apelor, plaiurilor, drumurilor. Această relaţionare cu propietatea devălmaşă există şi acum, în secolul al XXI-lea, în zonele de munte. Particularitatea, pe care o dau munţii organizărilor statale, este aceea a autonomiei unor teritorii restrânse, în depresiuni, pe văi, individualizate de condiţile naturale prielnice apărării celor aşezaţi aici şi foarte ostile celor străini de aceste locuri. Exemplul istoric al cantoanelor helvetice, al teritorilor principatelor germane, viitoare landuri, al numeroaselor „ţări” din Carpaţi, confirmă uşor această constatare. Încercările de supunere a lor de statele cele mari, s-au dovedit în timpul lung al istoriei, la nivelul mentalităţii, lucruri greu de realizat, altfel decât prin înţelegere consimţită. Exemplele Ţării Maramureşului, Ţării Haţegului, Ţării Făgăraşului, Ţării Moţilor, Ţării Vrancei, Ţării Loviştei, Ţării Secuilor, Ţării Dornelor etc., (pilde numai din vatra cea mare a Daciei, Statului Român modern !) sunt grăitoare pentru

toate perioadele. Ele au conştiinţa că sunt dintr-o plămadă comună, prin limbă, credinţă şi obiceiuri, dar bunăstarea materială este rodul muncii individuale şi în obştea devălmaşă, din unitatea de relief locuită. În situaţii de pericole pentru neamurile lor, ţărişoarele deveneau solidare. Aşa credem că ar trebui văzute strămutările de oameni, le putem numi şi descălecări, dar şi uniunile cneziale şi chiar voivodale, apărute foarte repede, în caz de nevoie, şi prezenţa militară a strămoşilor noştri la evenimentele consemnate de cancelarile altor state, încă înainte de consemnarea documentară, explicită, a statelor feudale româneşti.

Construcţia marilor state feudale cunoaşte agregarea de la mic la mare, prin unire consimţită, sau prin puterea de lovire a celor de un fel, mai apoi a celor ce aveau un posibil numitor comun. Ce forţă de agregare poate avea credinţa comună! Până în anul 313, când s-a dat Edictul de la Milano, pe când Imperiul Roman era intrat în criză şi cu autoritatea partajată conflictual între tetrarhii instituiţi de Diocleţian, lumea credea într-o puzderie de zeităţi. După *edictul* dat de Constantin cel Mare, creştinismul este scos din ilegalitate şi devine un liant nou între oameni, indiferent de neam. Apare însă pe scena istoriei un actor teribil: Biserica Creştină. Putere asociată la început puterii politice, devine apoi o putere suprastatală, care se instituţionalizează puternic, determinând mersul istoriei. Misiunea Daciei, moştenitoare a unui monoteism şi a crezului în nemurire, cu un puternic cult al strămoşilor, cu o tradiţie a ritualurilor incontestabilă, este aceea de puternic factor de convertire la creştinism. Creştinarea în linie directă, prin Apostolul Andrei, este atestată de martirii din Dobrogea, (încă sub autoritatea Romei, din vremea lui Diocleţian, a lui Galeriu!) găsiţi la Tomis, Durostorum, Niculiţel, la Halmiris (Murighiol) etc; creştinarea goţilor (geților…Iordanes!), aflaţi în Câmpia Dunării, pe vremea episcopului Wulfila; contribuţia dobrogeană la construcţia doctrinei creştine (Ioan Casian, Dionisie Exigul

etc.), sunt argumente ale înstăpânirii rapide, consistente, a credinţei creştine în Dacia post romană. Apoi plierea pe acumulările dogmatice ale ramurii răsăritene, cu iradiere de la Constantinopol, Antiohia, Alexandria, Athos, mai încoace de la Târnovo, Sredica (Sofia), Ohrida…, devine un lucru firesc, într-un mare imperiu confesional. Până la *marea schismă* din sânul bisericii creştine, devenită evidentă prin excomunicările reciproce din 1054, lupta se va fi dat pentru partajarea convieţuirii cu diferitele populaţii intrate în spaţiul vieţuirii comune, pentru creştinarea lor şi asimilarea lor culturală. Se vor fi consemnat în această perioadă în valuri succesive:

- *hunii*, în anul 375 înfrâng neamurile germanice şi domină inclusiv malul stâng al Dunării. Trec ca o efemeridă prin istorie, de unde dispar ca putere dominantă, în anul 454;

- *gepizii*, iau locul hunilor pentru o sută de ani, până la 566. Au fost un neam de stepă, paşnic;

- *longobarzii*, împreună cu *avarii*, se despart după circa o sută de ani. Longobarzii, neam germanic, stabilindu-se în Lombardia, lasă influenţa lor asupra Daciei, avarilor, stabiliţi în Câmpia Panonică, pe teritoriul dacic şi nu numai, făcându-şi apariţia populaţiile slavilor, ce vor fi cuprins masiv un vast teritoriu. Asimilarea slavilor de către populaţia autohtonă are loc între secolele V şi X! (nu suntem de acord cu această sentință dată de istoricii… *pro-domo sua*, în afara unei demonstrații științifice!) Putem afirma aici că parte din teritoriul Țării Românești și al Moldovei, cuprins de puterea liturgică (în limba slavilor!) și de limba oficială a cancelarilor, tot limba slavilor, a cunoscut, în mod agresiv o slavizare de durată a statului - până când, Bizanțul după Bizanț, o va contesta și o va concura cu grecizarea, la fel de agresivă în raport cu graiul oralității, dintru latinie, vorbit prin teritoriile moșnenilor, în legături de supunere slabe cu statul medieval slavizat! (să ne amintim de elita incipientă a românilor care prin Văcărescu îndemna, abia prin secolul al XVIII-lea: la *creșterea limbii românești și a patriei*

cinstire! În această perioadă de vânturări de populaţii, apoi cu state feudale slavizate, ne dobândim şi prin toată Peninsula Balcanică numele de vlahi, iar locurile locuite de dacii, altoiţi cu romanii şi cu toate asimilările lor, vor fi numite Valahii, Vlahii. Şi viitorul stat medieval Ţara Românească, va purta multă vreme numele de Valahia. (foarte des pe cel de Muntenia!); Rolul slavilor în destinul poporului român este important că a dat pre limba lor liantul structurii liturgice pentru unitatea de acțiune întru păstrarea statalității, neîntrerupt, chiar dacă în relație de vasalitate cu o putere suzerană;

- *bulgarii,* neam turcic, au venit în sudul Dunării, s-au amestecat cu slavii, de la care au luat limba, s-au creştinat în anul 864, sub presiunea Bizanţului, apoi s-au afirmat ca statalitate puternică (slavizată!) în coasta Imperiului Bizantin; la 802 se consemnează Statul Bulgar al lui Krum, cu apogeul pe vremea lui Simeon, adus sub obedienţă bizantină, cu ajutorul ruşilor (slavilor răsăriteni) ai lui Sviatoslav în 972, cu accentuarea caracterului slav; refacerea statului bulgar se consemnează în dualitatea vlaho-bulgară (slavă): 1185, după răscoala vlahilor, susţinuţi de valahii şi cumanii nord-dunăreni, împotriva Bizanţului. La năvălirea tătarilor, din 1241, al doilea ţarat al Asăneştilor atinge apogeul. Vom reveni la statalitatea româno-bulgărească în contextul luptei religioase;

- *sârbo-croaţii,* (evident…slavi!) coboară în vestul peninsulei balcanice, între secolele al VII-lea şi al IX-lea, îşi construiesc state şi se creştinează, prin Bizanţ, la mijlocul secolului al IX-lea. Şi aici se găsesc *vlahii,* ca locuiri compacte ale autohtonilor romanizaţi (adica atinși de vremelnica Romă!) şi păstrători ai obiceiurilor milenare, în care păstoritul, şi cărăuşia prin munţi, le erau reprezentative;

- *ungurii,* vin în Câmpia Tisei în anul 896, încercând să-şi dobândească spaţiul vital spre vest, unde sunt învinşi în anul 955, de împăratul german Otto cel Mare. În est, atât slavii cât şi urmaşii daco-romanilor, aveau formaţiuni statale proprii. După

două secole, ungurii creştinaţi şi trecuţi la catolicism (latinie!), imediat după schismă, își vor impune influenţa politică asupra Transilvaniei, (să atenționam aici și asupra înrudirilor cu lărgirea moșiilor și statuarea în timp a drepturilor de propietate ale urmașilor…!) pe care o vor consolida cu ajutorul Papei de la Roma şi prin colonizări masive ale unor populaţii la hotare şi la…trecători: saşi, secui, Ordinul cavalerilor teutoni, Ordinul cavalerilor ospitalieri (ioaniţi), cumanii clientelari (trecuți în cult la latinie!);

- *pecenegii (uzi, găgăuzi, berindei…), cumanii*, neamuri turcice de stepă, marchează trecerea şi convieţuirea noastră cu ei în istorie. Cu pecenegii din secolul al X-lea, până când sunt învinși de cumani, pe la jumătatea secolului al XI-lea, timp în care influenţează procesul istoric şi sunt asimilaţi. Pe cumani îi găsim creştinaţi, ţinând de catolici, în plină zonă de influenţă… când slavă, când bizantină-sub aspectul impunerii limbii oficiale: medo-bulgara, ori greaca. Între 1227-1228 au înfinţat un episcopat (latin), în sudul Moldovei, evident obedient Papei, iar ca putere politică, în consens fragil cu Regatul Apostolic Ungar. Se exprimă ca putere deosebită în câmpia Dunării, până la invazia tătarilor (vezi Kalga 1223!), din 1241. Ei vor interveni decisiv, împreună cu valahii nord-dunăreni, în sprijinul Ţaratului Vlaho-Bulgar al Asăneştilor, în lupta împotriva Bizanţului, apoi a lui Baldovin de Flandra, conducătorul Cruciadei a IV-a, cuceritorul Constantinopolului şi Împăratul Imperiului Latin de Răsărit, pe care asăneştii îl vor întemniţa la Târnovo; Cumanii, după 1223, când pierd la Kalga, alături de ruşi, împotriva tătarilor, se orientează către protecţia Regatului Ungariei, trec la catolicism, (vezi înfinţarea Episcopiei Cumanilor!) preiau sarcinile de la cavalerii teutoni, tocmai retraşi din zona de curbură a Carpaţilor (de fapt indepărtați de ultimi regi arpadieni, din ce în ce mai… independenţi faţă de papii, aflaţi în război cu schismaticii ortodocşi şi păgânii neconvertiţi!), unde

păzeau trecătorile: Oituzul, Buzăul, Branul şi drumurile dinspre Transilvania spre Dunăre, din acest teritoriu;

- *tătarii,* neam mongolic, vor cuprinde pustiitor Europa medievală, în invazia din 1241, după ce vor fi înfrânt în 1223, la Kalga, pe cumanii aliaţi cu slavii răsăriteni (cronica ucrainiană, de la Novgorod, vorbește și de prezența la acest mare conflict a …bolohovenilor, din partea sudică a Moldovei !). Invazia lor va modifica situaţia politică în statele feudale lovite de urgie. Războiul sfânt al Papei, către Est, se întrerupe pentru o vreme. Regatul Ungar slăbit, intră în criză şi apelează la ordinele călugăreşti pentru apărarea cuceririlor (vezi Diploma Ioanită de la 1247). Vasalii tradiţionali nu se mai supun. Nesupunerea valahului Litovoi*, de la 1276, este o dovadă, precum și răscoala saşilor sibieni cu asediul Albei Iulia, iar conflictele cu ţaratul vlaho-bulgar al asăneştilor, o confirmare. Tătarii, crează premisele unor noi întemeieri statale pentru valahii vechii Dacii, pe care aceştia nu le vor rata şi vor da Bizanţului un răgaz, în faţa agresivităţii Papilor. Avanpostul tătăresc de la Isaccea, sub conducerea lui Nogai conducătorul armatelelor de apus ale tătarilor (în supunerea Marelui Han !), va juca un rol important în ecuația descălecatului lui Negru Vodă la Câmpulung și enigmatica concentrare a valahilor transalpini într-un singur stat. Unirea forţelor dispersate ale valahilor, va schimba raportul de forţe cu cumanii, care vor înceta să fie puterea dominantă şi va crea o forţă de lovire, în apărare, capabilă să se opună tătarilor, uneori să coopereze cu aceștia, stabilizaţi fiind în nordul Mării Negre, în vecinătatea… Basarabiei.

Momentul, atât de amânat, al afirmării valahilor pe teritoriul fostei lor Dacii Mari, este unul de o importanţă covârşitoare pentru neamul românesc. El rămâne *o mare enigmă, un adevărat miracol istoric,* (vezi Gh. I. Brătianu!) pentru că istoriografia noastră încă nu a deslușit « legendele descălecărilor », de care fac vorbire cronicile, şi argumentele unor mari istorici, cum a fost Bogdan Petriceicu Haşdeu. În logica istoriei

credem că de slăbirea cumanilor, de neînţelegerile dintre arpadieni şi teutonii, mai apoi vremelnicii ioaniţi, trimişi de papii catolici să păzească fruntariile unui regat, peste puterile ungurilor de a le apăra (vezi şi colonizările săseşti şi secuieşti, fixate pentru stăpânirea peste puterile sale !), de schimbarea raportului dintre slavo-bulgari şi vlahii români sud dunăreni, vor fi beneficiat valahii din exteriorul arcului carpatic, la care în mod logic se vor fi alăturat şi cei aflaţi în interiorul arcului carpatic, ori din depresiunile munţilor. Descălecarea maramureşenilor din secolul al XIV-lea, în mai multe rânduri, sigur are coordonatele anterioare ale unor fapte istorice comune, unui proces istoric. Descălecarea făgărăşeană, sigur se va fi produs după slăbirea cumanilor de către tătari. Urmare a crizei, dinastice din Regatul Ungar, da torată stingerii neamului arpadian, pe linie bărbătească, lupta pentru succesiune antrenează mulți pretendenți. În această luptă Thocomerii (Tihomir, tatăl lui Alexandru Basarab, întemeietorul!) la 1290 roiește din Țara Făgărașului, ca Negru Vodă la sud de Carpați… pierzându-și vremelnic moșiile din Făgăraș, pe care le va redobândi în alt context istoric favorabil! Apoi convertirea cumanilor la catolicism, va fi generat susţinerea creştinilor ortodocşi de la Dunărea de jos, atunci când sub munţi se închega o statalitate capabilă să ţină în loc un mare regat, întărit de papii vremii. Dacă 1247 vorbeşte de mari voivodate şi cânezate şi peste doar cinci decenii aflăm o imensă ţară valahă, respectată atât de cumanii catolicizaţi, de tătarii nord pontici, cât şi de regalitatea maghiară, înseamnă că se produsese între timp o altă aşezare a lucrurilor. Poate că în legătură cu acest lucru se va fi produs schimbarea dinastica în regatul maghiar, a arpadienilor deveniţi prea intoleranţi faţă de intenţiile papilor, cu angevinii mai fideli. Apariţia statului valah, ca tampon faţă de părţile tătăreşti, putea fi un rău necesar pentru regatul maghiar, o miză şi o punte pentru biserica papilor, în demersul ei universalist. Apa-

riţia statului feudal Moldova va fi urmat acelaşi scenariu istoric, cu alţi actori şi altă… distribuţie, ceva mai încolo.

La întânlirea cu şansa istorică, românii vor reuşi mai târziu ceea ce vecinii lor: bulgari, sârbi, croaţi, unguri, făptuiseră deja. Aici există o ipoteză exprimată de cercetătoarea Viorica Enăchiuc, în Codex Rohonczi (vezi Rohonczi Codex, Bucureşti 2002, Editura Alcor Edimpex) care afirmă existenţa unui stat al valahului Vlad, cu o temeinică organizare a bisericii de rit bizantin, în luptă cu uzii (cumanii!) prin secolul al XI-lea, sub suzeranitate bizantină. Ipoteza nu contrazice în vre-un fel, posibilul declin al acestui stat valah, la ridicarea ţaratelor româno-bulgare şi scuturarea stăpânirii bizantine pentru o vreme, atunci când Bizanţul intră în criză şi face posibilă cucerirea Constantinopolului de cruciaţii Papei Ionocenţiu al III-lea, conduşi de Baldovin de Flandra, în 1204. Se pune însă întrebarea: *de ce tac documentele*?, căreia i se poate da răspuns prin alte întrbări: dacă despre toţi vecinii, mai toleranţi faţă de convertirea la catolicism, sunt documente multe, care acoperă lămuritor perioadele, cum este posibil ca despre un spaţiu vast să aflăm date doar prin menţiuni colaterale, prin documentele despre alţii? Nu cumva anumite fapte nu ar trebui cunoscute? Ba chiar ar trebui tăinuite? Să fie oare, peste timp, recunoaşterea Papei Ioan Paul al II-lea, prin scuzele prezentate Bisericii Ortodoxe Române, Patriarhului Teoctist, la istorica vizită de la Bucureşti din 10 Mai 1999, un semn că Vaticanul tezaurizează documente de mare importanţă, privind…istoria noastră secretă şi incomodă? Nu cumva starea de…război rece, între bisericile creştine, să ţină sub obroc posibilităţile noastre de documentare a adevărurilor, altfel decât prin logica istoriei? Deasupra tuturor scenarilor stau adevărurile, care au nevoie de …spovedania clară, singura mântuitoare, dincolo de orice formulă…ecumenică, de compromis.

Ceea ce se poate reproşa istoriografiei româneşti moderne, este că nu a reuşit să integreze istoriei generale, lupta între

cele două surori creştine, în aprigă dispută doctrinară şi pentru apărarea sferelor de influenţă. Nu a făcut-o dintr-o falsă pudoare. Trebuia făcută despărţirea planului religios, de cel al abordării pseudo-ştiinţifice, cerută de propaganda materialist-dialectică şi istorică, pentru respiraţia atee. *Războiul religios,* bine documentat de Preotul cercetător istoric Dumitru Bălaşa, (vezi « *Marele Atentat al Apusului Papal Împotriva Independenţei Daco-Românilor* » Editura « Cuget Românesc » Bârda, 2007 şi Liga Română de Misiune Creştină, Cluj-Napoca, 1999) a fost unul real, cu consecinţe de importanţă majoră în destinul românilor. Probabil că tăcerea suspectă a documentelor este dată de multele neputințe pe care nu le tratăm. Să forțăm arhivele inaccesibile, unele necunoscute încă, dar să intrăm în cele accesibile, cu multe documente necercetate. Să formăm cercetătorii specializați, acum prea puțini pentru o sarcină imensă. Vom observa ușor, în multe situații cum va fi făcut cenușa aprigelor evenimente să pună în ascundere dovada care dă credibilitatea pipăitului. Apoi, ce va fi făcut din istoria noastră veche *un miracol, o enigmă*. Există suspiciunea, uneori acuzaţie făţişă, că în *războiul total*, dus de biserica Apusului, au dispărut documentele în mâna lui Baldovin de Flandra şi a fanaticilor şi excesivilor cruciaţi, documentele reprezentând actele de decont în faţa finanţei papale, a isprăvilor prin Estul *charismaticilor, încăpăţânaţi şi nesupuşi*. Papa Inocenţiu al III-lea şi nici următorii, nu vor putea uita afrontul adus de Ioniţă Caloianul, care deşi ostil Bizanţului, îl va lua şi întemniţa pe proaspătul împărat al Imperiului Latin de Răsărit, Baldovin, în închisoarea viitorului centru religios de la Târnovo, nici renunţarea la promisa convertire la catolicism, acceptată ca act politic de Ioniţă, în schimbul recunoaşterii *împărăţiei româno-bulgare* şi mai ales nesupunerea acestor urmaşi ai…Romei, care sunt pretutindeni şi nu pot fi aduşi la o altă…*latinie*.

Nu se poate discuta despre absenţa unor documente în acea vreme. Ungurii îşi vor fi scris cronica « Gesta Hungarorum »

(Faptele Ungurilor), toate regatele făceau o pasiune din colecţionarea documentelor, cum le vom observa în secolul al XIV-lea. Cronicele, letopiseţele, pisanile, pomelnicele ctitoriceşti, de biserici şi mănăstiri, se realizau cu siguranţă şi ca ordine canonică, în ritualul pomenirii. Inexistenţa lor, la un moment dat, nu poate fi explicată, decât ca mare accident istoric, dramatic, cu intenţia scoaterii prin forţă din scenă a adversarului incomod. Fără voie şi fără a fi captivi ai unor scenarii, nu avem cum să nu ne ducem cu gândul la vrajba dintre bisericile surori, aflate pe vremea tăcerii documentelor despre noi, într-un război total.

Slavizare - Grecizare - Latinizare/ revenirea întregului la latinie…

Este esențial duelul dintre limbile crezului religios pentru devenirea limbii unui popor. În definirea poporului, ca structură populațională omogenă, înainte ca acesta să se identifice prin limbă, trebuia să își aibe un liant anume, larg unificator într-o statalitate, în măsură să aibe voința și forța de-a-i apăra ființa. Acesta este și motivul agregării mai multor forțe într-un întreg unit de acel numitor comun (nu doar frica de cel mai puternic din vecinătate!). În structura de tip *liturgică***, a societății omenești din arealul geografic al Daciei istorice, proprie feudalismului - întârziat mult în Răsărit, liantul l-a reprezentat crezul religios. Urmărirea conflictului între Roma și Bizanț, fiecare cu o anume situare dogmatică și cu altă limbă de comunicare, ne poate arăta marea confruntare dintre Greacă-Slavă-Latină. Ca ducate-limbi, în marele imperiu creștin, armatele slujitorilor limbilor s-au războit continuu. Și acest război dus peste capetele oamenilor simpli, doar rumâni, iobagi, robi, din neamurile atât de diversificate, putea trece neobservat, ca o ieșire din istorie. Ei trăiau în spațiul oralității și al tradițiilor, multe rămase păgâne! Moșnenii și cei retrași în autonomia lor pe co-

claurile neprielnice dregătorilor oficiali își trăiau, cum observăm și azi, propria cultură de nișă, în oralitatea care a generat peste o mie de variante baladei Miorița. Singurul vector de transformare al stării vechi rămânea o anume elită a teritoriului respectiv. La nivel de stat feudal urmărirea structurii și caracterului acestei elite ne poate indica potențialul și direcția de transformare ale unei stări de așezare a societății, către altceva, cu alte caracteristici dominante. De pildă cum s-a transformat statul feudal românesc/slavizat în statul românesc/ grecizat și cum din această evoluție s-au format statele române/ latinizate? Aici făcând mențiunea că Transilvania, principat vasal Regatului Ungariei, Imperiului Otoman, Imperiului Habsburgic, Imperiului Austo-Ungar va fi avut, în mod constant în biserica oficială (Biserica Romană!) și în stat, *limba latină* ca vector de formarea elitei (până la jumătatea secolului al XIX-lea!). Remarcăm apartenența geo-politică a principatului Transilvania de Apusul cu o treaptă de viteză superioară înnoirii și iluminării, dar și baza majoritară a etnicilor, ce se revendicau de la daco-romani, ca fiind autohtonă, talpa țării, baza pe care s-a edificat societatea feudală, dar tocmai trăitorii ei rămâneau convertiți la ortodoxie creștină, din vremea în care Bizanțul domina partea asta de lume, adică înainte de schismă! Grea pare misiunea: să distingi omogenitatea unui spațiu separat de marea falie a schismei și conturată pe meterezele unor munți înalți. Dar, vorbind de evul mediu în care puterea politică o dădea tăria cetății, a castelului observăm că stăpânii de drept și chiar locuitorii obișnuiți erau tocmai autohtonii, deși excluși din burgurile stăpânilor politici, din diete, chiar din lista neamurilor recunoscute (vezi intervalul: 1437-1863).

Ce limbă vor fi vorbit autohtonii din cele trei regiuni devenite principate: Moldova, Transilvania și Țara Românească (Dobrogea aflată sub directa administrație otomană iese din analiză!)? Ca să răspunzi la o atare întrebare ar trebui să cunoști starea inițială și apoi influențele care au determinat înnoirea,

poate înnlocuirea, dar și tenacitatea menținerii graiului! Răspunsurile se pot găsi în studierea organizării sociale la bază. Poate un H. H. Stahl să ne fie de ajutor în identificarea caracteristicilor evolutive ale unităților tradiționale de organizare, care sunt satele. Ce comportament cultural au și mai ales ce legături conservă între loc și trăitorul său? Viața, în comandamentul ei, este argumentul suprem pentru orice continuitate. Cum se transmite un anume fel de-a trăi în timp? Se poate identifica într-un spațiu dat, un singur model existențial care își are origini în *illo tempore*? Urmărind catagrafiile și studiile, privind obștile de moșneni (Vezi și Dinică Ciobotea, în studiul dedicat *moșneniei!*) găsim un fir de continuitate al locuitorilor din satele de deal și de munte (mai puțin satele aservite, boierilor, bisericii și statului, aflate preponderent în zona de ș es!). Vom găsi pe întreg arcul exterior al Carpaților grupările de sate de oameni liberi în obști și *obști de obști* până în perioada modernă (la „republicile" lui Cantemir, din *Descriptio Moldaviae* ne-am referit în alt context!). Regula de funcționare în devălmășie, cu o conducere colectivă a obștilor de moșneni, venind dinspre comuna primitivă o vom vedea adoptată și instituționalizată de statele feudale din arcul carpatic, adeverind faptul că organizarea s-a făcut treptat de jos în sus și nu prin scenariul descălecătorilor, într-o țară în haos și fără o prestructurare. Chiar înființat fiind statul feudal, observăm mulțimea satelor de sub munte autonome și conducându-se după legea pământului. O statistică* pentru această stare ne poate edifica. Așadar statul cu dregătoria lui și cu biserica oficială de-a dreapta, folosind împreună cu elita sa limba oficială (slava, greaca, latina) nu putea influența starea de jos, decât în mică măsură. Se recunoaște faptul că până la 1789, în Franța luată ca etalon al iluminării, existau două stări: a oamenilor fini și una a poporului - adică a modestiei ignorante (care cu ajutorul neprecupețit al bisericii credea tot ce i se spunea fără crâcnire!). La noi elita era subțire numericește și se evalua cantitativ după lăr-

gimea pământului și satelor din proprietate, după titlul dobândit în ierarhia puterii (membru în divan, boier mare, boier mic, boiernaș, ori ierarh al bisericii - mitropolit, episcop, egumen…) Pentru Transilvania (nobili/nemeș, clerici, breslași renumiți și oamenii de cultură și cu deschidere timpurie/ vezi Nicolaus Olahus) elita se racordase la valorile Vestului, rafinată și de dezbaterea Protestului, anticipat de mișcarea husită din vecinătate! În starea bazei limbajul viu al oralității, fără intervenția programatică a elitelor ce vor impune educația școlară, va fi rămas limba maternă a substratului, adică a stării de pornire, pentru daco-români desigur latina populară devenită limbă română arhaică, în așteptarea creșterii… Elitele vremilor se identificau cu aristocrația și se manifestau în planul oficial al politicii. Liderii populațiilor migratoare și cu putere de lovire intrau firesc în elita locului ca dominanți, apoi în acel carusel al migrației, următorii le luau locul fie pașnic prin compromisul salvgardării privilegiilor, fie își măsurau puterile și cel tare își impunea semnul dominant în starea de deasupra - adică nu prea conta pentru rob cine îi era stăpânul, iar pentru satele obștilor de moșneni, care își negociau autonomia cu un nou stăpân, faptul putea trece neobservat.

Pământul negru și negrii pământeni

Ne-am oglindit lumii de sub soarele întregii bolţi cereşti, ca oamenii pământului carpato-balcano-dunăreano-pontic. Oamenii plămădiţi de mitologie şi cei ai Genezei biblice, sunt oameni făcuţi din lut. Ce forţă vitală are acest pământ! Anteu o personaliza cândva. Mumele sevelor întemeietoare o susţin. Amazoanele, prin peşterile tuturor muierilor, ne-o povestesc subtil. Mamele, întodeauna cu înţelesul lui acasă, sunt locurile natale, sunt perpetua trăire a lumii de dincoace, adâncile, nepătrunsele, vibrantele taine ascunse ale negrului pământ, ca o beznă şi o interzicere a privirii înapoi.

Ne recomandăm drept trăitori ai acestei vetre, într-o continuitate pilduitoare. Nu ne găsim în istoria bejaniei oamenilor stepelor îndepărtate, a celor cuprinşi de gheţurile potrivnice, nici a războinicilor porniţi de aiurea să dea de marginile pământului în căutarea cu lăcomie a gloriei, risipind eroismele bine văzute de… istorie.

Brazda întoarsă la vremea primenirii roadelor, este neagră, strălucitoare, garanţie tuturor naşterilor, ca învieri a ceea ce a mai fost. Fiecare primăvară, răscolea acelaşi pământ, cu aceleaşi mume, primenite cu ultimile sosite, să nască proaspăt toate mamele de … lapte, sub soarele înalt al zilei…

În periodicul amestec al oamenilor, în neostoitul lor urdiniş, cum să-i deosebeşti pe oamenii înrădăcinaţi locului, de călăreţii cavalcadelor eroice, de lăcustele mânate de supravieţuire, de oştenii şi coloniştii aduşi de puterea de izbire a marilor imperii, venite ca pârjolul, ori inundaţile, la umflarea istoriei? Iată o întrebare al cărei răspuns poate cântări mult în autodefinirea noastră. Nu credem că în succedarea tuturor Babiloane-

lor, cu amestecarea limbilor, a tuturor limbilor, mai era important să-ţi strigi limba de pe coline. Cine să o asculte, şi cu ce înţeles pentru sine? Pentru cei de-un fel, se putea murmura la ureche, să nu se risipească cuvântul în zgomotul de fond. Important era, în mod evident, glasul celui mai puternic, de deasupra tuturor puterilor, aservite vremelnic. Cum îi va fi numit acesta, pe cei găsiţi, la ei acasă? Cum îşi va fi trasat noile repere de nou stăpân, abia venit? Cum îi vor fi numit veneticii, aduşi cohorte administrative şi de apărare, pe băştinaşi? Credem că locurile şi-au păstrat numele vechi şi aici hărţile făcute de noii stăpâni atestă afirmaţia. Pe cel supus îl va fi numit cu numele pe care îl avea chiar înainte de supunere. Numele proprii, adică cele care dau specificitatea, îşi păstrează de regulă puterea de expresie, pentru că substituirea lor ar pustii diferenţa şi fără reper rătăcirea ar fi imediată.

Noua putere nu s-a sfiit niciodată să-şi marcheze spaţiul şi timpul de înflorire. Descălecător, erou întemeietor, civilizator… necesar, pacificator… pentru pacea lumii întregi. Fapta se justifica întotdeauna, incontestabil. Cine să-l contrazică pe învingător? Uneori îşi aducea, pentru sporirea puterii, coloniştii cu priceperi speciale, evidente resurse civilizatoare, purtătoare de nou, mai puţin belicoşi şi dedaţi celor paşnice.

Sunt edificatori colonizatorii care ne vorbesc despre aborigeni. Adică despre cei găsiţi şi prezenţi aici de la începutul lumii, *ab origine*. Băştinaşi vom fi fost şi noi, adică cei cu moşia, baştina, de demult. Baştina definind posesia anterioară a moşiei. Cum altfel când acest cuvânt conţine pe moşul nostru şi uneori modalitatea de transmitere şi posesie a moşiei*: moşnenia*?

Noua geografie politică, a noului stăpân, vorbeşte de ceea ce şi-a păstrat, într-o lege a pământului, consonantă şi proprilor sale obiceiuri şi tradiţii. Va vorbi de ţara de piatră, acolo unde sesizează munţii, iar locuitorilor acesteia nu le poate spune altfel decât munteni, oameni ai muntelui, uneori comparaţi

ca semn al vitejiei cu vietăţile emblematice. Aşa putem vedea în istorie pe *daoi,* munteni, terra litua, voievozii ţării de piatră (litu-voievod, asumat ca Litovoi!) Ţara cu păduri va fi fost a pădurenilor, cea de dincolo de păduri va fi fost… Tansilvania, pe limba unora şi Ardeal pe a altora, sigur văzute de departe. Ţara cu vânat, era bună pentru lovirea acestuia şi se va fi numit Lovişte, mai larg chiar Ţara Loviştei (Terra Loysa!). Ţara cu mioarele, mânate la păscut cu… bâr! bâr!, va fi identificată cu Bârsa, iar oilor li se va spune chiar… Bârsane etc.

Ne-au găsit, cei ce ne-au călcat bătătura, acceptându-ne uneori tovarăşi de viaţă şi aliaţi împotriva altora, alteori supuşi autonomi şi îndatoraţi permanent, alteori acceptaţi doar ca supuşi şi fără drepturi politice. Într-o recunoaştere, fără voie, a primului venit, ne-au spus… pământeni, cu sensul precizat mai sus: băştinaşi. Apoi prin înţelesul tuturor vecinilor, rămaşi pe fruntarile lor, limbile ne defineau ca neam, cunoscut în istorie, al dacilor, peste care vremelnic şi nu în totalitate, vor fi trecut-…romanii.

Cea mai mare răscolire de neamuri, limbi, confesiuni religioase, din istoria apropiată a Europei şi a neamului românesc, a fost primul mileniu creştin. O babilonie a limbilor şi a confruntărilor dintre cele mai galonate: latină, greacă, slavă, nu se va fi remarcat altădată, într-o formă mai inteligibilă. Constatăm acum, fără eforturi deosebite, că disputa culturală, a determinat direct arena politică. Puterea cuvântului, venită dintr-o cultură puternică, va marca puterea politică, va asimila cultural ecourile din ce în ce mai slabe ale graiurilor venetice… Ce forţă! Ce susţinere a avut limba neamului nostru, să răzbească sub limbile de cancelarie, impuse de nişte culturi vii şi manifeste, cu susţinere politică puternică! Limbă latină, până în 602. Greacă apoi cu Bizanţul, apoi cu… *Bizanţul după Bizanţ,* apoi cu fanarioţii, din ce în ce mai greci. Slavonă de când cu ierarhii bisericii pământene, numiţi de patriarhii de la Târnovo, Ohrida şi înrudirea cu ţarii şi cnezii sud-dunăreni, trecuţi prin reforma

lui Kiril şi Metodiu. Slavona s-a impus să ne menţinem la distanţă faţă de Apusul catolic, cel cu latina în cult. Mare dramă pentru graiul nostru latin, în surdină, într-un ev mediu în care *schisma* ne-a aruncat dincolo de noi înşine, obligându-ne să trăim afară din istorie, ori să o ducem lent, anacronic, fără să o băgăm în seamă, răbdând nevoile şi amânând emanciparea, ca o resincronizare la curentul cel mare al neamurilor.

Opinăm că migraţile mileniului întâi creştin şi revărsările marilor regate şi imperii, vor fi găsit în vatra străveche a dacilor un neam al pământenilor, vorbitor al unei latine populare, de la mama ei, de la care, foarte demult, va fi supt chiar… *colina latium*. Îi vor fi numit pe băştinaşi, aşa cum erau numiţi pretutindeni cei asemenea lor, confundaţi uneori cu urmele vremelnicei inundaţii… romane. Aşa se va fi născut puzderia de nume cu aceiaşi semnificaţie, în limbile cele multe: olahi, valahi, vlahi, blachi, flachi, romei, rumâni, armâni, bessi, misi etc. Acestor etnonime vor fi adăugat uneori şi elementele de precizare, că erau cei găsiţi aici, adică ne aduşi prin colonizările târzii. Acesta poate fi momentul în care vlahii pământeni puteau fi numiţi cara-vlahi, adică negrii pământeni: valahii.

Interesant este procesul regăsirii rapide a unităţii neamului nostru pe vremea coagulării unităţilor statale româneşti, în evul mediu timpuriu. Totul pare o poveste! Precizăm că este o poveste adevărată, venită pe calea secretă a povestitorului anonim, apoi târziu, prin transcrierea în cronicilor grămăticilor, ceea ce memoria adusese prin viu grai. Aflăm din cronica despre Întemeierea Ţării Româneşti, că Vodă, pământeanul, de un grai cu cei aduşi sub acelaşi sceptru, Negru-Vodă, descăleca, împreună cu a lui ceată de voinici (oaste de legitimare a puterii!) din interiorul lanţului carpatic, la poalele lui sudice, trecând fără lupte prin trecătorile, mai mereu ferecate ale munţilor. Credem că cei ce ne-au vorbit de anul 1215, an al descălecatului la Câmpulung-Muscel, şi întemeierea aici a unei curţi voievodale, confirmaţi de Bogdan Petriceicu Haşdeu, au dreptate în măsura

în care ceea ce au citit pe pisania refăcută a bisericii din Câmpulung, unde la refacerea după un cutremur cifra 2 este… 3. Adică anul 1315, confirmat de evenimentul premergător de la 1290, ca descălecat… Prea interveniseră des la sud de Dunăre oştile cumane şi valahe, în sprijinul Asăneştilor şi împotriva cruciaţilor, a Bizanţului, să nu fi existat un punct voievodal de comandă a pământenilor vlahi. Negru-Vodă, prin tradiţie, venea din Ţara Făgăraşului, unde cetatea Breaza are şi azi urmele la vedere, nu departe de… Voivodeni. Ţară neaoş românească, între Olt şi munţi, în afara limesului roman, foarte târziu adusă în vasalitatea altui neam, Făgăraşul va vorbi despre marii voievozi ai românilor: Mircea cel Mare, Mihai Viteazul, Constantin Brâncoveanu… Momentul descălecării este posterior consemnării formaţiunilor statale româneşti de… *diploma ioanită de la 1247*. Regatul Ungar încerca să-şi extindă autoritatea în vecinătate, în concurenţă cu asăneştii şi cu Bizanţul, strâmtorat de efemerul Imperiu latin, adus de Papa Ionocenţiu al III, căruia îi dădea un fel de ascultare şi dinastia lui Arpad. Regatul se întărise prin colonizările săseşti din Transilvania, aducerea teutonilor, mai târziu a ospitalierilor, precum şi printr-o ofensivă cisterciană evidentă, pentru lupta religioasă cu schismaticii pământeni.

După invazia tătară, cea care a slăbit chingile de autoritate a puterilor regatelor europene, au putut să se ivească puterile ascunse în anonimat ale pământului. Va fi fost înfrânt Voievodul Terrei Litua, Litovoi spre a se putea afirma nevoia de unire a mai multor formaţiuni statale. Oare, 1290 se putea naşte din neant? Atunci constatăm formaţiunile existente distinct, cu patru decenii în urmă, (*diploma Cavalerilor Ioaniţi!)* unite sub acelaşi sceptru, şi marele Regat de la apus, în plină criză dinastică. Un voievod al ţării de piatră, un fel de … muntean, lasă ideea de unitate fiilor lui, şi ei Basarabi. Toţi voievozii care şi-au zis negrii, de la pământenii locului, îşi arătau legitimitatea, şi pe seama acesteia, neamul nostru de creştini, putea urma les-

ne în unitate … bunul păstor. Îl vom găsi aici în şirul lung al *demnităţii* de… Basarab, pe un Radu Negru, domn la Curtea de Argeş, prezent în pomelnicul bisericii domneşti, cu descendenţa sa din Basarab I, Nicolae Alexandru, Vladislav, vorbind astfel de toţi *negrii voievozi* pământeni, care sunt Basarabii.

Despre numele de Basarab s-au emis foarte multe ipoteze. Pentru noi el este însemnul unei demnităţi. Un fel de stăpân printre băştinaşi pământeni. Cred că aşa îi vor fi constatat Cumanii, în declinul lor datorat tot tătarilor, pe liderii obştilor cele mari ale valahilor. Lideri puteau să fie, în continuitatea daco-romană, cei cu rădăcini nobiliare vechi din trecut. Rânduielile în stăpânirea devălmaşă a pământului de către moşneni, par fixate în afara istoriei. Lesne găseşti şi azi nume de familii, chiar fără legătură cu domnia, vechi de peste o jumătate de mileniu. (vezi Ioan Cavaler de Puşcariu, *Familiile Nobile Româneşti din Transilvania)*

Observăm aceiaşi procesualitate, parcă în atanorul alchimiei al *operei la negru*, pentru întemeierea Moldovei. Pleacă din Maramureş, voievodul local din Cuhlea, Bogdan şi înlocuieşte pe urmaşul lui, Dragoş, venit tot din Maramureş, dar ca vasal al regelui ungar. El, Bogdan se vădeşte ca un pământean rebel, un fel de dar al lui Dumnezeu, al schismaticilor pământeni, care vor înfiinţa Cara-Bogdania. *Frumoasă* va fi această ţară a voievozilor pământenilor, numiţi, pentru acest lucru şi muşatini (vezi Petru Muşat!)

Etnografia românească ne vorbeşte şi ea prin colindele ei neasemuite, despre cetele dalbe de colindători, dar şi despre *negrii vânători*, întotdeauna pământeni.

Am constatat în vreme insinuarea unei confuzii în acest simbol al negrului autentic pământean. Vlahia, matcă a trăirii unor oameni cu rădăcini adânci, în spaţiul unei limbi latine viguroase în modalitatea ei naturală de expresie, altoită o vreme cu slova administraţiei romane, ar fi trebuit identificată de babelul năvălitorilor, cu Valahia pământenilor, un fel de Ne-

gro-Vlahia. Se va fi întâmplat ca în Ugro-Vlahia, cu acest sens, să se confunde negrul (*ugro*) cu tentantul *ungro,* de la nobilul regat apostolic maghiar. Sensul combinaţiei *ungro-vlahia*, iată-l deturnat, prin relaţia politică de vasalitate, incontestabilă de altfel, într-o perioadă precis determinabilă în istorie. De la această derivare de sens şi rătăcire nefericită, se revendică şi neaoşii păstori ai Munţilor Carpaţi, ai mărginimilor de plai, unde au fost împinşi de istorie. *Ungurenii* sunt românii cei mai autentici, veniţi din pastoralul dacic cu meseria, limbajul şi dragostea lor întreagă, pentru munte şi turmele de oi. Ei s-au găsit întotdeauna rude bune cu cei din Pind, Balcani, Apenini şi cred că din toţi munţii cu mioare. Ei pot fi o garanţie, în spaţiul cu această marcă stilistică, *a transhumanţei istorice, cu mioare cu tot, de la daci la români*. În acest du-te vino, doar câteva clipe seculare, am fost ocrotiţi politicеşte de coroana ungară, de atunci, de când vor fi venit să se creştineze prin pusta Dunării şi a Tisei, tocmai la ruptura în crez, între bisericile surori.

Ungureanul este negrul pământean, daco-român, trecut prin cara-vlah, cuţo-vlah, ugro-vlah, moştenitorul din moşi strămoşi ai munţilor cu păşuni, dar şi colindător transhumant al şesurilor, din mănoasele lunci şi bălţi, bune de iernat. Este omul drumurilor lungi, printre semeni, cu care se înţelegea prin aceiaşi vorbă. Cunoaştem în istorie strâmtorările lui de către noii veniţi, cum au fost coloniştii saşi. De la acest fapt îşi trage numele Mărginimea Sibiului, cu marca ungurenească, de români neaoşi, niciodată confundabilă. Este interesant de constatat că munţii sunt mai mereu fiefuri româneşti, ocolite de mai noii veniţi. Că şi atunci când politicеşte istoria ne-a împărţit în ţări diferite, munţii cu potecile lor şi cu plaiurile necunoscute erau trecute de păstorii, în libertatea lor din primordial.

Negru este emblema blazonului vechimii noastre. De el vorbeşte heraldica cu simbolurile ei inconfundabile. În însemnul Basarabilor, găsim efigia cu trei capete de om, negre. Să nu

observăm aici pe moldovenii, din fosta Cumania Neagră, în care Bogdan, *negru vodă maramureşean* şi el, va întemeia statalitatea feudală şi neatârnată a Moldovei? Pe ungro-vlahii ardeleni, cu emblema corbului, după ce vor fi fost înnobilaţi? Pe valahii basarabi ai Munteniei şi Olteniei, aşezaţi pe la corbii de piatră, de pe Râul Doamnei, ori pe lângă Corbenii curţilor de la Argeş? Oare nu aceşti *corbi,* simboluri ale dăinuirii se vor fi urcat cu crucea în cioc pe flamurile domneşti? Să uităm că această pasăre longevivă, martoră a istoriei, poartă inelul de aur al munţilor noştri, corona montium, şi în strălucirea lui vedem unitatea pământenilor? Să uităm de înrudirea Casei de Huniade, a Corvineştilor, cu cea a Basarabilor din Argeş? Să uităm că muşatinii au în sânge Maramureşul lui Dragoş şi al lui Bogdan şi că Ştefan cel Mare şi Sfânt s-a ivit din sânge muşatin şi basarab? Că la un moment dat în cele trei scaune domneşti ale unei Dacii de taină, stăteau trei capete de negri pământeni, veri între ei: Vlad Ţepeş, Ştefan cel Mare, Matei Corvin, şi că va fi fost în istorie momentul unic, înalt, pildă repetabilă în veacuri, pe la 1600, când un Mihai, de aceea bravul, va fi adus cele trei coroane pe acelaşi cap? Acel cap, ce va fi fost retezat, pentru că nu se împlinise vremea mântuirii de blestem, dar va fi fost urcat pe… Dealul, de lângă cetatea Târgoviştei, deasupra Văii Voivozilor, semn al viitoarei, legiuitei de eroism, cazană a reîntregirii care va fi venit.

Invităm pe orice cercetător al hărților vechi ale Europei să constate sectoarele colorate, pentru mai lesnicioasa desci-frare a geografiei politice. Va constata că nordul cu ghețuri și zăpezi este identificat cu… albul: Marea Albă, Marea Baltică (băl = alb!), rușii albi (bielorușii!), sudul va avea negrul pământului și al apei. Marea Neagră, Cerna-Voda, Cara-Orman, Voivozii …negrii, țările negre, indiferent de vreme și limba vorbită: Cara-Bogdania, Cara-Vlahia, Cumania neagră, Ugro-Vlahia (de unde tentanta și derutanta etimologie Ungro-Vlahia!). Aici ar trebui spus că Ungaria însăși, își trage numele de la sectorul

de negru al hărții Europei, pentru că la anul 1000 acesta era definit deja. Estul, cu amprenta răsăritului, își va fi păstrat culoarea roșie prin milenii, uneori aceasta dând stigmat chiar epocilor în declin, cum se va fi arătat utopia comunistă… Orice trimitere la culoare va trebui să o înțelegem în legătură cu o anumită localizare geografică, ca o potrivire a timpului cu un anume spațiu localizat generic. Se poate vorbi, în acest context, de semnificarea cuvântului Basarab, ca desemnând titulatura conducătorului în puterea politică locală a țărilor… negre. Ulterior, când prin uzanță va fi devenit nume-instituție, cea a Basarabilor, formula cu Negru Vodă să suplinească, uneori cu precizie: Radu Negru. (vezi Neagu, Neagoe, etc.!) Credem, de asemenea, că sub influența altei limbi și Vlad, ca un Vladislav, (conducătorul cel slăvit!) va desemna generic, conducătorul cel mare, cel mic, Vlădica fiind însemnul conducătorului puterii sacerdotale, dependentă de…Regnum! Credem că dincolo de ipotezele avansate se pot găsi multe argumente care să le confirme, pentru o mai bună așezare a descifrării adevărului istoric...

Am picat din…cer! (sau altfel despre continuitate în Dacia strabună!)

„O enigmă şi un miracol istoric: poporul român”, şi-a intitulat istoricul Gh. I. Brătianu o carte [1], mărturie despre originea poporului român, împrumutând titlul de la francezul Ferdinand Lot [2], un reputat istoric preocupat la rându-i de istoria noastră.

Istoricii de profesie pentru: dezlegarea enigmelor trecutului pe un fir al cronologiei; fundamentarea unor teorii necesare politicului; fabricarea unor argumente tratatelor de pace; instrumentarea unor teorii pentru alte posibile ordini mondiale, n-au reuşit să se pună de acord în ceea ce priveşte poporul român, locul lui de naştere, perioada, prezenţa lui în ţara lui de azi etc. Atât de diverse sunt punctele de vedere ale iluştrilor, reputaţilor istorici, blazonaţi cu titluri ştiinţifice, încât te descumpăneşti în faţa unor argumente care contrazic un bunsimţ la îndemâna ţăranului nostru, avizat şi mai legitimat dovedirii unei identităţi de sine. Ce-au susţinut şi încă, foarte expeditiv consideră unele poziţionări ale „cercetătorilor istoriei”?:

- am venit dinspre toate zările, inclusiv din stepele şi din învolburările de nisip;

- dacă am locuit cândva vechea Dacie, am părăsit-o şi am revenit după vreo mie de ani, de aiurea, din toate părţile şi... de nicăieri!;

- am fost creştinaţi şi am învăţat limba, foarte târziu, aceasta fiind împrumutată de la un anume cuceritor, vremelnic prin părţile noastre şi nerevărsat cu legiunile, ori cu hoardele migrațiilor sale, obligatoriu peste tot teritoriu, unde, vezi Doamne!, ne-au adus o limbă nouă;

- „am păstrat tăcerea” o mie de ani, pentru că, se spune că nu am fi scris, uitându-se de faptul că pe la noi s-au găsit cele mai vechi scrieri ale omenirii, pe la Tărtăria. Chiar în lipsa „arhivelor”, tăcerea scrisului a însemnat viaţa unui prezent viu, nu absenţă în spaţiul locuit, iubit şi păstrat cu credinţă. Indiferent de ceea ce se spune, în mod sigur o realitate, o poveste a ei credibilă există şi mai aproape de ea credem că sunt cei ce o simt chiar dacă nu o pot exprima, nu o pot prezenta cu toată rigoarea istoricului. Omul simplu, întrebat acum ce ar face, cum ar acţiona în faţa unei situaţii de năvăliri, ca pe vremurile strămoşilor, nu va ezită să răspundă:

- *în faţa puhoiului de oameni, sau de apă, te ridici undeva mai sus, unde acestea nu te ajung. Te ridici, chiar la cer, preţ de o vreme, până se liniştesc toate!* Acelaşi răspuns îl găsim la exilatul Ovidiu când vorbeşte de soarta năprasnică a băştinaşilor în faţa năvălirilor „lăcustelor”, cu pârjoliri venite din puste [3]. Relatează poetul exilat de împăratul Octavian Augustus la Tomis:

„…/E glia pustiită, căci pământenii fug!/ Le iau barbarii şi pâinea şi vita de la jug/…/ Cei prinşi se uită-n urmă din lanţu-ngrozitor,/ spre ţarina sărmană şi spre căminul lor/…/ Adeseori şi-n timpul destul de liniştit,/ De groaza lor, ogorul rămâne-nţelenit!/ Nu şti de unde vine şi când acest puhoi:/ Ogoarele sunt toate paragină la noi!...” O spunea poetul roman exilat în Pont în primii ani ai erei creștine, adică înainte cu aproape un veac de sosirea lui Traian într-o mica parte a Daciei Mari.

Lămuritor pentru starea aceasta de lucruri este dialogul consemnat de Paul de Alep, după întâlnirea lui cu Preda Brâncoveanu, dupa un mileniu și jumatate, față de relatarea lui Ovidiu, prin 1654 (ruda lui Matei Basarab, cu obârşie în acelaşi loc, Brâncoveni!): „…mulţumim lui Dumnezeu cel Atotputernic că nu avem castele în ţara noastră. În loc de castele şi cetăţi, avem aceşti munţi şi aceste păduri, împotriva cărora nici un duşman nu poate birui…” [4]

Retrageri întru munte s-au făcut şi în perioada modernă, lupta de rezistenţă a partizanilor împotriva comunismului este un fapt consemnat doar cu câteva decenii în urmă, între 1948-1958.[5] Sigur este că ne-am urcat spre cer, urcând munţii prin gurile de rai ale văilor cu nenumăratele lor "Posade". Am urcat munţii cărora le-am dat chiar nume de oameni: Dochia, Fetiţa, Păpuşa, Babele, Moldoveanu, Negovanu, Pătru, Văleanu, Vlădeasa, sau, pur şi simplu, Omul (La Om).

După retragerea „inundaţiei", ne-am coborât cu înţelegere, pas cu pas, pentru bune şi rele. Pe cei mai răi i-am îmblânzit cu duhul blândeţii şi al răbdării. Coboram din cerurile „raiuri". Oamenii, venind de aici, erau întotdeauna oameni buni, cu cugete limpezi, cu tăria pietrei, pentru alt început de la capăt. Ne-o spune „podul de piatră s-a dărâmat/ a venit apa şi l-a luat/ vom face altul pe râu în jos/ altul mai trainic şi mai frumos…" din jocul nevinovat al copilului de când se înstăpâneşte, prin joc, peste reguli, cutume, obiceiuri, toate venind dinspre instituţia… rânduielii pământului, una foarte puternică. Sunt multe legende şi mărturii povestite despre „descălecările" [6] dinspre munte ale lui Dragoş, Bogdan, Negru Vodă, Horia, Tudor, Iancu şi ale multor altor anonimi, pe care discreţia pământului acesta nu i-a numit. Toate revenirile în matcă se fac cu o contopire a lutului străin revărsat de nevoie şi care a luat forma nouă a reliefului în care s-a risipit. Totul: autohtoni coborâţi din ceruri, valuri venite de aiurea, vibrează ritmul locului, adaptarea la noile condiţii este adevărata asimilare. Locul, însufleţit de ceea ce temeinic, demult (băştinaşii de la începutul vremii, aborigeni) este cel ce converteşte continuu.

N-au ajuns, întotdeauna, talazurile văilor în munţi. Aşa se explică nenumăratele „ţări" neatinse de „mâlul" străin rămase cu o individualitate culturală într-un ansamblu cu trăsături comune, valahe [7]: Ţara Moţilor, a Zarandului, a Oaşului, a Maramureşului, a Pădurenilor, a Haţegului, a Făgăraşului, a Loviştei, a Bârsei, a Vrancei etc. Nu au ajuns talazurile în vârful

munţilor, aşa se explică de ce păstorul de azi aproape „nu ştie” că pe la noi au trecut cohortele romane, ienicerii, spahiii şi alte căutări de biruri. Stâna lui a rămas la fel de tracă, precum era pe vremea căutătorilor de „lâni de aur”, cu mioare năzdrăvane. Au rămas, păstor şi păstorit, în vârsta de aur a transhumanţei cu reveniri estivale în muntele rai.

Omul nostru simplu va nega venirile de aiurea, din toate vânturile, de unde ne aduc necunoscătorii, ori cei cu simbrie pentru alte „adevăruri”. El va replica simplu că noi am plecat spre cer, ca eroi, sau ca sfinţi, am urcat spre cerul coborât în munte, ştafetă permanenţei, pentru a ne întoarce, la momentul potrivit, tot de acolo.

Da! Am picat din cer! domnule Ferdinand Lot!

Noi românii invocăm răbdarea şi vedem că ni se impută, ca un blestem, lipsa de reacţie în faţa unei acţiuni pe care nu o întreprindem. *Mioriţa*, chiar exponenţială fiind pentru înţelegerea spiritului nostru, este considerată fetiş al unui defetism al resemnării şi un îndemn la non acţiune, deşi nenumăratele ei variante, din întreg arealul valah, ne proiectează nemurirea…, aceea ursită pruncului Dochiei: spirit dacic, netemător de moarte şi bucuros să dea soli dintre cei mai buni ai săi, lumii de dincolo. Nu ardem exploziv! Reacţionăm ponderat, cu măsură, lent chiar.

Ne referim desigur la mentalitatea colectivă, la un spirit răbdător şi consacrat răbdării de o credinţă profundă. De unde am fi dobândit oare răbdare, dacă am fi fost un popor călare?

De unde statornicie în galop, în goana fără orizont?

Cum s-ar putea sui munţii în galop?

De unde puterea înţelepciunii dacă nu-ţi poţi găsi răgazul adâncirii în sensuri? Răgazul născut doar de răbdare!

Cum poate să vadă, cu simţurile toate, cel care nu-şi poate obişnui retina, cu toate culorile locului, din cauza colbului stârnit de cavalcade?

Memoria deprinde realitatea într-o statornicie a genera-

ţiilor şi se alimentează genetic cu rădăcină de piatră, rezistentă la curgerile cu strămutări.

Ce ne-ar fi putut determina să părăsim raiul? Ce motiv ne-ar fi făcut să plecăm din nişte locuri dragi, râvnite din totdeauna de toţi vecinii? Câte regrete se sesizează în miturile grecilor după pământurile noastre pline de turme, grâne, mere de aur şi oameni drepţi; după nişte pământuri solare cu cânt de fluier, nai, cu hore - inclusiv în memoria lutului - şi cu „gânditori” neasemuiţi.

Vidul ca stare fizică se poate obţine numai prin eforturi peste fire. Cu atât mai neexplicată, într-o logică elementară, este plecarea „în corpore” a unui popor din acareturile lui, din vatra lui. Cine ar fi transmis ştafeta unei bogate permanenţe păgâne, dar plină de sacralitate, depozitată într-o tradiţie vie, într-o cultură populară, ce poate sta la masa celor titrate (şi cu vanitate se cred „majore”!)?

O cultură mai puternică impune legea dăinuirii se spune - desigur cu mult temei! - forţa brută consemnând, doar o glorie efemeră.

Vânturi bat multe către noi, mai rar dinspre noi. Vatra ne-a fost în "răscruce de vânturi" cu jarul viu. La răscruci se iscă multe „istorii” cu punctele de vedere de puţine ori în "consens". Să fi dus spre spaţiile lor istoricii străini gândul nostru şi felul nostru de a fi, în coordonata lui reală? Greu de crezut! Spune Antoine de Saint Exupery că prietenia are nevoie, ca prim pas, de îmblânzire (Vezi *Micul Prinţ*!). Cine? Pe cine? trebuia şi trebuie să îmblânzească? Cine este mai blând şi îşi permite îmblânzirea? Cel ce fuge? sau cel ce stă la locul lui?

Se mai spune şi azi că adevărata cucerire este convertirea şi că numai cel bun are harul convertirii.

Cine a reuşit, cel puţin în ultimele două milenii de oralitate (cultură minoră?!), să-i asimileze pe daco-romani şi să substituie o realitate a trăirii anume a pământului dacic, atât de prezentă? Nu doar în substrat, ci la vedere, în atâtea feluri bine-

cuvântate, invizibile celor fără un acord sensibil, rezonant cu e-le.

Cine a reuşit, chiar cu forţa, să impună reguli şi credinţe *patriei profunde*, la aceste răscruci de vânturi? Este o mare onoare chiar în insulta altora care ne vedeau schismatici, tocmai pentru consecvența ortodoxiei! Adică cei rămași pe cursul drept erau rătăciții! Câtă răstălmăcire a sensurilor!

Este greu să răstorni o ordine armonică instituită în milenii de necesitatea locurilor! Locurile noastre şi-au impus regula lor, au dat oamenilor un sistem de valori pentru identitatea lor. Oamenii s-au contopit cu locul şi permanent le-au dat celor din generaţia următoare zestrea înaintaşilor, moştenită spre a fi dată mai departe.

Trecătoare sunt toate pentru cel ce stă cu răbdare! Poţi fi răbdător, dacă nu ai exerciţiul răbdării? [8]

Exemplele de răbdare arată la noi multe feluri de-a manifesta-o:

- păstoritul transhumant, multimilenar;
- credinţa monoteistă: „pseudo-creştină”, înainte de creştinism (?!) (vezi colindele românilor!);
- tradiţia populară, coborâtoare din "vârsta de aur";
- traiul sub strâmtorări politice străine, ori în dihonia neunităţii induse între fraţi.

În ceea ce priveşte forţa oralităţii din spaţiul românesc (responsabilă a continuităţii simţirii, în ciuda „muţeniei” milenare a scrisului, pe care îl deprinsese cu mult înaintea altora!) se poate lesne mândri orice român că în această forţă a cuminecării stă ştiinţa comunicării sale şi adaptarea la orice mijloace de comunicare, iar viaţa, trăire permanentă, pare un timp static în care istoria nu o poate atinge, protejând-o de efemerul modelor şi de trâmbiţa vreunui trecător în carul vremelnic al gloriei. Cum pot istoricii de aiurea să înţeleagă o fixitate a timpului, într-un spaţiu, când meseria lor vânează curgerea lui? Cum poate fi sesizat, şi mai ales contrazis, ritmul viu din arborele

vieţii românului? Cum ar fi putut Roesler şi alţi istorici de aiurea, cu altă frecvenţă a vibraţiei, să rezoneze cu simţirea noastră? Amprenta genei noastre este una a viului, a manifestării lui. Cum vor putea cântătorii celor trecute să surprindă vitalitatea unui popor viu, apelând la izvorul scris, când, în bunătatea lui, nu şi-a permis vanităţi (facem precizarea, pentru a se înțelege corect acest mesaj, că ne referim la poporul ca stare socială și nu la elita lui din vârful copacului legănat de vânt și ciripind glasul migratorilor intrați în cancelarii și altarele bisericii!)? Despre daci, moșii și strămoșii legitimi ai românilor, au scris alţii, ca şi despre Pitagora, Socrate, Cristos, sub semnul slovelor de sub interpretări, poate chiar răstălmăciri. Iată un motiv pentru un popor moral, închinător cerului din început, de-a fi trecut uşor peste înstrăinarea sa de cuvântul scris. Savoarea sonorităţii calde a celui rostit, uneori incandescenţa solară a imnurilor, recitarea eroică a baladei, balsamul doinei, bocetul eliberator vor fi fost, alaturi de vorbirea unui grai supt din sânul mamelor, mumelor și strămumelor, formele viguroase ale rezistenței prin… cuvânt.

Românii au scris într-un mod aparte. Au scris cu portul lor, cu casa lor, cu datinile lor, cu viersul doinit, cu epicul baladei, cu desenul jocului viguros şi tandru, cu o memorie multimilenară în rigoarea obiceiurilor. Cine a reuşit să cerceteze simbolurile din ştafeta neîntreruptă a omului din vatra noastră, dintre istoricii care ne fac istorii? Câţi îl percep în simbolistica sa pe universalul Constantin Brâncuşi? [10] Câţi l-au aprofundat pe Nicolae Densuşeanu în cele descifrate pentru noi? Câţi îşi mai reamintesc despre „Povestea Dochiei şi Ursitoarele” [11], preocupaţi doar de expulzarea lui Eminescu prin debaralele impostorilor? Cei ce l-au studiat pe istoricul! M. Eminescu, pot observa dincolo de obstacolul esențializării, un arc peste aparentul mileniu lipsă. Nemurirea cerută de Dochia pentru fiul ei (simbol al neamului trăitor în Dacia!) este cerută şi pentru

Muşat, iar *ursitoarele* împlinesc dorinţa ţării mamă [12]. Povestea, ştim apoi că şi-a avut împlinirea, constatată de geniul poetic, în altă parte [13]: „… Basarabi şi voi Muşatini,/ Descălecători de ţară, dătători de legi şi datini…”

Cum poţi face istorie, când nu-ţi este clară propria istorie?

Lucrurile se lămuresc prin toate elementele ce pot contura realul, nu numai prin ceea ce convine unor metode de investigaţie. Legităţi comune operează consecvent şi relevant, în multe domenii. Oare, lucrurile nu trebuie văzute interdisciplinar? S-a dus perioada când calul făcea istoria. Este timpul ca şi ochelarii din recuzita patrupedului să fie înlăturaţi!

Nu suntem, n-am fost ceea ce li se năzăreşte unor avangardişti trimişi să pârjolească, ori să deschidă din interior poarta cetăţii, ori să primească darurile… grecilor! Ce epocă tristă în… *patria politică*, în vremea fanarioţilor şi ce viteji s-au arătat Matei Basarab (vezi lupta făţişă împotriva… grecizării!), Constantin Basarab Brâncoveanu (vezi trădarea… Cantacuzinilor!), Tudor Vladimirescu (vezi lupta împotriva *tagmei jefuitorilor*!), Alexandru Ioan Cuza (vezi *secularizarea averilor mănăstireşti!)* Nu vom confunda trădătorii cu eroii şi nici jungherul înfipt în spate, cu pana măiastră în slujba scripturii mântuitoare! Suntem ceea ce suntem, acolo unde am fost din vecie. Rămânem noi, la noi acasă, având cu noi, de când ne ştim, un Dumnezeu Daco-Român, cu întreita-i fiinţare a unui timp întreit şi viu ca şi românul picat din... cerul albastru cu galbenul iluminării pătruns în sânge.

Bibliografie:

1. G. I. Brătianu, *O enigmă şi un miracol istoric: POPORUL ROMÂN*, Ed, Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucuresti, 1988;
2. Ferdinand Lot, *Les Invasions barbares et le peuplement de l,Europe*, Paris, 1937

3. Ov. Publius Naso, *Tristele şi Ponticele*;
4. Doru Căpătaru, *Calator prin Oltenia medievala cu Paul de Alep*, Ed. KITCOM, Dragasani, 2008;
5. D. Bondoc, *Partizanii din muntele Arnota, Un dosar elucidat?*, Ed. OFSETCOLOR, Râmnicu Vâlcea, 2014;
6. M. Sporiş, *Amprente în marmura istoriei*, Ed.ALMAROM, Rm. Vâlcea, 1997, p.60-61;
7. Gabriel Gheorghe, *Valah*, Ed. GANDIREA, Bucuresti, 2012;
8. M. Sporiş, *Miracole*, Ed.ALMAROM, Rm.Vâlcea,1997, p.95-99 (v. „*Discreţia durabilă a românului”*!);
9. Op.cit. [8] vezi p.72-76;
10. M. Sporiş, *Semne şi sensuri ale sacrului în arta lui Constantin Brancuşi*, Ed. Intol Press, Rm. Vâlcea , 2012;
11. M. Eminescu, *Opera poetică*, Ed. POLIROM, Bucureşti, 2000, *Povestea Dochiei şi ursitorile* p.662-668
12. Op. cit. [11], *Muşat si ursitorile*, p.609-612;
13. Op.cit. [11] , *Scrisoarea III*, p.135

Despre cumani…?!

Într-un amestecător uriaş de oameni, când populaţiile se întâlneau pe păşunile comune, în câmpul bătăliilor de tot felul, neamul, ca trunchi de râu, ori fluviu, cu atâţia afluenţi, trebuie să se fi definit, când tulbure, cu pământul răscolit de copite, dus spre delte, când înroşit, spre adulmecarea altor prădători. Ce prădători, cu multe capete etnice, fiecare imperiu din prejmă! Adevăraţi balauri, cu capetele gata să se înmulţească, la fiecare retezare de paloş. Nenumărate sunt vremurile unor noi veniţi cărora limba noastră le spune „venetici", iar urmelor lor, din potecile ca urdinişuri, le spune drumuri ale pribegiilor. Urmele au în efemerul lor destinul dârelor turmelor, prin păşunea mereu crescătoare şi mereu spălată de ploi. Ele vin de undeva şi merg către undeva. Dar adevărul nostru de acum este… ascuns: „îşi pierdură urmele, ciobănaşi cu turmele…"

Miez de noapte. Un huhurez, dintr-o pădure adâncă, dă un sunet gâlgâit. Dă trezirea. Ceva te scoate abrupt dintr-o tihnă cu vise… La arme! Îţi strigă în beznă străjerii nevăzuţi. Sari în picioare, uiţi să aprinzi becul ori lanterna, cauţi în sufragerie calul să-l încaleci, dar răstorni vaza cu flori care se face cioburi, iar apa te dumireşte strâmb că plouă. Trânteşti grăbit uşa balconului pe care îl escaladezi ca pe un pârleaz de la staulul cu oprelişti. Trântit de la înălţimea iluziei somnambule, a prejudecăţii, a inadecvării la noul adevăr posibil, te descoperi în scenariul nocturn, cu privirea înceţoşată de vreme: cuman, peceneg, tătar, avar, bulgar etc. Oricum, un soi de migrator venit călare, aciuat o vreme lângă *silva valahorum*, speriat de pasărea nopţii, ca de o înţelepciune a pământului cu moşneni şi veneticii, nu întotdeauna bine veniţi. Paranormalul te face să vezi

altfel obişnuitul unor obiceiuri, pe care nu le ai în sânge. Îţi aminteşti uneori lucruri de pe coclaurile lumii, experienţe greu de şters din genele responsabile de … istoria biologică.

O vorbă a copilăriei spune adevărul: „*cine zice acela e*!" Cum să negi o atare constatare sinceră, când aproapele se mărturiseşte cum simte el? Totul este ca el să nu mă mărturisească pe mine, luându-mi dreptul să o fac pe cont propriu. Personal, creştin fiind, am chipul creatorului. Nu spune Dumnezeu: „Eu sunt cel ce sunt?" Iată-mă şi pe mine, în prezentul trăirii, ceea ce sunt!

Antropologic? Sigur am o temelie, pusă pe o altă… temelie, în regula hazardului cu un şir greu determinabil de naşteri, port altoiuri şi altoiri înnoitoare. Eu sunt ceea ce sunt acum, în acest prezent continuu al vieţii… Puterea de a spune ce sunt, din punctul de vedere al etnicităţii, mi-o dă *credinţa* care intuieşte, simţind definiţiile, la intersecţia cu posibilitatea cunoaşterii, şi ea acreditată; apoi *gestul,* căruia îi pot da semnificaţia mea, cu acelaşi sens, celui căruia mă arăt specific. Ştiinţa mi-o dă graiul primit dar, nu doar pentru limbuţia unei guri care vorbeşte… fără ea, ci pentru adâncimi de adevăr, la care ajungem precum fântânarul în căutarea apei vi. Uşor putem vedea că suntem şi azi purtători de căciuli dacice, că suntem romani - cetăţeni ai cetăţilor noastre atinse civilizator de spiritul Romei. Suntem tătari, unguri, cumani etc., când ne alergăm hergheliile prin stepele din ce în ce mai… puste. Suntem otomani în serile, privind luna nouă şi visând la cadânele seraiurilor, ori plănuind răpirile. Suntem slavi atunci când în biserică mai vedem slova chirilică şi unui bogdaproste îi observăm mulţumescul, cu părtăşia lui Dumnezeu. Greci suntem de pe vremea fanarioţilor, ori a domnilor noştri Cantacuzini. Francezi? De când cu „ginta latină" şi cu năşia lor, care din daciromani ne-a făcut români, înnobilându-ne din starea de *rumânie.* Nemţi am fost, cât saşii ne-au stat coloni recunoscuţi, preţ de peste opt sute de ani de veneticie, în ciuda trimiterii noastre

către margini, ori ignorarea mulţimii sufletelor băştinaşe, printre alte etnii cu drepturi politice.

Americani? Au dorit mult părinţii noştri să fim, când fără voia noastră trebuia să fim comunişti, cu marcă sovietică şi atei pe deasupra. Acum suntem şi americani, cu acte în regulă, ca şi când aceştia nu ar fi de toate, adică irlandezi, englezi cu substraturi galice, celtice, normande şi prin asta rude din antichitate cu nemuritorii noştri, dacii! Pe axa cu americanii - această etichetă generică fiind şi pentru amestecul spaniolilor, predilect din Ibero-America, cu afro-asiaticii!-ne găsim în creuzetul omului global, prototip al amestecului raselor, fără amprentă etnică, uneori fără chipul lui Dumnezeu, abolit cândva de revoluţia franceză, a lui Maximiliene Robespierre. Probabil că după etichetele globale ale: fenicienilor, perşilor, grecilor, romanilor, germanilor, normanzilor, spaniolilor, francezilor, englezilor, ruşilor, … americanilor, veni-vor altele, mai galbene. Lumea chinezilor, a indienilor, prolifică nu doar biologic, este tot una globală. Sunt ipoteze de lucru, că am putea fi şi rudă, cu aceste popoare, cu mare vechime în civilizaţia planetei. Avem şi galben în steagul nostru tricolor, chiar între roşul comunismului cu toate internaţionalele lui, şi albastrul înstelat al Europei … integratoare.

Cum pot să cred, eu românul, că mă mai trag din cumani, când om universal fiind, mă trag din Dumnezeu, ori din maimuţa biologiei şi sunt o acumulare de stări, cu numele tuturor acestora, când sorocul le pune pe piedestal? Mă simt dac atunci când iarna vine, şi trebuie să-mi pun căciula. Roman, când gloria Romei mă inspiră cu modelul ei şi port vara sandale! Apoi, m-a bântuit o stare de identitate incertă… până când am primit certificatul naţionalităţii mele, cu numele română, amestec de umilinţă şi origine latină constatată. Atunci am primit şi dreptul la o ţara, dacă vom fi ştiut să ne-o facem, din toate plaiurile cu acelaşi ecou. Nu vreau să fiu cuman acum, că tot am o ţară:

România, şi prea vrea lumea o nouă ordine mondială, cu naţiuni de decor, ori dacă s-ar putea fără!

În slujba „poporului istoric”, prinosul tuturor sfinţilor români

Se zvârcoleşte, încercând să-şi lepede pielea cea veche, balaurul imperial răsăritean eclozat în stepele fără sfârşit pe vremea lui Ivan cel Groaznic. Imperialismul „democratic” îşi lustruieşte solzii, amintindu-şi de sămânţa etnică însămânţată în ogor străin, precum Crimeea, multă vreme tătărească; în estul Ucrainei, stat cu identitate recunoscută internaţional în drum spre democraţia adevărată, după cum este percepută Uniunea Europeană. Scenariul, cu provocări de două parale, fusese exersat mai demult prin Caucaz, dar şi în Transnistria, acum douăzeci şi doi de ani (1990-1992). Imperiul Rus se zvârcoleşte din nou. Scoate flăcări pe nări. Doboară avioane civile. Învrăjbeşte prin intoxicare mediatică, instrumentează ura, punând de încăierare interetnică, chiar fratricidă, între nişte oameni care îşi vedeau paşnic de viaţa lor. El, balaurul imperial se jură că nu o face, însă este văzut limpede, de cei ce ştiu să vadă şi cele ascunse.

În perioada când se „cocea” conflictul din Crimeea, se termina de scris o cartedocument, privind modul de acţiune al Federaţiei Ruse: „Eroii de la Nistru”, scrisă cu autoritatea celui implicat în evenimente, colonelul Anatol Munteanu. Între momentul editării la Editura Favorit, Bucureşti, 2014 şi acela al citirii, Crimeea fusese deja înghiţită, iar în estul Ucrainei tragicomedia - cu „separatiştii” de capul lor, înarmaţi până-n dinţi şi „specialişti” civili… în arta războiului, actori de serviciu! - se juca cu multă vărsare de sânge, şi din nou, Rusia nu-şi recunoştea iniţiativa, în „dragostea” ei pentru „fraţii” din alte state independente.

Momentul ales pentru scânteia ca un gong, anunţând o piesă clasică, a fost ca şi în cazul primirii Moldovei în ONU (Martie 1992!) ori alegerea aderării la NATO a Georgiei, opţiunea Ucrainei pentru aderarea la Uniunea Europeană. Cartea lui Anatol Munteanu apare într-un moment când poate fi mai uşor înţeleasă în adevărurile ei cutremurătoare. Pentru a ajunge la cât mai mulţi, la cât mai multe neamuri, adevărul ei, având putere de generalizare şi de devoalare a minciunilor imperiale, indiferent de culoarea imorală a oricărui imperiu în timp şi spaţiu, trebuie dusă la toţi românii, pe ei privindu-i în mod direct, şi prin traduceri în multe limbi străine, în lumea largă, departe. Adevărul dus departe poate paraliza *balaurul*, foarte puternic informaţional, lipsindu-l de intoxicarea mediatică şi manipularea oamenilor de bună credinţă.

Iată-ne consonanţi ai unui adevăr ce trebuie strigat cu toată puterea, de cât mai mulţi şi cât mai departe, aşa cum a izvorât el din trăirea şi reflecţia românească a lui Anatol Munteanu. Mesajul autorului exprimă o voinţă personală într-un limbaj necenzurat de vreo regulă diplomatică, ori vreo uzanţă consacrată a oficialului îngrădit de vreun domino… inevitabil. El respiră autonom, nonguvernamental, emoţional (ca orice trăire la tensiunile remanente, toată viaţa!), evident subiectiv, dar cu asumarea responsabilă şi probatorie a celor relatate; iraţional, în sensul credinţei în Dumnezeu şi al iubirii sale pătimaşe pentru „poporul istoric” al românilor, cu rădăcini adânci în substraturi cu geto-daci nemuritori. Cum pământul acesta, mamă a neamului de oameni statornici, strigă prin tribunii săi povestea adevărată a unor fii aleşi, iată-ne vestitori cu aceeaşi simţire a înnoirii calendarului cu noi sfinţi români: „Eroii de la Nistru”. Cartea dăruită se arată, din această perspectivă, un pomelnic pentru neuitare, iar noi ne asumăm misiunea să-i lărgim aria de strigare a numelor, ca un apel de onoare, în „România- Grădină a Maicii Domnului” cum se numeşte cercul nostru informal, ivit la Râmnicu Vâlcea chiar cu scopul de-a vorbi frumos despre

români şi faptele lor, despre suferinţele şi bucuria trăirii ţării celei mari a „neamului istoric”. Vrem să depunem mărturie istoriei cu scadenţe, luând în ajutor adevărurile venite spre noi, despre pătimiri şi frumuseţea sacrificiului, aducând mulţumiri lui Dumnezeu, singura instanţă atotvăzătoare şi absolută a legii morale, garant al demnităţii unui neam, pentru permanenţa noastră în istorie şi izvorul nesecat de eroi, să o ţină vie. Să relevăm aici că din nevoia unei dezbateri civice, necenzurate, în Râmnicu Vâlcea a apărut prin 2001 un Forum Cultural care îşi asumă cercetarea istorică (are revista „Studii Vâlcene”) şi luptă pentru scoaterea din uitare a unor pagini de istorie, încă cenzurate de potrivnici, pentru scoaterea din conul de umbră a unor personalităţi semnificative, deliberat ascunse, ori şterse din memorie prin condamnabila lipsă de pomenire. Lupta noastră se duce şi pentru canonizarea unor drepţi, dintre marile personalităţi istorice aflate în panteonul neamului istoric. Acolo îşi vor fi adăugat numele şi eroii de la Nistru şi vor fi legitimaţi de povestea lor, ca un laudatio, scrisă cu iubirea autorului, dar mai ales cu sângele vărsat, şi revărsarea de iubire pentru pământul sfinţit şi el.

Cartea pe care o recomandăm, după citire, recitire, şi din nou lăcrimare, este un elogiu al eroismului, unul incandescent, arzând dintr-un izvor cu sânge tânăr, uneori nenuntit, alteori scurs înainte de-a fi văzut ramurile tinere tocmai sădite, ieşind la lumină. Este un elogiu adus supravieţuitorilor uitaţi nemeritat în suferinţa lor dobândită din dragoste, dar demni în înţelegerea lor pentru vremea şi păstorii ocazionali (poate legaţi de mâini şi de picioare, poate năimiţi cu arginţii trădării, poate doar nepricepuţi…, istoria, cu separarea bunelor de rele, va judeca, în orizontul nostru răbdător, dreapta încadrare!) dinaintea unui soroc al mântuirii. Neamul este întotdeauna învingător, în ciuda suferinţelor, catastrofelor, aparentelor bătălii pierdute, pare să fie concluzia concluziilor. Un motto, purtând sigiliul lui Nicolae Iorga, ne edifică la început, privind definiţia eroismu-

lui. Conţinutul ne arată potrivirea cuvintelor cheie: neam, slujire, sacrificiu suprem. Ofranda vieţii, asumată voluntar din instinctualul strigăt al mamei, cel mai repede auzit de copiii noştri, este iubire dăruită, uneori, sărutarea din urmă şi sălăşluire-reîntrupare la sânul etern. Istoria ne stă martoră ca şi marmura cu amprentele trecătorilor în monumente de for public, în locurile cu eternitatea şi cu solidaritatea oamenilor plecaţi, uniţi fiind de acelaşi leagăn. Martoră ne poate fi povestea scrisă, uneori leac pentru neuitare, dar povestea adevărată se mai duce din gură în gură, din veac în veac, uneori, topindu-se în mituri şi legende.

Dedicaţia autorului ne pare limitativă - doar pentru eroii în discuţie! - cartea sa, chiar dacă şi cu atributul acatistului pentru sacrificiul care sfinţeşte, este destinată neamului românesc cu toate ramurile sale, inclusiv moldovene, în matca vieţuirii lui, statornice şi milenare. Cartea - document trebuie să ajungă şi acolo unde, frunze-n vânt, au ajuns românii în zborul lor planetar să experimenteze mondializarea, dar în spiritul globalist şi el al societăţii cunoaşterii în care izvorăşti de undeva şi începi să te dumireşti cu … sinele. Adăugată la celelalte cărţi dedicate aceluiaşi eveniment: Războiul de la Nistru, cartea trebuie citită, cunoscută şi înţeleasă. Ea ne mărturiseşte, ca o spovedanie, demnitatea românească a patriei profunde niciodată confundabilă cu nevolnicia politică, ori cu slăbiciunea conjuncturală a unui stat din angrenajul statelor lumii în care „hora” tuturor este mişcată de mai marii…

Descifrarea mesajului, consideraţiile privind structura lucrării, stilul autorului, evaluarea calitativă a informaţiilor (cartea fiind un document preţios!) sunt pertinent şi cu autoritate evidenţiate de Ion Hadârcă şi el un erou al cotidianului pe frontul luptei pentru adevăr, ca autorul, militând pentru cauza care ne este datorie cotidiană şi îşi are deschis permanent câmpul de luptă: propăşirea neamului. Eseul „Elegiile de plumb, de

sânge şi de foc ale colonelului dr. Anatol Munteanu” lămureşte şi provoacă lectura ca un necesar şi bine-scris… cuvânt înainte.

Prima parte a cărţii, purtând titlul „Despre Moldova dintre cele două poduri” este un amplu interviu structurat din mai multe mărturisiri publice, provocate de mai mulţi ziarişti, bine informaţi şi cu aplicare asupra unui anume tip de evenimente: Dan Gîju, Jipa Rotaru, Benone Neagoe, Ion Petrescu, Gheorghe Budeanu. Formula adoptată permite, prin grila întrebărilor, clarificarea unor probleme complicate cu răspunsuri pe înţelesul cititorilor. Răspunsurile celui implicat direct, martor şi actor în multe situaţii, au argumentele vii, conexiunile credibile, concluziile aşteptate, acuzaţiile făţişe, uneori adevărate sentinţe. Date, evenimente, fapte structurate, aduse în prim plan prin formula interogaţiei, clarifică fenomenul, ilustrează procesualitatea, lămuresc cauzele şi dau dimensiunea consecinţelor. Detaşate de partizanatul firesc, de supărările legitime, concluziile parţiale, susţinute şi de mărturisirile adunate de la eroii supravieţuitori (acele „volute” ca nişte recurenţe, remarcate de Ion Hadârcă!) lansează strigătele personale ale eroilor, cu aparenţa lipsei ecoului, trăind pe cont propriu Golgota individuală, din marele şuvoi. De aici vocile stinse, una câte una, par resemnate şi aşa răzbate senzaţia de inutilitate, de irosire fără rost…a vieţii. Cartea aceasta arată faptul că sacrificiul nu a rămas anonim şi că el, pus alături de celelalte, are ecoul cel mare şi răsplata unei nădejdi. Sunt remarcabile evenimentele unde tinerii au fost trimişi la sacrificiu „Irozilor” vremii, dar motivele şi vinovaţii au rămas tăinuite! Pe altarul de jertfă al Tighinei, ca şi mai înainte cu două decenii la Otopeni, teama de a nu „întina” vechea stare de lucruri ce trebuia răsturnată era exprimată, într-un partizanat evident, de viitorul vârf al puterii: șef șefilor unei anume *salvări naționale*, prin 1989, şi toţi moldo-ruşi profitori ai statutului de Stat independent al Moldovei, dar slujind, culmea!, tocmai pe cel din ghearele căruia au scăpat, numitul nostru balaur. Aici, pentru simetria mandatelor

prezidenţiale să-l remarcăm alaturi de Ion Iliescu pe Vladimir Voronin, deşi în susţinerea lor vor fi fost majorităţi electorale manipulate de servicii şi propagande bine plătite. Apoi în curentul global, Elţîn, Putin renunţaseră şi ei la fostul regim comunist, îl răsturnaseră şi alergau spre… democraţie şi pare ciudată susţinerea comuniştilor din Transnistria şi a celor din tânăra Moldova, dacă nu am şti că *balaurul* îşi leapădă pielea, dar nu năravul.

Momentul pierdut, în aceeaşi notă a alegoriei, a fost acela în care *balaurul* îşi dăduse pielea jos şi avea propriile slăbiciuni, iar partizanii fostului regim căutau să-şi *salveze* puterile, fără a avea instrumentul-stat la îndemână. Atunci valul schimbărilor pentru înnoire trebuia să facă până la capăt *schimbarea la faţă*. Concluzia cititorului după citirea cărţii, adăugată unei experienţe de viaţă personală, văzând cum se întâmplă lucrurile, trase la indigo prin Ucraina, este că Imperiile îşi au legea proprie de fiinţare şi că după slăbiciuni se salvează uşor prin puterea regenerativă remanentă şi profesionalismul exercitării puterilor din stat. Imperiile nu au culoare etnică mai ales în vârful puteri, dar se servesc de etnia majoritară din care se recrutează militanţii. Numărul etnicilor majoritari, în structura imperială, dă culoarea falselor democraţii, garantând lărgimea împărăţiei, prin colonizări şi strămutări populaţionale, cum poate atesta Siberia… fără de sfârşit. Starea de fapt a Moldovei şi României din perioada avută în discuţie era similară. Dependenţa de ruşi era evidentă. Conducătorii ne erau produse ale aceleaşi doctrine. Partidele istorice cu doctrine pro-naţionale şi cu antecedente democratice, erau slabe şi puse la colţ de … fronturi *salvatoare* ciudate, conduse de servicii abile. Ţara mamă, România, nu şi-a putut depăşi teama de *balaur* (azi se discută că nu a vrut acest lucru, promotorul schimbării fiind din tabăra adversarului, care l-a adus la putere!) şi a *susţinut* eforturile fiicei Moldova, ca un praf în ochii poporului care dorea o

reparaţie a istoriei, o vindecare aşteptată în trupul *poporului istoric*.

În ciuda diferenţei de atitudine între ţara profundă şi sistemul ei de comandă instituţional (fără o separaţie a puterilor în stat, lucrativă şi corect aşezată!), adică între emoţionalul năvalnic al trăirii autentice şi calculul rece, raţional într-un câmp de forţe evaluat cantitativ, credem că poporul şi-a recâştigat, ca de fiecare dată demnitatea. Miza poporului istoric este mereu războiul nesfârşit al dăinuirii sale şi nu o bătălie trecătoare. Poporul iese întărit din dureri, suferinţe, sacrificii. El învaţă prin puterea lui de-a sublima tragediile, catastrofele, de-a cumineca cu smerenie victoriile, fără semeţie imperială, să-şi înnoiască liantul. Statul şi cei ce-l conduc, uneori în scopuri partizane, străine de menirea lui, se poate clătina la cea mai mică adiere a mulţimii pornită de simţul trădării şi al minciunii, adiere devenită furtună când trădarea de pe urmă se dă vederi, în toată grozăvia ei. S-a întâmplat şi lui Vladimir Voronin tocmai din partea celor ce nu vor mai fi fost atinşi de balele şi şi otrava *balaurului* şi îl va fi scos din palatul… puterii, dar încă mulţi slujbaşi năimiţi şi atinşi de veninul intereselor şi ideilor revolute au mai rămas, pentru o vreme acolo. Credem că dacă ştim încotro vrem să mergem şi vom milita fără încetare multe vor reveni în făgaşul moral. Acest mesaj se desprinde şi din cartea lui Anatol Munteanu. Eroii de la Nistru şi cei ce le urmează pilda au ştiut şi ştiu că o luptă nu se termină niciodată. Chiar oprirea, prin ordin a bătăliei şi îngheţarea acelui conflict nu poate lipsi poporul de onoarea şi demnitatea acţiunii sale legitime. Strigătul victoriei adversarului (nerecunoscut de ţările lumii!) şi pasarea vinovăţiei în spinarea păgubaşului sunt demonstrate ca minciuni de cartea pe care o recomandăm şi pentru înţelegere dreptei cauze căreia i s-a vărsat sânge şi i-au fost dăruite vieţi de românii adevăraţi. Temporizarea clarificărilor, cu efectele la vedere şi în alte locuri, adică încetinirea unor procese în continuă desfăşurare nu lucrează întotdeauna în favoa-

rea celui care trage de timp! Cârtirea de azi la ceea ce n-a făcut un anume conducător cândva, schimbarea etichetei unui politician cu mare susţinere electorală în trădător, uneori criminal… , arată sensul procesului cu marca decantării, nu tocmai cum au crezut unii că se pot mântui prin uitare! Credem şi mărturisim că mântuirea adevărată, în spiritul credinţei noastre este doar spovedania, spunere adevărului, scoaterea lui din întuneric! Dar putem avea aşteptări din partea celor care se dau creştini, în ateismul lor remanent, adică pozând în campanie electorală, în faţa altarului, ca *liberi cugetători*? Acolo la Nistru luptătorii pentru mama lor de pământ, sfinţită de mult, au înfruntat, dacic moartea, nu ca pe o fatalitate, ci cu sentimentul înrădăcinat al nemuririi neamului care se nutreşte cu eroism şi jertfe curate.

Greu se separă neghina de grâul curat! Greu se separă apele şi infinit mai greu gândurile etnice şi confesionale. Ideea separării oamenilor, a învrăjbirii lor pentru moşia pe care trăiesc şi din care se hrănesc… este imperială şi are deviza *divide et impera!* Ceea ce a luat *balaurul* nu este chip să poţi scoate înapoi cu rugăminţi! El funcţionează după altă lege morală! Nu a auzit porunca decalogului: *să nu furi*! Din ghearele lui trebuie să te smulgi cu puterea sângelui vărsat, cu ajutorul credinţei, o putere a puterilor, dată oamenilor iluminaţi şi treziţi în conştiinţa puterii lui Dumnezeu. Orice filă scrisă cu inima, probată cu sacrificii, ajunsă cunoaştere de sine la cei însetaţi de adevăr, este un pas adăugat, o sporire a puterii, o nădejde răbdătoare că smulgerea este posibilă şi că sorocul nu este departe. Picătură cu picătură se strânge puterea necesară şi ea va umple vasul tuturor plinirilor. Evenimente cu aparenţa neimportantului, gesturi mici fac din cotidianul nostru matca în care se adună şuvoiul. Relevăm în acest spirit un eveniment petrecut mai demult. Prin decembrie 1997, la Biblioteca Judeţeană *Antim Ivireanul* a Vâlcei se lansa carte „Amprente în marmura istoriei” (Ed. Almarom, 1997 autor Mihai Sporiş). Pe coperta acesteia

harta României Mari părea aşezată pe o tablă de şah. La lansarea aceea din 4 Decembrie preotul, cercetător istoric, Dumitru Bălaşa ne va fi ţinut o adevărată lecţie de istorie. Ne va fi spus atunci lucruri cu aparenţa că nu sunt dorite după cum îl priveau… oficialii vremii din structurile puterii locale. Acolo unde se referea la lipsa de sprijin a României pentru Moldova, devenită independentă, la poziţia pro-rusească a unor politicieni care temporizau ideea de unire (I. Iliescu de exemplu!). Opinia celor prezenţi era îngăduitoare şi chiar favorabilă politicii oficiale. În ceea ce privea situaţia grupului Ilaşcu, condamnat de…transnistreni, vezi Doamne!, nu de ruşi părerile erau unanime şi se manifesta un sentiment de revoltă şi de simpatie. La finalul unei intervenţii de cca 40 de minute, adevărată lecţie de patriotism, care captase întreaga asistenţă, ne-a sculat în picioare să spunem cu toţii o rugăciune pentru Grupul Ilaşcu să-l izbăvească de greaua încercare şi noua să ne intăreasca speranța în mântuirea neamului românesc. Apoi evenimentele următoare, anii următori vor fi arătat o evidentă schimbare de atitudine, o înmulţire a organizaţilor civice militante… Picăturile deveniseră şiroaie, apoi râuşoare… Peste doi ani, în 1999, Societatea Culturală"Anton Pann" reapare cu obiectiv schimbat, nu doar literară, ci culturală, inclusiv pentru dezbateri istorice; 2001, Forumul Cultural, Asociaţia Naţională Cultul Eroilor, cu o filială din ce în ce mai activă; Mişcarea Dacistă se revigorează, în jurul mentorului Dumitru Bălaşa; 2001 apare Cercul de la Râmnic: „România-Grădina Maicii Domnului" ş.a

Am alăturat eroismului jertfelnic, cu viaţa dăruită necondiţionat ţării, un fel de eroism cotidian, slujindu-se de cuvântul scris, sau Cel, însufleţind adunările publice, cu credinţa că adevărul cuvintelor va lumina, din ce în ce mai mulţi oameni şi aceştia se vor redescoperi români ai neamului istoric, de care trebuie să fie mândri! şi apoi ai mamei ţară, locuită de la facerea lumii, pe care trebuie să o iubească. Apoi să dobândească înţelepciunea alegerii păstorilor şi atunci toate îi vor fi plăcute,

fiind de la Dumnezeu-Cuvântul. Cu aceste gânduri, îndemnând fraţii noştri de sânge, întru cuget şi simţire, trăitori în comuniune de faptă bună, să cinstească şi Eroii de la Nistru, să-i adauge în panteonul Sfinţilor Români. Modelul tuturor drepţilor şi sfinţilor să le fie îndemn să se arate neînfricaţi în lupta nesfârşită a neamului.

Despre Unitate Națională și nevoia sacralizării

Cu ocazia serbării unirii de la 24 Ianuarie 1859, la 150 de ani de la eveniment, exprimam o opinie la reuniunea omagială de la Arhivele Statului-Filiala din Râmnicu Vâlcea.

Suntem acum, aici, pentru a lua o atitudine şi pentru a face cunoscute câteva opinii dobândite prin modestele noastre cercetări.

Nu ne putem ascunde mândria de a fi vâlceni în acest Râmnic, *oraş domnesc* - sub toate aspectele! - încă de pe vremea lui Mircea cel Mare (1386-1418), pentru că aici i-a fost hărăzit *patriei-limbă*, patrie a sufletului românesc, să-şi găsească în toată vremea slujitori. Dumneavoastră, mai mereu prezenţi la evenimentele de suflet ale României, sunteţi confirmarea vie.

Acceptăm uşor că nu putem atinge o ţintă, ca o mare reuşită, până ce vremea nu s-a umplut şi nu a fost urcată temeinic, treaptă cu treaptă, scara unde este posibilă fapta. Nu puteam spera unitatea statalităţii noastre naţionale, până nu se vor fi definit ideile naţionale şi conceptul de stat modern.

Sufletul locului, cu respiraţia lui milenară, trebuia numit şi apoi consacrat prin strigare pe numele lui. Atunci a început prima mare…bătălie. Daci, romani, daco-romani, valahi, vlahi, olahi, moldo-vlahi, blaki, rumâni, aromâni, români etc., s-au vădit nume strigate, scrise şi recunoscute ca valabile, pentru locuitorii unui teritoriu pe care hărţile, până târziu, localizau impunătoarea Dacie, aceea parţial cucerită şi transformată în provincie de un Imperiu Roman aflat în apogeu. De ce atâta rătăcire a unui nume? Pentru că chiar simbolul, Roma însăşi, a rătăcit un mileniu ca să poată legitima blazoane de putere departe de Tibru și de colinele cetăţii eterne întemeiată de fiii adoptivi

ai lupoaicei. De ce şi-a adoptat lupoaica puii? Probabil că hălăduia singură printre samniţi, sabini, etrusci… în peninsulă, iar lupul dacic rămăsese stindard Carpaţilor, să le strige toate durerile. Se mai întâmplă şi azi! Roma uzurpată de Nordul germanic va domina Europa, până la Napoleon Bonaparte, ca Sfânt Imperiu Romano German, iar Răsăritul va proclama şi el mai multe Rome, după cum reuşea să salveze din calea musulmanilor cultura şi tradiţia cultică, de inspiraţie grecească (bizantină!). Constantinopol, Târnovo, Roman (?!/ O veritabilă *Romă veche*, în tradiţia latină, prin substratul lingvistic şi în obedienţă - aprig disputată între Papii Apusului şi Patriarhii creştini-ortodocşi, în conflict deschis după marea schismă! Romă veche, din Moldova noastră, cum ne vorbesc „cercetările" lui Dumitru Bălaşa!), Kiev, şi nu în cele din urmă, Moscova, din Ţaratul Rusesc al…Roma(novilor), după Ivan al IV-lea). În această perioadă de căutări, până în secolul al XIX-lea, despre locurile noastre de baştină, se vorbea ca despre Dacia, iar despre cei care o populau, ca fiind un amestec ciudat, schismatic, care grăia o latinească ce nu se asemăna cu limbile romanice ale Apusului, dar care avea slavona în cult şi o curioasă cultură şi tradiţie, bazată pe oralitate.

Iată-ne, după abolirea Imperiului Romano German, într-o recuperare…mediteraneană a unei Rome, de gintă latină, în care graiul nostru de daco-romani să atragă din nou atenţia. Peste timp Roma câştiga un nou război împotriva Daciei. Lupta dintre dacişti şi romanişti, activă şi azi!, va consacra victoria ideii romanităţii noastre, pe care vom consolida *ideea naţională românească,* într-un concert al ideilor naţionale, într-un secol, tocmai proclamat, al naţiunilor. Venirea noastră în sincronul modernităţii, după o ascundere în istorie, exersată de Dacia cea profundă, niciodată învinsă în conştiinţa ei privind nemurirea, tezaurizată în cutume şi tradiţii greu descifrabile fără iniţieri, în realitatea traiului nostru, este un drum cu suişuri

şi căderi. Ne vom emancipa naţia între naţiile europene, atunci când se făcea o repetiţie generală pentru noi competiţii eroice.

Strigătul trebuia făcut în limba înţelesului tuturor. Aşa credem că pregnanţa oralităţii se explică ca glas al pământului cu ritmicitatea sa inconfundabilă. Trăirea acestei vibraţii, printr-o rezonanţă acordată de la începuturi (Cine ar fi dorit să părăsească locurile bune de vieţuire?) făcea şi mai face posibilă o comunicare facilă, mai ales în planul sacralităţii. (De unde atâta răbdare şi acceptarea atâtor umilinţe, în numele unui principiu ordonator suprem?) Am vorbit graiul pământului, deşi în cancelariile domneşti şi în cele vlădiceşti, hrisoavele aveau semne runice, slavone, greceşti, latineşti, arăbeşti. Icoanelor din bisericile apărute, frunză şi iarbă, ca din pământ, le-am cuminecat sfinţenia, prin monahii şi vlădicii iniţiaţi în tainele tuturor semnelor, după ce ei sigur vor fi stat de vorbă cu împăraţii cerului şi ai pământului. A venit un moment când slovele (cu certă … slavă în constituţia cuvântului, logos întemeietor!) au început să respire duhul limbii româneşti. Biblia lui Şerban Cantacuzino, din 1688, de la Bucureşti va da de ştire lumii că românii vor să iasă din oralitate, să nu-i înghită vremurile moderne puse abrupt pe părăduirea Raiului, cum se va întâmpla prin despuierea de sfinţenie, în Apusul protestant, dar şi în cel catolic, pornit în lumea nouă după aur şi după o nouă ordine între oamenii răzvrătiţi. Era nevoie de o cetate nouă pentru a vedea cum şi încotro mergea lumea banului. Aici este timpul să remarcăm şi contribuţia tipografilor, gravorilor, ierarhilor din eparhia Râmnicului, care au însemnat, în cronica devenirii, un secol al XVIII-lea de aur, al tipografiei în slujba cuvântului românesc. Dar Râmnicul nu a fost singur. Ceasul nevoii afirmării limbii române în scris, bătuse în multe alte locuri: Maramureş, Neamţ, Blaj, Orăştie, Arad, Târgovişte, Snagov ş.a, confirmând o anume revoluţionare, prin tehnologiile moderne, a oralităţii ancestrale, dar cert în ceea ce îi privea doar pe iniţiaţi. Acum grămăticii se vor fi ridicat în gândul oamenilor simpli, ca lu-

minaţii din vecinătatea lui Dumnezeu, un motiv în plus pentru consolidarea credinţei unui popor cu rădăcini adânci. Limba română știa bine cele de sfințire ale neamului, peste orientarea confesională (ortodocși, ori greco-catolici!).

După un timp şi cântările, de-a împreună cu rugăciunile, au răsunat în lăcaşele noastre, zbuciumuri interioare, buciumate spre cer din turle şi clopotniţe, clocote de clopote. Viersul psaltic, tânguirea unor păcate asumate, în dulcele grai al moşilor, anunţa noul răsărit, că sfinţii români sunt pe aproape, şi că ei ne vorbesc doar in limba naţiei şi ea la soroc de mântuire. Prea multă fusese suferinţa, umilinţa şi mai ales vărsarea de sânge a unui popor siluit, pentru ca poporul de sfinţi, coborâtori din dacii şi romanii creştinaţi, să nu-şi ceară acreditarea pentru noul destin al unui popor, prin noua victorie a Romei, Popor Român, în zorii Naţiunii Române.

Patria pământ, va fi plămădit din lutul ei… patrioţii. Aceştia s-au sfinţit prin viaţa lor de oameni trecători, cu folos pentru neamul lor şi ne veghează ca modele iubirea de neam. Pe toţi aceştia, ştiuţi, dar mai ales anonimi, cronicile, legendele, baladele, literatura şi artele inspirate de har, i-a reţinut ca refondatori ai unui neam nobil şi cu toate drepturile să intre într-un calendar propriu. (Până când să tot stăm la umbra altor pomi, cu sfinţii vorbindu-ne evreieşte, slavoneşte, greceşte, latineşte, dacă tot ne-am adunat acasă în naţiune, în grai, în propriile noastre adevăruri? Ne puteam oare mântui români eterni, fără consistenţa sufletului nostru lăsat de zestre?) Să credem că ceea ce memoria noastră a reţinut ca reprezentativi, dintre înaintaşii noştri, nu sunt demni să ne reprezinte din cetele sfinţilor? Faptul dăinuirii lor, în cugetul nostru, este semnul identitar primit confirmare de la cel în drept să ne inspire alegerea modelelor. Cu mult înainte de a vorbi de Naţiunea Română au trecut în lumea dreptţilor cei cu virtuţi, aşa cum au fost cunoscuţi de memoria, adusă întreagă de la contemporanii lor, de toţi înaintaşii, moşii noştri. Numele strigate şi aduse de

ecouri se vor fi adăugat continuu. Basarabi, Muşatini, Corvineşti, cu neamuri la toate marile împărăţi, vor întregii o adevărată *coloană fără sfârşit*. Acestora li se vor adăuga permanent, oştenii credincioşi pentru toate luptele, ce trebuiau duse pe toate fronturile reafirmării noastre cu numele cele noi, strigate şi recunoscute de o lume, care şi ea se înnoise şi se aşeza temeinic pe naţiuni.

După cuvântul strigat, cântat, scris (în toate semnele trecerii prin vreme: runic, chirilic, latineşte!) în limba română, a urmat asaltul: să urcăm din evul de mijloc în perioada modernă, să ne definim programatic ideea naţională şi să o punem în operă. Momentul fusese anunţat de Petru Rareş, Mihai Viteazul, Gabriel Bethlen, cărora Dacia Mare le oferea modelul unei unităţi, ce se simţea prin liantul dintre nişte oameni, care semănau prea mult ca să nu fie fraţi.

Ca să ne modernizăm şi să slujim *ideea naţională*, trebuia să nu ne lăsăm striviţi de celelalte idei naţionale şi ele în luptă, pentru propria lor afirmare şi în vădite conflicte de interese. *Ideea naţională germană* îşi căuta rezolvarea prin Imperiul Habsburgic şi prin Prusia, uneori în conflict pentru aducerea sub acelaşi sceptru al tuturor principilor germanici. *Ideea naţionnală polonă* se zbătea între *ideea naţională rusă*, în plină afirmare după Petru I, *ideea suedeză*, în pierdere de teren după Poltava, *ideea ungureasca* sugrumată şi ea de habsburgi, după ce Sobieski va fi despresurat Viena în 1683, şi mai demult de turci, după nefericitul Mohacs, 1526. *Ideea naţională a Greciei*, una intrată în conştiinţa Europei apusene, ca leagăn al civilizaţiei sale (foarte vizibil după Renaştere!), dar şi a Răsăritului, unde, prin interferenţa permanentă în hegemonia bisericii creştin-ortodoxe, va genera mişcarea de emancipare naţională, susţinută de Imperiul Ţarist (cu interese evidente în Balcanii, prin *ideea integratoare a panslavismului*!). Acum cunoaştem rolul Eteriei, susţinută de Rusia, dar şi al Apusului. Să amintim doar de sacrificiul lui Byron, căzut la Missolonghi în Grecia,

pentru această cauză. Iată! *Ideea naţională românească*, pe cale de afirmare, într-o competiţie vie, cu alte idei legitime, dar cu vădite conflicte de interese. Cum să răzbeşti în faţa grecilor, care tocmai îţi trimeteau domnii din Fanar, iar Patriarhii îţi trimeteau mitropoliţi, episcopi şi aveau controlul asupra mănăstirile noastre, închinate Athosului, Sinaiului şi altor centre de putere ecleziastică? Nu! Nu ne-am lăsat striviţi. Am pus vieţile prinos. Am lăsat capete de voievozi jertfe! În această luptă, a curs mult sânge. Simbolul unităţii noastre, capul Voievodului Mihai, l-am pus stindard pe *Dealul*, de deasupra Văii Voivozilor, la Târgovişte. Ca un cap de lup dacic, Domnul ideii de unitate a românilor, se dăruieşte model şi acesta va rodi unitatea statală sub Cuza şi apoi sub Ferdinand, în măreaţa *zi a zilelor*. (să nu-i uităm pe Brâncoveni, Tudor Vladimirescu, pe Grigore Ghica!)

Să ne amintim câteva jertfe româneşti, din acest război al ideii noastre naţionale:

- Mihai Viteazul aflat, între ideea habsburgică, ideea ungurească şi ideea poloneză, la o anumită distanţă de turcii, arbitrii, în slujba interesului propriu, pentru menţinerea dominaţiei, este ucis la Cîmpia Turzii de aliatul său, creştin şi el, Basta;

- Constantin Basarab Brîncoveanu, aflat între ideea habsburgică (în contra ofensivă împotriva turcilor, după despresurarea Vienei şi mai ales după Karlowitz 1699), ideea rusă şi mai ales presiunea ideii greceşti, resuscitată de Rusia, interesată de influenţa sa în rândul slavilor din sudul Dunării. Moscova îşi va asuma rolul de *a treia Romă* şi se va declara apărătoarea ortodoxiei Răsăritului. Sub această speranţă se poate vorbi de visele Bulgariei, Serbiei, Albaniei (atât de actuale şi azi, pentru unele dintre ele!), privind ideile lor naţionale şi care se vor contura cu forţă în secolul al XX-lea, după războaiele balcanice. Brâncoveanu este exponentul model al luptei, pentru afirmarea ideii româneşti, în specificitatea crezului creştin au-

tohton. Cum să se împace rudele sale cantacuzine, cu refuzul de-a se închina habsburgilor? (Aga Bălăceanu şi Zărneştii nu puteau fi uitate!) Cu neimplicarea la Stănileşti? (Toma Cantacuzino trecuse de partea moldo-ruşilor!). Iată-l pe martirul Brîncoveanu sacrificat pe altarul ideii greceşti, al celei ruseşti, al ortodoxiei tradiţionale româneşti, în slujba ideii naţionale româneşti, cu o viziune profetică şi o credinţă neşovăitoare. Cade răpus de trădarea rudelor creştine, de satârul păgân, ca să se suie la soroc în ceata sfinţilor;

- Nicola Ursu-Horia, este tras pe roată de creştinii unguri, cu concursul habsburgilor, pentru afirmarea naţiei române în Transilvania, când naţiunile în imperii (chiar şi cele tolerate!) erau privite xenofob. La aproape şapte decenii, Avram Iancu şi prefecţii săi, vor afirma şi forţa braţului armat al ideii naţionale româneşti, exprimată explicit la Blaj, dar şi *în cetatea Apusenilor*.

- Tudor Vladimirescu cade ucis de creştinii greci la Goleşti. Este sacrificat pe altarul ideii greceşti, în apărarea ideii naționale române, tot mai vădit intrată în minţile luminate ale tinerilor, colindând lumea, dând veste de latinitatea noastră răsăriteană, celorlalţi fraţi de gintă latină.

Nu ne-au schinjuit păgânii cât au făcut-o fraţii creştini. Nici poporul nu a fost mai aspru exploatat ca în vremea fanarioţilor şi a Regulamentelor Organice. Unirea din 1859 o datorăm fraţilor, întru gintă latină: francezii, atunci când Franţa va fi dominat lumea, va fi bătut alături de turci şi englezi Rusia, în războiul Crimei. Ce a urmat a fost inspiraţie dumnezeiască. Energii nevăzute ne-au împlinit ideea naţională.

Nu trebuie azi, ameţiţi de multe nepriceperi, să nu ţinem seama de lecţiile istoriei. Ne-au trădat toate caracterele slabe, toţi negustorii de suflete. Ne-au stat modele, pentru binele nostru dintodeauna, numai marile personalităţi luminate, cu braţul puternic şi mai ales credinţa lor până la sacrificiu. La un moment dat, la o vreme de cumpănă, Mihai Eminescu îl chema pe

Ştefan cel Mare de la Putna, să se coboare din nou printre oameni. Acum, cu provocări înzecite, cred că avem nevoie de toate modelele strămoşeşti, sfinţite de numele lor, rămase în mentalul nostru. Cine ne opreşte să-i aducem, puncte de reazem, în sacralitatea fiinţei cea profundă a neamului nostru - acum când profanările şi risipirea moaştelor sunt modalităţile unei satanizări evidente - pe marii domnitori ai românilor? Să o facem repede, până nu-i vor ucide, încă o dată, partizanii desţărărilor care desţâţânează lumea! Stefan cel Mare, Constantin Brîncoveanu, Neagoe Basarab, au fost chemaţi. Pe când, sacerdoţii noştri înţelepţi, de-a împreună cu soborul, cu mirenii luminaţi, vor chema şi îndruma către ceata sfinţilor şi alte nume de români? Mircea cel Mare, Matei Basarab, Tudor Vladimirescu, Horia, Avram Iancu şi mulţi alţii, care aşteaptă strigarea numelor şi recunoaşterea vredniciei.

Credem şi mărturisim unitatea românilor, numai sfinţită de numele neuitate ale strămunilor .

Doamne din cer, lămureşte-i pe slujitorii altarelor din România, că fără noi oşteni în ceata sfinţilor, lupta noastră cea mare cu necredinţa este greu de dus şi cu pierderi irecuperabile.

Posada - 1330, adevărul de lângă noi

„Acolo îmi place roata câte-o clipă s-o opresc!
(...)
Colo Magul lui îi scrie pe o piatră strâmbe semne
Să nu poat-a-le-nţelege lungul secolilor curs.”
(M.Eminescu - „Memento mori”)

Istoria scrisă, ca un document de identitate, rămâne mereu tributară, stângăciilor cronicarilor, comandamentelor politice, grabei care vrea să ia în posesie timpul faptelor înainte de decantarea acestora, a uitării unor „amănunte”, sau neobservării lor, lucruri ce se vor dovedi mai apoi esenţiale...

Ca să poţi ţine seama de multe condiţionări, acele dimensiuni ale adevărului întreg, gol goluţ, nepărtinitor (atât de invocat de istoricii „de meserie”) este nevoie - şi vremurile de azi confirmă această abordare - de munca în echipă. Tehnica pune la dispoziţie, din marea agoniseală a umanităţii, instrumente în măsură să limiteze incertitudini, să creeze documente, pentru susţinerea ştiinţifică a adevărului. Recunoaşte în mod explicit acest lucru marele filozof Heidegger când spune că şi filozofia îşi restrânge domeniul pe măsură ce tehnologiile răspund la întrebări.

În plin scandal, provocat de lansarea „manualelor alternative”, am încercat să ne explicăm iritarea publică de proporţii. Răspunsul l-a dat... Heidegger, care susţine că pentru fiinţarea noastră, în deplină armonie, trebuie să acţionăm într-un anume *sens,* pe care *noi, din motive partizane* (s.n.) ne-am permis să-l schimbăm. Pământul *pro-pune*, iar lumea *ex-pune*. Şi pentru ca

tulburarea să fie maximă ceea ce Europa a pro-pus, printr-o „directivă” a sa, ca recomandare a Consiliului Europei, la începutul anilor 1997, când a lansat prin „Consiliul de cooperare culturală” programul „Învăţarea şi predarea istoriei Europei în secolul al XX-lea”, „exponenţii” noştri (cine i-o fi legitimat fără să ne întrebe?) au preluat „porunca”, fără să o amendeze, văzând în ea o oportunitate pentru ei înşişi, bine plătită, ba mai mult şi-au depăşit - într-un zel nebun - atribuţiunile.

Programul european îşi propunea ca obiective:

- stimularea elevilor din învăţământul secundar să se intereseze de istoria recentă a continentului nostru; (de ce s-a intervenit în manualele de gimnaziu, acolo unde nu este vorba de „istoria recentă”?) De ce s-a diluat... personalitatea lui Mihai Viteazul, pentru un... Ştefan cel Sfânt al Ungariei? De ce s-a renunţat la... miturile noastre, ca să se facă loc unor mituri de import? Dacă demitizarea este un proces firesc de abordare ştiinţifică (?!), atunci regula trebuia respectată în totalitate!;

- de a furniza celor care concep programe, autorilor de manuale (aleşi pe sprânceană politică - clientelar) şi profesorilor de istorie sfaturi practice, abordări novatoare, toate acestea pentru răspunsul la întrebarea „Cum să se predea istoria?” şi nu „Ce istorie să se predea?”.

Programul cultural, propus de Europa, pornea de la câteva constatări pertinente, însă constatarea principală pe care istoricii, şi nu numai ei, trebuiau să o fundamenteze că: „Istoria Europei este, în general, a unor popoare în mişcare...” cerea o particularizare pentru poporul român. Acceptarea fără şovăire a acestei premise, sub acoperirea lui „în general” a condus, fără luptă, la abandonarea poziţiei noastre de aborigeni, de oameni ai locului, într-o continuitate a viului de la facerea lumii (iată unde „echipa” multidisciplinară ar trebui să trudească neîncetat!).

Ne gândim că dacă printre „experţii” chemaţi împotriva firii, să se conformeze *directivei* ar fi fost şi un singur ucenic

al lui Haşdeu, sau al lui Nicolae Iorga, lucrurile nu ar fi fost scăpate din mână.

Reacţia pământului acesta, trădat de o rătăcire trecătoare a fost promptă. Manualele au fost contestate. Unele - nu toate! - au fost retrase. Politicienii care au permis „cedarea" au fost sancţionaţi de electorat. O parte din lumea noastră s-a angajat chiar în redute politice numai pentru a apăra regula pământului.

În acest context ceea ce s-a întâmplat în Vâlcea, privind consacrarea Posadei - 1330, poate fi un exemplu de proiect cultural, născut ca reacţie la tratarea superficială, sau nepricepută, a istoriei poporului acesta: Popor Român, cu nimbul său nemuritor şi cu o biografie care se completează la zi. Remarcăm preocuparea „pământenilor", din tot cuprinsul ţării, dar şi a celor plecaţi departe, dar cu gândul acasă, pentru reaşezarea necesară a Istoriei, în acest adevăr omeneşte posibil, aşa cum cere şi Europa, pentru o primenire în spiritul universal (nu globalist!) a omenescului nostru.

Începând cu anul 2001, cel mai des în luna noiembrie, în Ţara Loviştei, judeţul Vâlcea - acolo unde este localizată, cu cea mai mare probabilitate lupta de la Posada din 1330 - dar şi în Râmnicu Vâlcea, au loc manifestări comemorative, mese rotunde, simpozioane, lansări de carte, dedicate acestui eveniment.

Iniţiatorul acestor manifestări a fost Grupul de la Râm-nic: „România: Grădina Maicii Domnului", un grup informal care a pus în mişcare societatea civilă - reprezentată de orga-nizaţiile non-guvernamentale din zonă (Asociaţia „Pons-Ve-tus" - Câineni, Clubul de Turism Ecologic Montan „Lotru" - Voineasa, „Nedeia Vâlceană" - Brezoi, Obştile de moşneni din Ţara Loviştei, Societatea Culturală „Anton Pann" - Râmnicu Vâlcea), alături de instituţiile statului: Consilii locale, Biblioteca Judeţeană, Muzeul Judeţean, Arhivele Statului etc.

În buletinul informativ editat pentru „Posada - 1330”, în anul 2002, se dă răspunsul la întrebarea, *de ce trebuie readusă din... ascundere Posada?*:

- este locul comun sub care se pot pomeni toate *posadele - trecători*, din toţi munţii noştri, acolo unde sigur, de multe ori, jertfa a fost pilduitoare şi trebuie să ne rămână învăţătură, scrisă în piatra statornică de curgerile învolburate;

- este timpul, prin actualizarea luptelor de atunci, de-a atrage atenţia asupra vegherii neadormirii pentru fiinţare;

- este fapta care a înnobilat de-o potrivă pe eroii, învingători şi învinşi, botezul cu sângele lor a sfinţit locul, consacrându-l ca altar de jertfă;

- avem datoria să ne cinstim strămoşii, într-o cunoaştere a adevărului şi în respectul poruncilor de a ne iubi părinţii ca pre noi înşine;

- avem datoria să ne cunoaştem istoria, pentru nesemeţire, sau josnică umilinţă resemnată;

- anual, la măcar una din trecătorile în care neamul şi-a arătat vrednicia, să ne aducem aminte, să îi pomenim pe eroi şi pe sfinţi şi să ne arătăm demni urmaşi.

Mărturii despre această Posadă *aleasă ca emblemă pentru toate posadele*, s-au făcut în ultima perioadă, mai mult ca în nicio altă perioadă. Dacă hulitele „manuale alternative” nu au decât nişte fraze, sau consemnează în treacăt despre afirmarea independenţei tânărului stat feudal Ţara Românească, a lui Basarab I, faţă de Regatul Ungar, al învinsului de la Posada, Carol Robert, toate înscrisurile mai noi încearcă să recupereze, pentru educaţie, în spiritul adevărului, lucruri incomode. Remarcăm între omisiunile oficiale:

- caracterul de cruciadă, pentru convertirea cu forţa la catolicism a „schismaticilor creştin-ortodocşi”, de către regatul apostolic ungar;

- nu s-au confruntat armate etnice; în armata invadatoare au fost cavaleri cruciaţi, de sub autoritatea Papei, oşteni pă-

mânteni: ardeleni, bănăţeni etc., care în virtutea relaţiei de vasalitate, aveau obligaţii convenite apriori; punerea faţă în faţă, la Posada, a ungurilor şi românilor, ca două tabere omogene, este o poziţionare specifică perioadei naţiunilor care se va întâmpla după o jumătate de mileniu, acum fiind doar o perpetuare a unor resentimente târzii;

- participarea cumanilor, trecuţi la catolicism, de partea regatului ungar şi a tătarilor, ca aliați ai lui Basarab, este trecută sub tăcere, amputând nepriceput amprenta feudală a vremii şi contextul geopolitic din partea noastră de lume;

- disputa de azi pentru situarea geografică a locului confruntării poate fi o competiţie utilă dacă nu ar prevala orgoliile şi pornirea firească a patriotismului local de-a marca teritoriul, înnobilându-l cu afecţiunea lor. După nenumărate studii dedicate Posadei *loviştene* - „Istoria Românilor”, volumul III, al Academiei Române, Editura Enciclopedică, concluzionează: „… ca ipoteză de geografie istorică, verificabilă în teren, este posibil ca loc de bătălie să fi fost microzona Boişoara-Câineni din Lovişte”.

Trimiterea către microzona „verificabilă în teren”, în Ţara Loviştei, susţine cercetările celor ce au trăit în această „microzonă”. Din nou regula că „pământul” propune este lege... Să ne explicăm:

- academicianul Andrei Pandrea, cu două doctorate, inclusiv la Sorbona, fost medic la Boişoara în Lovişte, este cel care ridică *un plan de situaţie* cu Valea Băiaşului şi identifică locul* pe care îl propune la *Pripoare-Perişani*, nu departe de „microzona” Academiei (el propune în septembrie 2003, de la Paris, ca Valea Băiaşului să fie consacrată ca *muzeu în aer liber*, idee pe care *masa rotundă* din 7 noiembrie 2003, dedicată Posadei 2003, a luat-o în studiu;

- profesorul Dumitru Moţoc şi fiul său, scriitorul Doru Moţoc, născuţi la Câineni, localizeaza Posada, tot pe cursul superior al Băiaşului, din spatele masivului Cozia, pe acolo pe

unde au trecut şi armatele romane ale generalului Cornelius Fuscus. Precizăm că Dumitru Moţoc a fost o perioadă inspector şcolar şi a bătut cu pasul, obligat şi de serviciu, şleaul cel mare, calea mare a Loviştei.

- pr. Ioan D. Ciucă, prof. Domnica Ciucă, prof. dr. Ion M. Ciucă, afirmă în „Priorităţi istorice vâlcene", cu o aplecare specială asupra evenimentului, că locul ar fi „în Ţara Loviştei între Berislăveşti şi Perişani";

- Învăţătorul Florea Vlădescu, din Titeşti, din inima Loviştei, subscrie în monografia*** sa, la localizarea făcută de Ion Conea, Andrei Pandrea, D. Moţoc etc.

La toate acestea adăugăm concluziile dezbaterilor ocazionate de evenimentul „Posada 1330", din ultimii şase ani.

Ceea ce istoricii noştrii calificaţi încearcă să expună ca „adevăruri ştiinţifice", despre un fapt unic, incontestabil, *pământul* a urnit din loc anonimii, şi s-a pus să construiască cu resurse proprii, borne de marcare. În defileul de la Pripoare, în acea Posadă din spatele Coziei, pe cursul Băiaşului - unde credem că s-a consumat doar o etapă a incursiunii lui Carol Robert, poate cea decisivă, dintr-o hărţuire lungă de patru zile, pe tot *şleaul cel mare al Loviştei* - a apărut zidită în stâncă o troiţă, cu menţiunea *Posada 1330*. Estetica era îndoielnică, simbolismul în suferinţă, pentru un monument reprezentativ. Dar un om simplu a primit un imbold de undeva şi pe banii lui, cu care ar fi putut face altceva, ne atrage atenţia asupra rădăcinilor noastre, privind cinstirea istoriei.

Cugetul locului şi-a fixat, imediat după anul 2000, pe drumul cel mare al Loviştei, locul acelei neuitate victorii a ortodoxiei locului, cu însemne de durabilitate. Este un fapt, cu un mare semn de întrebare, dar el exprima dorinţa unui strigăt de mulţumire şi al depunerii unei mărturii vizibile. Drumul voivodal al ţării vechi, într-o vreme când ar fi trebuit să capete altă înfăţişare, a rămas acelaşi drum de pământ, dar pe doar cincisprezece kilometri, între Titeşti şi Sălătrucel, au fost sfin-

ţite în 2003 - patru biserici: Titeşti, Spinu, Perişani, Sălătrucel. Iar ultimele două, care străjuiesc *defileul Groşi-Pripoare,* de-o parte şi de alta, cu doar o săptămână înainte de consemnarea anuală a bătăliei de la Posada. Să fie întâmplătoare aceste lucruri? Să credem într-un duh nevăzut care lucrează pentru noi ?

În anul 2003, Posada lovişteană fiind marcată de un anonim al locului cu o cruce şi o inscripţie, s-a făcut un parastas pentru pomenirea eroilor; s-a împărţit vin roşu de Drăgăşani; au fost dăruiţi colaci de către fiii Loviştei, din Grebleşti; o colivă din grâul pământului vâlcean, rostuită de Episcopia Râmnicului, (cea care în 2003, şi-a aniversat o jumătate de mileniu, de la momentul când un document a lui Radu cel Mare dădea ştire că exista!). Toate s-au vrut mesager înmiit, spre eroii de mult însămânţaţi pentru noi. Episcopul Râmnicului, P.S. Gherasim Cristea, împreună cu patru preoţi - dintr-un sobor mai mare - au oficiat un *Te Deum*. Locul a fost sfinţit, după ce ca din pământ s-au ridicat însemnele, acolo unde altă dată ploaie de pietre, săgeţi, cădeau din cer, iar sângele şiroia pentru prinosul de aur al Băiaşului. Locul este adeverit de cronicile istoriei şi cu alte vărsări de sânge după cum ne documentează „Loviştea în date" a pr. Nicolae Moga şi se legitimează prin sânge şi jertfe anonime, dar şi prin anonimatul „ştiinţific" al Posadei 1330!

O voce s-a auzit la „masa rotundă" organizată în 7 noiembrie 2003, la Direcţia Judeţeană a Arhivelor Statului Vâlcea, în acea clădire care păstrează pentru vâlceni, pe faţadă, un mozaic cu...Posada: „Când ne facem vreme să scoatem din ascundere ceea ce a fost tăinuit de vremurile potrivnice şi nu ne lasă vie legătura cu strămoşii şi vieţuirea lor pilduitoare?"

---

* „Cu puşca după zmei" şi „Unde s-a dat bătălia de la Posada" - A.Pandrea, Ed. Eminescu, Bucureşti 2000

** Două studii - Dumitru Moţoc - Ed.Patrimoniu - Rm.Vâlcea 2003

*** Priorităţi istorice vâlcene - Ciucă Ion D., Ciucă Domnica, Ciucă Ion M. - Complexul de Spiritualitate Creştin Ortodoxă „Sf.Nicolae” - Câmpu Mare 2002

**** Monografia comunei Titeşti - Vlădescu Fl. - Ed.Comphys - Rm. Vâlcea 2003

Dumitru Bălașa despre Posada românilor de la 1330

Evenimentul din 8-12 Noiembrie 1330, petrecut la o posadă românească, foarte disputată ca localizare, între istoricii și oamenii de cultură, cercetători cu toții ai istoriei, fusese dus într-un condamnabil con de umbră. Programa școlară și manualele alternative se aliniaseră, la prima indicație a Uniunii Europene, privind scrierea și predarea istoriei. Indicația venită de sus, viza istoria Europei ca o modalitate de a forma noul cetățean comunitar prin diluarea afectivului național, estomparea... poveștilor de suflet ale popoarelor (demitizarea fiind un obiectiv declarat!). Un anume sânge albastru trebuia să curgă prin vinele trupului european și pentru acest lucru se vor fi pus la treabă lobyuri puternice. Fundații cu bani mulți și cu obiective subsidiare, nu foarte greu de descifrat, se vor arăta foarte generoase obiectivului european.

La Posada în 1330 s-au confruntat un rege francez din dinastia de Anjou, trăitor prin nordul Italiei și pus de papă pe tronul regatului catolic al Ungariei, în locul Arpadienilor, și un voievod român ce adusese împreună cânezatele și voivodatele românilor moșneni. Apusul catolic se va fi înfruntat cu Răsăritul ortodox. Miza luptei nu erau teritoriile, acestea se recunoscuseră vasale, ci catolicizarea forțată. Între creștinii Carol Robert, instrumentul papalității, și Basarab Întemeietorul, creștinul ortodox din obediența Patriarhului Constantinopolului, se va fi tras un limes al schismei dintre bisericile surori.

Posada 1330, susține Dumitru Bălașa, este un eveniment european cu obiectivul catolicizării forțate a Țării Românești a

lui Basarab. A fost o *cruciadă* a Apusului catolic, similară cruciadei a IV-a, când cruciații lui Baldovin de Flandra au asediat și cucerit Constantinopolul creștin ortodox, uitând de păgâni. Lucrurile acestea, puse cu claritate în evidență de preotul, cercetător istoric, reluate public cu orice prilej benefic, stârneau întotdeauna orgoliile și suficiențele unor diplome, fără prea mare acoperire în cercetări aprofundate, dar rigide și foarte docile în a susține istoria de propagandă și gata oricând să ducă în derizoriu ceea ce fie nu pricepeau, ori nu corespundea liniei oficiale...

Istoria nu se scrie doar, ci se și făptuiește! Ca să scoți din conul de umbră, din uitare, un eveniment trebuie să-l readuci într-o trăire nouă, să-l replici amplificat, cu o frecvență mărită în conștiința publică. Vrem acum, și aici, să-i mulțumim lui Dumitru Bălașa că a convins pe membrii Cercului de la Râmnic, „România: Grădina Maicii Domnului” și aceștia au inițiat sărbătorirea Posadei 1330, în Țara Loviștei, țară vâlceană, acolo unde Istoria Românilor (cea editată de Academia Română!) localizează cu maximă probabilitate bătălia, ca un moment glorios al poporului nostru. Au fost organizate mese rotunde, colocvii, conferințe cu invitați remarcabili și au fost dezbătute public opiniile exprimate, privind acest important moment din istoria milenară a poporului român. Anual, la Pripoarele Perișanilor, unde locul a fost resfințit, într-o ceremonie publică de Episcopul Râmnicului, se fac parastase de pomenire, se depun coroane, iar oficialitățile localității și Județului, rostesc cuvinte pentru toți eroii știuți și necunoscuți. Documentele Oficiale ale Județului Vâlcea, confirmă prin Statutul Județului, „Posada 1330”, ca fiind vâlceană și își arată disponibilitatea să o cinstească în numele tuturor Posadelor românilor.

Bătrâne „patriarh”, „copiii” tăi ți-au urmat povața!

Posada

Posada este o marcă pe care limba română o semnifică. Ea este cuvântul care desemnează un loc de trecere mărginit de versanţi abrupţi. Sunt multe locuri comune în peisajul nostru numite posade, pripoare, trecători, porţi etc. Dar puţine dintre ele îşi iau blazonul unor eroisme neuitate. Memoria colectivă, tributară oralităţii, rezemată uneori pe urme cărora le-a pierdut semnificaţiile, alteori pe legende şi mituri scrise târziu, conferă locurilor eroismele unor înfruntări care s-ar fi dus neapărat în preajma locurilor de baştină ale naratorilor.

Procesul de asumare afectivă a istoriei ca un bun comun, nutrind imunitatea şi legitimând moşia; dincolo de rigoarea academică impusă de formele carteziene, este unul firesc. Mioriţa, această creaţie exponenţială a spiritului românesc, îşi are tot atâtea locuri de desfăşurare şi tot atâţia eroi cât miile de variante identificate. Este firesc ca talantul să facă alţi talanţi, ca sămânţa bună să rodească însutit şi ca eroismul să potenţeze dârzenia şi eroismele viitoare. Într-un calcul, riguros privind şansele unei dispute, nu se va regăsi niciodată puterea de sacrificiu şi jertfa necondiţionată. Credem că spaţiul românesc este un întins altar în care sacrificiile au fost nenumărate, pilduitoare, ducând în eternitate o bucurie a trăirii dacilor şi o mândrie imperială romană. De aici nenumăraţii martiri şi sfinţi, alături de beţia eroismelor.

În istoria noastră scrisă cu pretenţia rigorii ştiinţifice în mărturia materială, pipăibilă, sunt foarte multe întrebări cărora istoricii le-au dat şi încă mai polemizează pe răspunsuri, contradictorii. Trăim o diversitate a variantelor, ipotezelor cu gri-

lele lor diferite de evaluare, pentru ca decantarea adevărului, omenește posibil, să se producă.

„Pierit-au dacii”? se întreba B.P. Hașdeu.

Cine sunt basarabii? s-au întrebat mai toţi istoricii.

O enigmă şi un miracol poporul român?

Am căzut din cer? se întreba Gh. I. Brătianu.

Negru Vodă, personaj real, sau legendă?

Descălecatele românilor, cum? și când? s-au întâmplat?

Când? Unde? În ce context politic a avut loc bătălia de la Rovine?

Ştefan cel Mare, muşatinul - de ce? şi cel sfânt?

Mihai Viteazul - *aventurierul?* sau un sacrificiu asumat?

Nicolae Bălcescu - cât spirit naţional şi cât spirit european, masonic?

Ion Antonescu, un destin românesc tragic şi demn, sau o victimă colaterală a redefinirii crimelor de război?

Revoluţia română, din 1989, o mişcare spontană, sau o urzeală apriorie?

Sunt multe întrebările. Între ele: „Unde s-a dat bătălia de la Posada, din 1330?” La această întrebare răspunsurile sunt nenumărate: Giurescu, Conea, Iorga, Pandrea, Stoicescu, Moţoc, Pascu, Ciobotea, Rezachevici, Calafeteanu, Buzatu, alături de alţi istorici şi neistorici, au încercat să argumenteze.

Răspunsul nostru, în 2006, cu ocazia comemorării evenimentelor, este că Posada este la... Posada. *Acea posadă din localizarea fiecăruia,* cu argumentele lui. Rezultatul evenimentului din 1330 a fost consolidarea unei întemeieri: Ţara Românească şi întărirea bisericii ortodoxe după această veritabilă cruciadă îndreptată împotriva... „schismaticilor”.

Memoria colectivă a dus evenimentul istoric real într-un spaţiu al mitului, al legendei cu mare putere de rezistenţă în memoria colectivă. Cum se pot oare face particularizări într-un spaţiu de sacralitate în care fiecare are o proiecţie mentală a tabuurilor?

Pentru gustul cartezian, riguros, lăsăm academicienilor sarcina să se pronunţe, după ducerea la bun sfârşit a cercetărilor.

Vâlcenii cinstesc această „posadă” a tuturor la locul sfinţit de vlădica Gherasim Cristea şi hotărât de autorităţile de putere ale Vâlcei şi Loviştei.

O fac cu dragoste în numele tuturor românilor, cărora nu le contestă dreptul să facă acelaşi lucru, unde vor ei, în această frumoasă *grădină* a Maicii Domnului: România.

Sub acest semn al cinstirii trecutului, dar şi cu scrutarea viitorului s-a înscris masa rotundă, dedicată Posadei 1330 organizată în 10 Noiembrie, 2006 la Arhivele Statului, Filiala Judeţeană Vâlcea.

Mulţumim organizatorilor şi participanţilor, în numele Cercului de la Râmnic (R.G.M.D.)!

Posada...recentă

Ne propunem aici să răsfoim câteva cărți dedicate, de curând, momentului istoric Posada 1330, să observăm reflectarea diversă, la aproape șapte veacuri de la celebra bătălie. Istoria scrisă, de-a lungul timpului a influențat și ceea ce s-a consemnat de curând, inclusiv cu perpetuarea diverselor interpretări ale contextului politic al vremii și mai ales asupra localizării bătăliei. Nu lipsesc scenariile concurente și nici asumarea variantelor convenabile patriotismului local. Cum spiritul vâlcean *investise* mult... *patriotism* în localizarea Posadei loviștene vom remarca aici convergența „istoricilor" locali în argumentul lor pentru Loviște, ca loc de glorie, marcat de Basarab I, în 9-12 noiembrie 1330. Vom face, pe scurt, adunarea unor citate, ca o crestomație de texte, pentru a vădi preocuparea și amintitele unghiuri diferite de raportare, la același eveniment.

În 2000, la Editura Eminescu apare cartea lui Andrei Pandrea „Cu pușca după zmei - Unde s-a dat bătălia de la Posada", cu prefațarea scriitorului Vintilă Horia. Andrei Pandrea, fiul filozofului Petre Pandrea, medic (cu un stagiu la... Boișoara-Loviște!), antropolog și etnolog (doctor în etnologie, consacrat în 24 aprilie 1982, la Sorbona-Paris, cu teza: „Terminologie de la parente au pays de Loviște-Roumanie"), membru de onoare al Academiei române (02 august, 1992 - comisia de antropologie), cercetător multidisciplinar al Loviștei publică în rev. Argeș, nr. 3, martie 1972, investigațiile de teren și afirmă că Pripoare-Perișani este locul... *Unde s-a dat bătălia de la Posada.* O recenzie a cărții acesteia, apărută în 2000, face Costea Marinoiu sub titlul: „O carte de referință pentru spiritualitatea româ-

nească” în rev. Povestea Vorbei, nr.1-2 (8-9), ianuarie-iulie 2001, reluată de Laura Vega (soția unchiului Gh. Marcu, fratele lui Petre Pandrea!), în „Infinitul din palmă-Viața medicului Gheorghe Marcu”, Ed. Etnograf, 2003, Cluj-Napoca, p. 32. Începem cu Andrei Pandrea pentru că este reperul cel mai titrat în realitatea Loviștei, dar și în abordarea pe temeiuri științifice incontestabile. Este cercetător pe teren și în viața oamenilor locului, una păstrătoare de nestemate, din netimp. Preluarea informațiilor, puse la dispoziție de anropologul și *arheologul*-voluntar, se constituie în sursă, cu maximă credibilitate. În 2003, de la Paris (11 august), Andrei Pandrea transmite cotidianului „Curierul de Vâlcea” propunerea ca „Valea Băiașului, la Pripoare-Perișani să fie transformată într-un muzeu în aer liber”. Ioan Barbu va fi inserat propunerea în „Curierul de Vâlcea”, nr. 23/serie nouă, 6-7 septembrie, anul 2003 ;

În 2000, Nicolae Bănică-Ologu, „Veacul de aur al Râmnicului”, Ed, Oscar Print, București, în Cuvânt înainte - o prefață care relua un articol publicat în 1980 - arată importanța Vâlcii, din mai marea Oltenie, în procesul etnogenezei românești și, fără vreo trimitere la episodul Posada, reliefează o anume amprentă vâlceană, ca un sigiliu, asupra procesului devenirii întru statalitate: „Unitatea procesului de etnogeneză a avut ca rezultat afirmarea poporului român ca realitate socialpolitică și spirituală la Dunărea de Jos. Dincolo de granițele vremelnice impuse de vecinii noștri mai puternici, românii făuresc în evul de mijloc o civilizație pătrunsă de un înalt umanism, în care regăsim toate trăsăturile umanismului de spirit occidental. În limitele statului românesc se dezvoltă, ca o transpunere în planul spiritual al romanității noastre a moștenirii Bizanțului, cel mai profund umanism de tip ortodox, care devine în veacurile de sfârșit ale feudalismului un puternic centru de iradiere, în mod deosebit spre lumea balcanică” (p.17).

Tot în 2000, Costea Marinoiu, Petre Purcărescu, Valentin Cismaru în „Istorie și Continuitate” Ed. Conphys, Rm. Vâlcea, dedicată Camerei de Comerț și Industrie Vâlcea, vorbind despre istoria județului, se pomenește despre incursiunea romană a lui Cornelius Fuscus împotriva Daciei și despre o bătălie într-un loc neprecizat, undeva pe șleaul cel mare din ocolirea masivului Cozia, iar despre Posada, localizată pe meleaguri vâlcene se spune: „Victoria repurtată de vitejii oșteni ai lui Basarab I, la Posada Loviștei din 9-12 noiembrie 1330, împotriva lui Carol Robert constituie un moment de mare însemnătate în istoria poporului român. Un document al vremii, Cronica pictată de la Viena, va consemna acest mare eveniment...”. p.28.

2001, Academia Română, „Istoria Românilor”, vol.III, Ed. Enciclopedică, București, Secția de științe istorice și arheologice în coordonarea academicienilor Ștefan Pascu și Răzvan Theodorescu, privind Posada 1330, se pronunță: „Un astfel de toponim (*Posada,* toponim impus în istoriografie de Nicolae Iorga și consacrat de cercetarea istorică, în legătură cu confruntarea decisivă dintre Basarab I și Carol Robert de Anjou. s.n) nu există documentat în părțile Argeșului și nu are vreo legătură cu evenimentele din 1330. Într-adevăr, chiar nerezolvată, dezlegarea problemei prezintă, totuși, un punct de plecare cert: drumul de întoarcere al regelui Carol Robert, indicat de voievodul român - obligatoriu, desigur - trebuie privit în funcție de poziția geografică a Argeșului voievodal, a capitalei lui Basarab I; mai mult acel drum de întoarcere trebuia să fie și cel mai scurt. Or, plauzibilă este și rămâne tot ipoteza vechii istoriografii românești: acel drum trecea prin Loviștea și viza, cert, Transilvania, respectiv Sibiul. De aceea se impune acceptarea itinerarului de întoarcere - de la castrum Argyas prin Tigveni - Sălătruc - Titeşti - Câineni - Turnu Roșu și mai departe. Pe acest traseu s-a desfășurat, timp de patru zile, memorabila confruntare armată din 1330. Unde anume - o spune chiar re-

gele, în cunoscuta-i manieră evazivă: el fusese lovit la fruntariile Țării Românești, mai exact: și la ieșirea noastră de acolo (în 2 și 22 noiembrie 1332)/ la ieșirea noastră din acea țară (25 noiembrie 1333). Ca ipoteză de geografie istorică, verificabilă în teren, este posibil ca loc de bătălie să fi fost microzona Boișoara-Câineni din Loviștea. Cam „la două zile de Sibiu" îl credea și călătorul polon Maciej Strykowski la 1574. Consecințele biruinței lui Basarab I asupra oastei de invazie a lui Carol Robert al Ungariei au fost imediate, și mai cu seamă, durabile. Înainte de toate, s-a vădit faptul că noul stat apărut în-tre Carpați și Dunăre a rezistat marii încercări din 1330, el nu s-a năruit - cum poate spera regele angevin. (...) Țara Românească a căpătat, prin biruința lui Basarab I, o nouă identitate istorică, și anume, pe plan politic sud-est european: pe câmpul de luptă din 9-12 noiembrie 1330 a fost consfințită existența sa de sine stătătoare." p. 580-581.

2001, I. Cândea, V. Sârbu, S. Pandrea (Univ. „Constantin Brâncoveanu" Pitești), „Istoria Românilor" vol. I, Ed. „Independența Economică", în capitolele dedicate afirmării statelor feudale ale românilor face o bună prezentare a contextului geopolitic al momentului și a surselor documentare: situația Bizanțului asaltat de cruciada a IV-a; problemele Hoardei de Aur a tătarilor, după Kalga 1223, până după... Posada; Criza din Regatul Ungar la sfârșitul dinastiei arpadiene și lupta internă câștigată de angevini, susținuți de papalitate; raporturile de vasalitate ale Valahilor cu regatul ungar și lupta pentru păstrarea regulii pământului și a crezului religios creștin-ortodox, sub obediența Bizanțului și valorificarea pentru autonomie statală a stărilor de criză, din vecinătate. Se desprind de aici, mai limpede, raporturile valaho-tătare și colaborarea împotriva Regatului Ungar, înainte, și după lupta de la Posada. Cităm din lucrare pasaje ilustrative: „La începutul secolului al XIV-lea, în situația politică externă a spațiului românesc, apare o serie de

schimbări de factori care vor facilita adunarea tuturor formațiunilor politice într-un organism de stat” p.140; „Tătarii, organizați după 1255, pentru regiunea nord-pontică, într-o alcătuire politică numită Hoarda de Aur, vor cunoaște tulburări legate de fenomene naturale... (secetă, pestă animală, sărăcie s.n) în vreme ce în plan social, procesul de feudalizare prin care trec, va duce la destrămarea marilor închegări politice tătărești (mongole)” p.140-141; „Evenimente esențiale aveau loc și în Ungaria, unde stingerea dinastiei Arpadiene la 1301 a dat naștere unei crize politice dat fiind numărul mare de pretendenți la tronul acesteia: Ladislau Kan (Borșa/Borza s.n), Otto de Bavaria și Carol Robert de Anjou. Deși românii din Transilvania l-au sprijinit pe Ladislau Kan, rege al Ungariei va ajunge, în 1308, Carol Robert de Anjou. De el și de urmașii lui se leagă o politică de convertire la catolicism a românilor ardeleni, dată fiind lărgirea arealului Bisericii catolice prin puterea statului apostolic. Faptul a determinat o emigrare la sud și est de Carpați, fenomen ce n-a schimbat caracterul etnic al Transilvaniei, dar a stat la originea tradiției despre descălecatul Țării Românești și Moldovei. După luarea tronului de către Carol Robert în Ungaria va fi rândul Hoardei de Aur să treacă printr-o criză dinastică, prilejuită de moartea lui Toqtai în 1312, care a adus han pe Uzbek. Această mișcare politică a prilejuit reașezări și orientări de forțe ale tătarilor față de români, dar și față de unguri” p.141; În ceea ce privește „Întemeiera Țării Românești ca stat de sine stătător” se consemnează, p.141-143: „Inițiatorul acestui proces este Tihomir (Thocomerius) al cărui fiu Basarab, semnificând în limba turco-cumană *tatăl cuceritor* sau *tatăl stăpânitor,* a reușit să se facă recunoscut de ceilalți voievozi și cnezi, drept marele voievod”; „... de pildă în 1321, geograful arab Abufila amintește despre Isaccea, care este un *oraș al valahilo*r. Ceva mai devreme, în 1319, izbucniseră mișcări de eliberare a populației supusă tătarilor, din acest spațiu și, probabil, în acest context se înscriu acțiunile ce au condus la cre-

area statului muntean la sud de Carpați". În criza din 1323, când moare țarul Bulgariei, Svetislav Terter, forțe valaho-tătare intervin, în criza creată, împotriva Bizanțului, interesat în succesiunea tronului pentru supunerea Bulgariei: „În cadrul acestor evenimente, tătarii se pun în mișcare împreună cu detașamente trimise de Basarab, fapt ce arată puterea de care acesta din urmă dispune precum și imperativul unei intervenții alături de tătari". Relațiile cu regatul Ungariei: „...Carol Robert în Transilvania (...) încearcă în luna iulie-august a anului 1324, o apropiere de marele voievod Basarab. Este emisă o solie către Basarab *voievodul nostru de dincolo de munți* ...", „... în 1327, Basarab I se afla în bune relații cu regele Carol Robert și chiar cu papa, fapt cunoscut dintr-o scrisoare a acestuia către el". Se crede că între 1324-1328 Basarab reușise să întindă hotarele țării până aproape de Chilia, după ce va fi îndepărtat pe tătari din aceste locuri". În legătură cu evenimentul Posada autorii lucrării consemnează: „În anul 1330, Basarab I îl sprijină pe țarul Bulgariei, Mihail, în lupte contra sârbilor la Velbujd, din 28 iulie, în care însuși țarul își pierde viața. După această înfrângere suferită de forțele româno-bulgare în fața sârbilor, Carol Robert crede că a sosit momentul să alunge pe Basarab din scaunul de la Argeș și să ocupe Țara Românească. Conflictul era alimentat de voievodul Transilvaniei, Toma de Szekeny, pentru teritorile stăpânite de Basarab, în ținutul Almașului. Astfel în toamna anului 1330, începe războiul de pedepsire a lui Basarab în Țara Românească, oastea regală intrând în Țara Românească prin Banatul de Severin, unde regele numește un ban în persoana lui Dionisie Szeshi". Urmează solia de pace a lui Basarab, refuzată de regele angevin și declanșarea „agresiunii": „Aplicând tactica creării unui gol demografic și economic în fața dușmanului, Basarab îl va obliga pe Carol Robert să dea semnalul de retragere, acesta făcându-se pe un loc numit Posada, destul de greu de identificat în teren. În lupta ce a urmat în 9-12 noiembrie 1330, regele Ungariei suferă o răsunătoare înfrângere, lăsând

pe câmpul de luptă, pe lângă un număr mare de nobili și cavaleri uciși, marele sigiliu regal. Victoria românilor în această bătălie a fost comparată cu alte bătălii celebre, așa cum a fost cea de la Morgarten din 1315, sau cea de la Sempach, 9 iulie 1386, esențiale pentru dobândirea independenței Confederației Elvețiene față de Austria. Această mare victorie românească avea să consacre neatârnarea Țării Românești, ce va fi contestată în continuare de Regatul Apostolic maghiar, dar care va primi replica românilor și a tătarilor, încă din anul următor, 1331. Astfel Țara Românească se impune ca stat de sine stătător iar Basarab I, Întemeietorul, devine, totodată, și creatorul dinastiei Basarabilor. Noul stat apărut pe harta evului mediu european, va fi cunoscut sub numele de Țara Românească, adică Țara românilor, care, cu termenul *slav (*?! s.n) de origine germanică, va fi menționat în documente drept Valahia." (sic!"... vezi Gabriel Gheorghe, „Valah" Ed. ...) P.142-143.

2003, Dumitru Moțoc, „Două Studii", Ed. Patrimoniu, Rm. Vâlcea. Al doilea „studiu", scris de dascălul din Câineni, jud. Vâlcea (din Loviște) se numește: „Argumente noi în sprijinul unei ipoteze de localizare a Bătăliei din noiembrie 1330", p.40-55. „Pornind de la convingerea că luptele de la Posada nu puteau să aibă loc altundeva decât pe vechiul drum al Loviștei. (...) Nu există nicio dovadă documentară care să indice locul luptei și nici nu sunt speranțe că o asemenea dovadă se va găsi vreodată" Afirmația se mai făcuse în ziarul local, Orizont, în 13 august 1976. S-a lansat atunci ipoteza că desfășurării luptei, colateral drumului principal (...Sălătruc-Clocotici-Surdoi-Pripoare-Perișani...) în Pădurea Groșilor (Gresilor) pe drumul adiacent Berislăvești-Dângești-Surdoi, ideea fiind preluată de la Sorin Șerbănescu din Rm.Vâlcea. Ideea se născuse după o masă rotundă, din 1980, de la Muzeul din Rm.Vâlcea, unde istoricul Nicolae Stoicescu supra-dimensionase oastea regală a lui Carol Robert la cca. 20-25 mii de luptători. Defileul de la

Pripoare, de doar doi kilometri, față de lungimea celui din Pădurea Groșilor, de patru kilometri, era net surclasată și nu putea servi scenariul cu blocarea întregii oștiri în acel loc îngust. Cu timpul...a fost revăzută mărimea oștirii la doar 8-10 mii de oșteni regali. Studiul lui Dumitru Moțoc este făcut pe teren și dezvoltă cu argumente pertinente importanța drumului de șleau. Drumul de care, pe cât posibil pe curba de nivel, fără prea multe pante, era un drum foarte vechi și... într-un fel, internațional, păzit fiind, de pe vremea romanilor, cu multe castre. Studiul acesta este completat de fiul său, scriitorul Doru Moțoc, pornind de la cronica polonezului Maciej Stryjkowschi (1547-1593), cu poziționarea locului la două zile de...Sibiu și marcarea acestuia prin construcția unei biserici...

În acest an, 2003, Consiliul Județean, Vâlcea, în *statutul* său, consacră locul Posadei 1330, în județul Vâlcea, prin hotărârea sa nr. 105 din 24 septembrie (HCJ. Nr.105/2003) care aprobă documentul (înlocuit ulterior de altă HCJ!), pornind și de la susținerea din „Istoria Românilor”, vol. III, Ed. Academiei, București, 2001, p.580-581, citată mai sus.

2003, pr. Ioan D. Ciucă, I. M. Ciucă, Bianca Predescu, Domnica I. Ciucă, „Un Athos românesc pe Valea Oltului”, Parohia Câmpu Mare - Olt, în cadru prezentării „Mănăstirea Arnota - templu basarabesc” (p.77) se consemnează: „Este singura mănăstire și biserică de la noi (Episcopia Râmnicului și Oltului...în 2003!; din 2014 există o mănăstire aflată la înălțimi...alpine, în zona Horezu și alta la Obârșia Lotrului s.n) care se află la cea mai mare înălțime, în vârful munților (sic!). Tradiția, consemnată de Antonio Maria del Chiaro, secretarul lui Constantin Brâncoveanu, o atribuie învingătorilor de la Posada (1330). Este posibil să fie așa, pentru că și Partenie, patriarhul Ierusalimului, afirma în 1643 că Mănăstirea Arnota era din vremuri neștiute. Voievodul Matei Basarab a ridicat-o din temelie cu multe cheltuieli și osteneli”.

2004, „Județul Vâlcea și Prefecții lui”, de Corneliu Tamaș și Smarand Țană, Ed. Conphys, Rm. Vâlcea, dedică evenimentului comentariul: „La 1330, regele ungurilor Carol Robert de Anjou își încheiea campania din Țara Românească printr-o retragere, deloc glorioasă, părăsind în grabă Curtea de Argeș spre Șuici Perișani, urmând a ieși pe Valea Băiașului spre Olt și Ardeal. În punctul cel mai strâmt al văii, numit de atunci Posada, regele maghiar (sic!) a fost așteptat de oastea românească a lui Basarab I-ul, fiul lui Tihomir, și zdrobit complet.(sic!) Se pare că oastea maghiară (sic!) ce intrase în Țara Românească pe la Severin și ocupase întreaga Oltenie înainte de a ajunge la Curtea de Argeș se afla, în acel moment, sub presiunea unor puternice forțe moldo-tătare ce avansau spre Argeș dinspre răsărit. De fapt au existat mai multe bătălii la 1330, pe care istoricii militari se străduiesc să le plaseze, în acest context, în timp și spațiu. O luptă mare a avut loc pe lângă Târgoviște, câștigată de tătari, iar ungurii au fost nevoiți să se retragă spre nord, încercând să scape prin culoarul Rucăr-Bran unde se pare că au fost așteptați de români și distruși (sic!). Regele Carol Robert, aflat la Curtea de Argeș a constatat cu surprindere, că nu se mai poate retrage, nici prin Oltenia, pe unde venise, nici spre Bran. Atunci a hotărât să fugă prin Țara Loviștei. Lucrurile par și mai complicate dacă sunt cercetate cu atenție. Cu siguranță grosul oștirii maghiare (sic!) a lui Carol Robert a fost distrusă (sic!) la Posada - lângă Perișani - pe Valea Băiașului de oastea lui Basarab I la 1330, dar au mai existat și alte lupte. (de aici sic-urile noastre! Cum poate o oaste distrusă, zdrobită apoi..., să mai angajeze și alte lupte...???) Este probabil ca rămășițele oștirii ungare care nu au putut răzbi în Țara Loviștei să se fi retras spre Râmnic unde, probabil s-a produs o ciocnire cu românii, la un loc întărit, posibil la Cetățuie, unde mai târziu s-a construit o bisericuță în memoria acelor evenimente. Alte forțe din Oltenia, sau poate cele fugărite de la Râmnic au încercat să scape spre Târgu Jiu, pe drumul de sub munte, fiind

ajunse de oștile lui Basarab I pe valea Bistriței vâlcene (această confruntare este cercetată de arhimandritul Veniamin Micle, de la Mănăstirea Bistrița, în 2015 fiind publicate articole în media culturală vâlceană! s.n). Există mărturii care spun că Mânăstirea Arnota a fost construită de Matei Basarab pe locul unei biserici mai vechi, acolo unde „românii i-au bătut pe unguri". După părerea noastră, evenimentele de la 1330 trebuie complet reevaluate și scoase în evidență după cum merită. A fost un adevărat război, cu o impresionantă desfășurare de forțe, de ambele părți, cu numeroase bătălii ce trebuie judecate într-un context strategic specific vremii. Oricum ar fi, victoria obținută de Basarab I, la 1330 la Posada în Țara Loviștei, a însemnat primul act de independențăal Țării Românești iar noi vâlcenii, cu siguranță, suntem mândri să afirmăm că acest eveniment s-a petrecut aici, la noi, în țara Oltului.

2007, pr. Dumitru Bălașa, „Marele atentat al Apusului papal împotriva independenței daco-românilor", Ed. „Cuget românesc", reeditare, îngrijită de pr. Alexandru Stănciulescu-Bârda. O carte evitată sistematic de cercetarea istorică acreditată... oficial, drept *necanonică*, din cauza orientării prodaciste a cercetătorului Dumitru Bălașa, pe linia Hașdeu, Densușianu... O personalitate militantă pentru adevărul istoric, Dumitru Bălașa se eliberase de tabuuri și prejudecăți, avea o atitudine demnă, care se vindecase, demult, de sindromul de inferioritate în care se complace scrierea istoriei noastre vechi, și din păcate, se menține pe aceeași linie de abordare și istoria noastră actuală, prea dependentă de intersele propagandistice ale aservirilor, necondiționate, și a cultivării unor raporturi de inferioritate, *ab inio*, a noastră, față de lumea mare, cu înalte porți. Eludat sistematic în temele controversate, deși aparatul critic și demonstrativ al operei sale este dens și cu surse de prestigiu, pe Dumitru Bălașa îl vom invoca aici, citându-l, prin câteva idei de forță, privind evenimentul Posada. Caracterul de

cruciadă al campaniei angevine în Țara Românească este bine surprins precum și contextul geopolitic și relațile lui Basarab I cu regatul Apostolic, Ungaria. „Tot în anul 1325 (sept.13), Papa Ioan, aflat la Avignon răspundea regelui, la o cerere din 1324*, că nu-i poate da niciun sprijin contra națiunilor eretice necredincioase cu care el* (Carol Robert) *era în certuri nesfârșite.* Realitatea este că papa intrase în oarecare relații bune cu Basarab I, care scuturase jugul vasalității ungare și Carol Robert se temea că Țara Românească va primi sprijinul armatelor papale, cu atât mai mult cu cât voievodul românilor câștigase mai multe lupte decisive împotriva tătarilor...p.107-108; „Armata papală a dominicanilor continuă să lupte în răsărit. În 1326 (oct.1), pontiful Ioan Paul al XXII-lea, din Avignon, poruncește priorului provincial al dominicanilor din Ungaria, să cerceteze și să ia măsuri contra ereticilor din acest regat. Esta vorba de un război cu caracter religios, de care beneficiază regii „apostolici" ai Ungariei și statul ungar" p.106; „În 1329 (martie 27), Carol Robert trimisese pe magistrul Dionisie peste cetatea Mehadia *pentru a sta împotriva bulgarilor, a lui Basarab voievodul Țării Românești, a regelui schismatic al Serbiei și a tătarilor, ce năvăleau neîncetat cu dușmănie, atacând hotarele regatului nostru"* (p.110). Desfășurarea campaniei este bazată pe izvorul *Cronica pictată de la Viena*, din care autorul își extrage afirmația: „Cronica relatează că la această expediție au participat o mulțime de clerici. Aceasta dovedește că războiul împotriva lui Basarab avea un caracter ecleziastic, în mare, iar în ascuns, scopul lui Carol Robert de Anjou de a întinde granițele țării sale până la Nistru, până la Dunăre și chiar până la sud de marele fluviu. Prin surprindere el a cucerit Țara Severinului." Cât privește localizarea Posadei, Dumitru Bălașa spune: „Basarab voievod și-a ridicat oastea cea mare și, după lupte de hărțuială, care au durat mai mult de treizeci de zile, într-o posadă, o trecătoare, după cum reiese din relatarea *Cronicii pictate* între zilele de 9-12 noiembrie, armatele orgolio-

sului Robert au fost distruse prin luptă. La trecători, Basarab I îi bătuse pe tătari. Și de această dată tot la o trecătoare dă lupta. Alegerea acestor locuri pentru lupte capitale era o tactică la voievozii români. Spuneam la simpozionul Posada 650 ce a avut loc la Râmnicu Vâlcea în 1980 (noiembrie 8), că pentru identificarea locului luptei capitale cu armatele compozite, conduse de Carol Robert, va trebui căutată mănăstirea ridicată pe locul respectiv, dacă nu cumva va fi vorba de lupta de la Argeș. Pe parcurs, Posada a fost localizată de scriitorul Doru Moțoc. El se asociază la părerea unui cercetător mai vechi și spune că, așa cum îl descrie cronica*, un singur loc de acest gen există între Curtea de Argeș și Perișani: este defileul de la Pripoare* (sic! D. Moțoc, susține defileul din Pădurea Groșilor, înainte de Pripoare, venind dinspre Berislăvești, prin Dângești, spre Surdoi, Perișani! s.n), considerat de Ion Conea și mai recent de Andrei Pandrea, drept teatru de desfășurarea bătăliei din 1330".

2007, Eugen Petrescu „Vâlcea-Țara lupilor getici, sau Ținutul Vâlcilor/Călător prin istoria milenară a plaiurilor vâlcene" vol I, Ed. Conphys, Rm. Vâlcea. În cuvântul introductiv, redactat în 2006, prof. Dinică Ciobotea, istoric recunoscut, spune referitor la arealul geografic în discuție: „Multe fapte și evenimente petrecute în acest areal au dimensionat istoria lui (...) luptele pentru obținerea independenței statului Țara Românească, în 1330 ș.a." (p.11). Apoi, Eugen Petrescu la (p.41): „Un eveniment foarte important pentru istoria poporului român avea să se petreacă aici, în acest ținut (se definește aici depresiunea Titești-Brezoi, numita Loviște! s.n), în deceniul trei al secolului următor (al XIV-lea). Este vorba de lupta de la Posada din 9-12 noiembrie 1330, dusă de Basarab împotriva oștilor lui Carol Robert. Bătălia consemnată de Cronica pictată de la Viena și de alte izvoare narative s-a dat în zona Perișani-Pripoarele (Loviștea). Această confruntare armată se înscrie ca una dintre cele mai mari victorii în procesul cristalizării și

dezvoltării poporului român, adevărat act de întemeiere a Țării Românești. În vol. II, la istoricul Comunei Perișani, p.71-72 se vorbește despre „Posada Perișanilor”. Autorul spune: „Aici, la 1330, oștenii lui Basarab au câștigat o mare victorie în lupta dusă împotriva oștilor maghiare (sic!) conduse de Carol Robert de Anjou (...)” În descrierea amplă de aici se vorbește despre o confruntare la Târgoviște a regelui ungar, pierdută în fața unei coaliții moldo-tătară, că Oltenia fusese cucerită, apoi se vorbește de traseul de retragere. „...dar la Posada, pe valea Băiașului în zona Perișani-Pripoare a fost așteptat de oastea lui Basarab I, unde după lupte date în perioada 9-12 noiembrie 1330, ungurii sunt zdrobiți complet...(sic!)” Apoi, după *zdrobirea completă* (după cum spusese și istoricul Corneliu Tamaș!) oștile se retrag spre Râmnic (din Oltenia cucerită?) și mai au loc și alte confruntări, inclusiv cea de la Arnota-Bistrița. La prezentarea Comunei Titești (tot din Loviștea), la p.157 se spune: „... o politică de expansiune sprijinită de forța armelor cât și prin diplomație sau propagandă religioasă. O astfel de politică a desfășurat și regele maghiar (sic!) în secolul al XIV-lea, în vremea regelui Carol Robert de Anjou (1308-1342) care va încerca anexarea bogatului teritoriu de la sud de Carpați. (doar a celor meridionali! s.n). Cercetările afirmă că lupta decisivă în care oastea regelui maghiar (sic! era francez, din nordul Italiei și servea regatul ungar, regat apostolic, susținut de Papa de la Avignon!, maghiarii sunt cei care provin din triburile războinice asiatice, care împreună cu alte etnii, vor forma ... ungurimea, inclusiv proto - românii asimilați în veacuri!) a fost zdrobită, s-a dat la Posada în localitatea Perișani-Pripoare, la sud de Titești, în Țara Loviștei. Bătălia dată aici în zilele 9-12 noiembrie 1330, consemnată de Cronica pictată de la Viena și de alte izvoare, se înscrie ca una dintre cele mai mari victorii în procesul cristalizării și dezvoltării poporului român, adevăratul act de întemeiere al Țării Românești”.

2007, Gheorghe Sporiș, Dragoș Comănescu „Almanah turistic 2007-(re)Descoperi România” ed, S.C.Grival S.R.L, tipar Conphys, Rm. Vâlcea. Dedică Posadei 1330 și evenimentelor organizate din 2001 la Pripoare-Perișani, articolul pentru „lecția de istorie”: „Posada 1330-676 ani” p.57-61, adăugând și o hartă cu localizarea Posadei, pe șleaul cel mare. Articolul inspirat de cercetarea autorilor provoacă o adevărtă dezbatere și intervine polemic în ipotezele neagreate. Se comite însă și eroarea de a-l considera pe Carol Robert, habsburg! Eroarea este peluată și în alt articol „De la Râmnic la Cozia”, la p.44, unde se spune: „Se știe că, pe *șleaurile* vechiului traseu al drumului ce pornea de la cetatea Argeșului cu traversarea Topologului, urmând firul văii Groșilor până la Pripoarele Perișanilor, au mărșăluit în retragere și oștirile înfumuratului rege habsburg (sic!) Carol Robert de Anjou, în fatidica toamnă a lui 1330. Majoritatea celor ce au cercetat fenomenul *Posada 1330* susțin, cu argumente destul de solide, că în această zonă, la izvoarele Băiașului, trupele oștenilor lui Basarab I au zdrobit *galonata* armată a invadatorilor habsburgi (sic!).”

2007, Eugen Petrescu „Județul Vâlcea-615 de atestare documentară 1392-2007”, Ed. Fortuna, Rm. Vâlcea în articolul „Vâlcea-ținutul în care s-a desăvârșit lungul proces de formare a statului Țara Românească” se spune: „Lanțul luptelor de independență și de întemeiere a Țării Românești, se încheie cu lupta și victoria obținută de oștenii marelui voievod Basarab I - Întemeietorul (? 1310-1352) la Posada Perișanilor (nord-estul județului Vâlcea) din Țara Loviștei, împotriva oștilor maghiare (sic! Apostolice, *compozite*: cu cavaleri multi etnici, sași, cumani, români etc. Nu etnice, maghiare! s.n) conduse de Carol Robert, regele Ungariei. Marea victorie obținută de români în perioada 9-12 noiembrie 1330, este actul decisiv în procesul cristalizării și dezvoltării primului stat al românilor numit Țara Românească. Marele eveniment - spunea distinsul prof. dr.

Corneliu Tamaș, ar trebui cinstit de români asemenea „Zilei Naționale a României” (p.7).

2007, Corneliu Tamaș, Emilian Frâncu, „Istoria comunității catolice din județul Vâlcea”, Ed. Anton Pann, la p.38, se subliniază: „... sașii au fost colonizați în Transilvania, începând cu anul 1150. Aceștia au început constant să-și întindă legăturile comerciale cu populația locală așezată pe Valea Oltului, la sud de munții Carpați, regiune denumită *Oltenia de sub munte* și, implicit să încerce să-și impună, încet-încet credința catolică. În același timp, coroana ungară făcea și ea eforturi militare susținute pentru a-și extinde dominația politică și spirituală, prin intermediul cavalerilor ioaniți, asupra Olteniei de sub munte și asupra Banatului de Severin, pierdut în anul 1241. Ca urmare a acestor presiuni, a avut loc și cunoscuta campanie militară din anul 1330, când Carol Robert de Anjou (1310-1342), regele statului maghiar (sic! Ungar!), își încheie acțiunea militară împotriva Țării Românești printr-o retragere deloc glorioasă, probabil prin Țara Loviștei, unde a avut loc, între 9 și 12 noiembrie1330, bătălia de la Posada, ce a dus la recunoașterea statală a Țării Românești”.

2008, Marian Pătrașcu, Nicolae Daneș, „Monografia Comunei Câineni-Județul Vâlcea” Ed. Fortuna, Rm. Vâlcea. Se spune „...istoria ne arată că această zonă (Loviștea s.n) a pulsat de viață intensă de-a lungul secolelor (...) Țara Românească, la a cărei temelie, ca stat medieval, se află victoria lui Basarab I asupra lui Carol Robert de Anjou, în lupta (mai exact „luptele”) de la Posada (Perișani-Pripoare) din noiembrie 1330...”, p.11. La capitolul istoric, al *Monografiei,* unde se tratează epoca feudală, la p. 37-47 se face un excurs, corect abordat, în spirit științific, detașat de discursul emoțional și partizan, sub titlul „Bătălia de la Posada, Statul feudal Țara Românească”. O adevărată sinteză a dezbaterilor purtate la simpozioane, mese ro-

tunde cu asumarea unor puncte de vedere din perspectiva analizei autorilor. Reținem formulările: „Posada localizată cu cea mai mare probabilitate în zona Perișani-Pripoare din județul Vâlcea”; „la Posada în perioada 9-12 noiembrie 1330 au existat mai multe bătălii și nu una singură”; „în armatele lui Carol Robert de Anjou luptau și mulți români transilvăneni”; „așadar, susținem și noi că luptele de la Posada au avut loc, cu cea mai mare probabilitate, în zona Perișani-Pripoare și chiar pe o arie mai extinsă în Țara Loviștei, care ea însăși ca o „corabie strâmtă” sau ca o „cușcă cu o intrare și o ieșire”; „Prin victoria de la Posada s-a consfințit independențe politică, economică și religioasă (ortodoxă) a Țării Românești”. Semnalăm mesajul adresat prezentului: „Considerăm că la nivel oficial, național, încă nu este pe deplin conștientizată importanța pe care a avut-o pentru poporul român victoria lui Basarab I la Posada asupra regelui apostolic Carol Robert de Anjou (nașterea statului independent Țara Românească și libertatea credinței ortodoxe...)” Apoi, se exprimă poziția fermă a Cercului de la Râmnic, autorii fiind membrii de bază: „Faptul că locul bătăliei de la Posada este încă disputat printre istoricii contemporani, în ciuda oficializării lui în Țara Loviștei, nu folosește nicidecum intereselor noastre actuale. În fond, acum avem nevoie, mai mult ca oricând de consens în această privință, de un loc anume unde să comemorăm evenimentele de la 1330, chiar dacă acel loc nu poate fi dovedit 100% cu documente, însă el este, cu cea mai mare probabilitate situat în Țara Loviștei și trebuie să ne amintim mereu că acolo ne-a fost marcat destinul ca națiune”.

2008, pr. Nicolae Moga „Sfântul Schit Cornet” Ed. Credința Strămoșească. La poziționarea schitului în ansamblul Loviștei, apare și menționarea Posadei: „Se știe că istorica bătălie de la Posada din anul 1330 noiembrie 9, nu este departe de Cornet, ci aproape, la Pripoarele Perișanilor, unde trufașul Ca-

rol Robert este înfrânt de Basarab I, punând astfel bazele întemeierii statului românesc”. p.16.

2008, George Baciu, „Dicționar - Agresiuni, Bătălii, Campanii, Războaie din Istoria Lumii (Mileniul al III-lea î.Hr.- 2 septembrie 1945)” Ed. Alfa, Iași p.234-237, încadrează Posada 1330 la conflict militar între Ungaria și Țara Românească în toamna anului 1330. „Această bătălie a marcat emanciparea Țării Românești de sub tutela coroanei maghiare (sic!); Notă: localizarea acestei bătălii nu a fost stabilită până astăzi cu certitudine, istoricii optând pentru locuri, precum: Valea Oltului, în Țara Loviștei, la Titești, în zona Mehadiei (Banatul de Severin), pe culoarul Rucăr-Bran sau Valea Prahovei”.

2008, Petre Petria, „Vâlcea în timp și spațiu fapte și date”, Ed. Conphys, Rm. Vâlcea. În lucrarea s-a monografică lovi-șteanul din Titești-Loviștea, Petre Petria, trece prin localitățile vâlcene și le face o succintă prezentare monografică. Scriind despre localitatea Perișani nu poate ocoli Posada: „Este atestat satul Pripoarele la 1330. (sic! Ar fi fost bine să fi fost așa și să nu mai căutăm Posada, care are înțelesul unor ... *pripoare*! s.n). În toate compendiile istorice, tratatele de istorie și alte docu-mente care se referă la lupta dintre Basarab I , Voievodul Țării Românești și Carol Robert de Anjou-regele Ungariei la Posada la 9-13 noiembrie 1330. Basarab I cu oastea lui mică, dar vitează avea să nimicească marea oaste maghiară (sic!) ce venise în Țara Românească să ceară *pământ și apă* și le-a dat, că abia regele ungur scapă prin fugă, travestit.” p.293-294.

2010, Gheorghe Sporiș, „Călător prin spațiul românesc, Chemarea munților”,Ed. Petrescu, Rm. Vâlcea. Cartea de reportaj și promovare turistică a autorului loviștean, conține mai multe articole care fac trimitere la cercetările asupra Posadei

1330, a desfășurării evenimentelor comemorative în zona Perișani, începând cu anul 2001, dar și o atitudine civică privind cinstirea istoriei românilor, în general. Rețin atenția informațiile culese de la istoricul clujean Ioan Moga, privind statutul juridic al unui teritoriu disputat, cel al Loviștei (se remarcă disputa în jurul unor documente, considerate falsuri..., privind legitimitatea stăpânirii Loviștei de Comitatul sașilor tălmaceni), în pretenția comitatului săsesc al Tălmaciului. Subiectul fiind important, în legătură cu pretextul declanșării campaniei de pedepsire și a relaților bune ale regelui cu sașii tălmăceni, relațiile cu sașii Sibiului fiind tensionate, de prin 1324.

În articolul „Țara Loviștei, la Posada", p.62-64 și în „Perișani-679 de ani", p.81-86 se expune o cronică de eveniment. „În sala pavoazată de sărbătoare a căminului cultural Perișani, unde s-a desfășurat ședința festivă a Consiliului Local și celelalte acțiuni din program, în afară de oamenii locului, care au umplut-o până la refuz, am văzut fețele multor personalități venite din afară, dintre care se distingeau oamenii de cultură vâlceni, cei care cu 9 ani în urmă au pus piatra de temelie a acestei sărbători, dedicate cinstirii evenimentului *Posada* 1330 (...) Am desprins din dezbaterile participanților că tematica dezbaterilor de la Perișani va continua cu ocazia tuturor întâlnirilor până la așezarea acesteia în drepturile ei legitime - adică acțiunea Perișani-Posada 1330 să fie cinstită cu onoruri milenare, la nivel național, în vecii vecilor, aici, la ea acasă" (articolul este din decembrie, 2009 n.n). În „scurt istoric" al articolului „Țara Loviștei (p.95-99) se menționează: „Pe baza falsului amintit (un document datat la 1311, după un fals dovedit, de prin 1233, privind posesia sașilor tălmăceni asupra Loviștei!), conții de Tălmaciu urmăreau recunoașterea din partea regelui a dreptului lor de stăpânire asupra Loviștei, dintre Lotru și Olt și poate și asupra satelor ardelene amintite. Acesta credem că a fost rostul și timpul (în timpul lui Vlaicu Vodă, cca. 1369, în contextul unor pretenții teritoriale!) falsificării documentului

din 1311, falsificare ce nu a dat rezultat fiindcă o nouă și autentică confirmare a actului nu s-a putut obține. E momentul să ne întrebăm acum, de ce a ales autorul falsului drept dată de ultimă confirmare a fictivei donațiuni din 1233, tocmai anul 1311? Răspunsul ni-l dă documentul din 1322, în care regele Carol Robert mărturisește că, „magister Nicolaus, filius Corradi de Tolmach...” i-a fost fidel în luptele împotriva voievodului ardelean Ladislau Borșa (Borș/ Borz/ Kann, s.n) „de la care putuse scoate abia la 1310 coroana Ungariei”. Devenind rege al Ungariei, acesta (Nicolaus de Tolmach) primește cadou, în stăpânire „castrum Salgo” - castelul Săliștii, noile sate: Cunța, Săcel, Galeșul, Valea, Sibielul, Orlat și încă „quinque villis Olaceis” (...) Toate aceste așezări împreună cu zona montană situată la nord de apa Lotrului și la vest de Olt , au fost incluse în documentul falsificat la 1311, la un an după luptele lui Carol Robert împotriva voievodului ardelean Ladislau Borșa, de la care cucerește coroana Ungariei. Motiv pentru care, Carol Robert, în baza acestui fals, dă spre administrare aceste domenii.” Din articolul „Argumente de necontestat”, p.119-126, reținem: „Un act de mare reparație pentru cei dispăruți pe teritoriul actual al comunei Perișani este acela că, zilele de cinstire ale eroilor de la 1330 (promovate an de an, începând cu anul 2001! s.n) au fost declarate, prin Hotărârea Consiliului Local: Zilele Comunei Perișani.”; „Încă din anul 2003 s-a propus și la întâlnirea din 2009, s-a hotărât: ca indiferent unde a avut loc Bătălia de la Posada 1330, ca aici pe prima punte de legătură dintre Țara Românească și Transilvania - Calea cea Mare - la intersecție de drumuri, în pripoarele Perișanilor să se ridice un monument în memoria tuturor celor ce au căzut la da-torie pentru apărarea gliei strămoșești.”; „... în actualele mauale de istorie, după care sunt instruiți copiii noștri, evenimentul Posada 1330, considerat actul de naștere al poporului român, este tratat superficial de către autorii acestora: într-unul din aceste se găsesc doar trei paragrafe!!?? - Ce trebuie să învețe copiii

noștri? – Ce le lăsăm noi moștenire? Urmașii trebuie să cunoască adevărul istoric, fundamentul de stabilitate pe care se clădește o societate sănătoasă.”; „Este dovedit faptul că pe lângă celelalte neamuri, în ambele taberi au murit români.”; Citatul din Ioan Moga - titratul istoric clujean! - în „Problema Țării Loviștei și Ducatului Almașului” din lucrarea „Scrieri istorice”, îl considerăm important în ansamblul cercetărilor privind contextul Posada 1330 și articolul l-a subliniat inspirat: „Pe acest voievod Toma îl găsim în preajma luptei de la Posada, ca pe principalul instigator al expediției lui Carol Robert contra lui Basarab. Dacă regele ungar era îndreptățit să atace pe domnul Munteniei fiindcă acesta cucerise Severinul și dăduse sprijin fiilor fostului voievod ardelean Ladislau Borșa, se pune în schimb problema: ce alte nemulțumiri personale a putut avea voievodul Toma contra lui Basarab decât fie că acesta revendica, sau poate chiar a cuprins, cele cinci sate românești amintite, fie pretenția voievodului ardelean de a-și extinde stăpânirea în strânsă legătură cu aceste sate și asupra munților dintre Lotru și Olt? Noi înclinăm a crede că, cu toată buna înțelegere ce s-a stabilit între regele ungar și domnul Țării Românești chiar în 1324, anul când aceste sate fură luate de Ioan de Tălmaci și date voievodului Toma. Basarab cel Bătrân curând a revendicat, sau poate a cucerit aceste sate ca fiind organic legate de masivul muntos al Loviștei dintre Lotru și Olt, sate pe care suntem în drept să bănuim că le-a stăpânit și înainte de 1320-1322, de vreme ce în 1319 ele nu sunt posesiunile conților de Tălmaci.”

2010, George Baciu, „Obștile Sătești, Leagănul neamului românesc” Ed. Alfa, Iași p. 34-35: „Carol-Robert pornește în 1330 o expediție armată împotriva lui Basarab I. Regele pornise după îndemnul banului ungur de Severin (Dionisie era valah, pretendent la domnia Țării Românești, spun alte izvoare! s.n). Oastea ungară era mare, bine înarmată, după obiceiul din

evul mediu cu cavaleri în zale. Oastea lui Basarab, care era alcătuită din țărani liberi - mai bine zis din membrii obștilor sătești (...) nu se putea compara cu ea"; „... este atras de Basarab, în locuri strâmte, la Posada, pe valea Argeșului superior" (...) „După patru zile de luptă (9-12 noiembrie 1330) Basarab obține victoria și cu aceasta independența statului său."

2011, pr. Nicolae Moga, „Loviștea în date", Ed. Agnos, Sibiu. În cronologia sa autorul consemnează la anul 1330: „9-12 noiembrie, la Posada, pe defileul de la Pripoare-Perișani, oastea condusă de către Basarab I, a înfrânt armata condusă de Carol Robert de Anjou, obținând independența Țării Românești".

2011, M. Sporiș, „Printre oameni și cărți", Ed. Petrescu, Rm. Vâlcea, în articolul „Dumitru Bălașa despre Posada românilor de la 1330" se subliniază mai multe idei aduse în discuție de cercetările istoricului, dar și atitudinea militantă și rolul de mentor, pentru Cercul de la Râmnic, în vederea promovării proiectului de cinstire a evenimentului Posada, într-un loc anume, fără pretenția că acela este locul bătăliei. Cităm: „La Posada 1330 s-au confruntat un rege francez din dinastia de Anjou - trăitor prin nordul Italiei și pus de papă pe tronul regatului catolic al Ungariei, în locul Arpadienilor - și un voievod român ce adusese împreună cnezatele și voivodatele românilor moșneni. Apusul catolic se va fi înfruntat cu Răsăritul ortodox. (...) Între creștinii Carol Robert, instrumentul papalității, și Basarab Întemeietorul, creștinul ortodox din obediența patriarhiei Constantinopolului (totuși privit ca „schismatic"! s.n), se va fi tras un limes al schismei dintre bisericile surori. Posada 1330, susține Dumitru Bălașa, este un eveniment european cu obiectivul catolicizării forțate a Țării Românești. (...) A fost o cruciadă a Apusului catolic, similară Cruciadei a IV-a, când cruciații lui Baldovin de Flandra au asediat și cucerit Constantinopolul creștin ortodox, uitând de păgânii ... spre care

plecaseră”; „Istoria nu se scrie doar, ci se și făptuiește... Ca să scoți din conul de umbră, din uitare, un eveniment trebuie să-l readuci într-o trăire nouă, să-l replici amplificat, cu o frecvență mărită în conștiința publică.(...) Dumitru Bălașa a convins membrii Cercului de la Râmnic: „România Grădina Maicii Domnului” și aceștia au inițiat sărbătorirea Posadei 1330, în Țara Loviștei, țară vâlceană, acolo unde „Istoria Românilor” (cea editată de Academia Română!) localizează cu maximă probabilitate bătălia, ca un moment glorios al poporului nostru.” p.24 - 25.

2012, Corneliu Tamaș, Emilian Frâncu, „Istoria Județului Vâlcea”, vol. I Ed. Conphys, Rm. Vâlcea, dedică un capitol consistent evenimentului, sub titlul: „Posada demnității românești” p.211-224. Față de opinile mai vechi, consemnate deja, aparținând istoricului Corneliu Tamaș (conducător al Arhivelor Statului din Vâlcea, până la pensionare!) vom adăuga informații noi, în acest peisaj caleidoscopic, mai mult centrifug, decât congruent. În ceea ce privește cauzalitatea autorii fac distincția între pretext și cauză adevărată, apoi descrierea conflictului urmărește izvoarele menționate de majoritatea cercetătorilor. Localizarea bătăliei este pusă sub semnul probabilității, dar pertinente fiind, argumentele proloviștene, este acceptată, cu rezerva lipsei unor documente clare, trecătoarea de la Pripoare-Perișani. Cităm: „Motivele *oficiale* pentru care s-a început campania militară au fost stăpânirea *pe nedrept* de către Basarab a unor ținuturi asupra cărora regele Carol Robert de Anjou (1308-1342) ridica pretenții de stăpânire ca și *necredința* și *nesupunerea* lui Basarab I și politica independentă desfășurată de acesta din urmă. Trebuie să luăm în calcul și dorința aprigă de a-l alunga pe Basarab din scaunul domnesc de la Curtea de Argeș a unor feudali maghiari printre care Toma Szecseny, voievodul Transilvaniei între 1322-1342 și Dionisie, care va deveni ban de Severin, fratele nelegitim al domnitorului Basarab

și el fiu al lui Tihomir. Prin acesta din urmă, Carol Robert de Anjou putea să aibă un domn aservit la sud de Carpați. Marele istoric Nicolae Iorga scrie că Dionisie, neputând fi numit *prinț*, deoarece provenea dintr-o legătură extraconjugală, n-ar fi putut deveni domnitorul (voievodul) statului tatălui său Tihomir. Din cauza aceasta s-a refugiat la curtea de la Vișegrad a regelui Carol Robert de Anjou unde l-a îndemnat cu insistență pe acesta să pornească o campanie militară la sud de Carpați, pentru înlăturarea lui Basarab din fruntea țării. (...) Toma, voievodul Transilvaniei, dorea, el însuși domnia acolo. Maghiarii se gândeau chiar la răsplătirea călugărului dominican Petru, susținător fervent al ideii de cucerire a Țării Românești, prin numirea lui ca episcop de Argeș și impunerea catolicismului și la sud de Carpați." În ceea ce privește desfășurarea campaniei reținem *scenariul propus*: „... în astfel de împrejurări, totul a fost distrus în calea invadatorilor prin pustiire, incendiere și retragera oamenilor și a unora din bunurilor mai însemnate în zona muntoasă. Oastea dușmană a devenit înfometată, însetată, și obosită. O parte din a ei a ajuns până sub cetatea Argeș (sub castro Argyas) dar a găsit-o pustiită, arsă și părăsită. Locuitorii se retrăseseră spre nord, în vreme ce capitala, cu tot angrenajul ei de demnitari, se mutase la Câmpulung, care a devenit astfel, temporar, capitala țării. O altă parte a armatei invadatoare s-a răspândit în jur, cutreierând ținutul cu scopul divizării forțelor armate ale Țării Românești, pentru a le putea învinge mai ușor și pentru a atrage și o parte a feudalilor români de partea lor. Scopul acesta nu a fost atins iar regele maghiar, pierzându-și răbdarea, a început să se pregătească de retragere". Se redau apoi cele din Cronica pictată de la Viena, și izvoarele din cancelaria regală, pomenind despre înfrângerea de la Posada. Se trec în revistă, selectiv, opinile istoricilor români cu notorietate, privind localizarea bătăliei. Între concluziile autorilor reținem: „Indiferent unde este localizată Posada, această bătălie a avut loc în Țara Românească și credem că în județul Vâlcea

și va rămâne înscrisă ca piatră de hotar și de încercare a unui neam de viteji care au știut cu demnitate și curaj să-și păstreze ființa națională în multe secole de restriște ce au urmat. Victoria lui Basarab a însemnat și consacrat independența Țării Românești favorizând dezvoltarea ei.(...) În satul Pripoarele, comuna Perișani - unde înclinăm să credem după analiza tuturor materialelor că s-a dat bătălia - este înălțat un monument închinat celor căzuți la Posada unde, an de an se face o manifestare (slujbă, paradă militară, simpozion) de cinstire a acestui moment glorios. Primarul comunei Ion Sandu (după anul 2004, și în 2016 ianuarie, încă în exercițiu!), încearcă din răsputeri să consacre acel spațiu din Loviștea vâlceană ca loc de pelerinaj pentru toți cei care - veniți din toată țara - vor să calce pe urmele strămoșilor și să-l cinstească pe Basarab Întemeietorul - după opinia noastră mult prea puțin prezentat elevilor de școală ca model de domn feudal și ca ctitor de țară (nu avem sărbători, nu avem străzi, școli, instituții etc., care să-i poarte numele). (...) Bătălia de la Posada este un moment care își trage esența din sacrificiul acestui neam, fiind primul examen de maturitate al poporului român. În anul 1330, s-a încheiat un important și semnificativ act, care a permis existența, în continuare, a ființei naționale a poporului român."

2014, Mihai Popa, „Studii, Mărturii, Profiluri", Ed. Rotipo, Iași. Cartea dedutează cu Capitolul I: „Pe fir de istorie", cu ar-ticolul „Metode, tehnici și procedee de luptă folosite de Basarab I în luptele de la Posada-1330" și la pagina 6 ilustrază dintr-o frescă bisericească chipul lui „Basarab I-Întemeietorul". Articolul mai fusese publicat în volumul „Bătălia de la Posada - simbolul biruinței Daco-Române, 1330-2010, în cartea îngrijită de Eugen Petrescu, Ed. Petrescu, 2010, p.111-117. Aparatul critic, aferent articolului, ne relevă conexiunile documentare pentru acoperirea tematicii investigate, remarcându-se sursele, preponderent anterioare lui 1990, dar și câteva idei, mai recen-

te, lansate în dezbatere de Constantin Rezachevici și Neagu Djuvara. Cităm din lucrare, pentru sublinierea unor amănunte, nu întotdeauna luate în considerare în diferitele analize dedicate evenimentului: „Tot pentru menținerea păcii, domnitorul se mai angaja să trimită pe fiul său, Alexandru, la curtea lui Carol Robert (pe lângă fabuloasa despăgubire oferită de solii lui Basarab! s.n)”; „Această tactică specială de luptă numită de bizantini *paradrome, fusese preluată și de români* (sic! Dacii lui Decebal împotriva lui Cornelius Fuscus, cu o anumită probabiltate chiar în viitorul loc strâmt al Posadei, de la cine or fi *preluat?* Ori nu ne mai recunoaștem... și urmași ai dacilor? Cum rămâne cu ... continuitatea? s.n)...”; „Maghiarii (sic! Erau și cumani, români transilvăneni, catolici... universali etc., s.n) sunt așteptați de oștile lui Basarab într-un *punct obligat de trecere,* identificat de istorici și geografi la Pripoarele Perișanilor.” Despre rolul prisăcilor de albine într-un noiembrie cu brume... nu le vedem rostul la Posada, în munți, mai ales în localizarea propusă. Intersantă afirmația privind existența cavalerilor la curtea lui Basarab (noi credem, având în vedere numai valoarea darurilor, soliei de întâmpinare a lui Carol Robert, și implicarea alături de alt schismatic - voievodul Serbiei - la Velbujd 1330, 28 iulie a unui corp de mercenari catalani, că și Basarab putea avea în soldă militari de carieră. s.n). Autorul comentează: „Cu toate că în *Cronica pictată...* nu sunt redate decât figuri de ostași țărani, este de presupus că alături de aceștia au luptat și cavaleri români cu *tunică de zale, pantaloni scurți roșii, ciorapi lungi albaștri, spadă, scut, coif cu crinieră roșie, suliță.* Asemenea cavaleri sunt întâlniți la curtea lui Basarab (dovadă cavalerul redat în frescă la Biserica Domnească de la Curtea de Argeș...)”; „Este foarte interesant că biruința de la Posada a fost reflectată în numeroase izvoare istorice externe, pe când izvoarele documentare interne lipsesc...(dacă la anumite momente ni se iau, sau le dăm cu mâna noastră, precum un tezaur dus în *păstrarea* rușilor..., istoria este prima văduvită

și prin asta mereu nevoia de sincronizare, cu eforturi imense! s.n), p. 6-15.

2015, Mihai Sporiș, „Oltenia de sub Munte, Repere Vâlcene vechi și noi”, Ed. Adrianso, Rm. Vâlcea. În eseul „Repere vâlcene”, p. 9 se consemnează: „Am apărat trecătorile. Istoria scri-să, ori *pictată* a altora, consemnează chiar un fapt obișnuit prin părțile noastre: o Posadă Basarabă prin Pripoarele Perișanilor; o *posadă* între Argeșul voievodal și locul vânătorilor domnești prin Loviștea atâtor... loviri năprasnice, consemnate de răbojul cronicarului”. Apoi în articolul „Mircea cel Mare, cel Bătrân , eroul de la Rovine”, scris sub motoul: „Să punem în ordine informația istorică și să redăm, cu strălucirea meritată, faptele unor oameni emblematici!”, vorbind despre bătălia de la Rovine se spune: „...importanța acestei bătălii în istoria poporului român, ca și celebra Posada 1330, este excepțională, ca a oricărui eveniment care a influențat decisiv destinul unui popor. Lucrul acesta a fost spus de istorici remarcabili, dar și de geniul autentic românesc care și-a luat, după nevoie, chipul necesar” p.97-98. Apoi se exprimă o atitudine privind lentoarea unor clarificări necesare: „...prejudecățile, partizanatele epigonilor, la umbra concepțiilor „marilor profesori înaintași”, sunt boli incurabile (...); ambiguitatea - curat exces al aparentului spirit științific! - mai mult tulbură, decât limpezește. Lasă localizarea posibilului eveniment (în contextul eseului era vorba de localizarea bătăliei, de la Rovine, cea care are probleme și cu datarea, între 10 oct. 1394 și 17 mai 1395! s.n), la voia întâmplării, ca și în cazul Posadei 1330 și posibilitatea să batem cu grație... câmpii. Unde este rațiunea care ar trebui să pună în ordine informațiile, nu puține adunate, în legătură cu contextul?” p.98-99. Din nefericire această întrebare se poate pune și urmărind tratarea istoriei în cărțile menționate, observând necorelările și sentințele uneori abuzive, față de o logică a interpretării datelor dintr-un

aparat critic, din ce în ce mai abundent. În eseul „Loviștea, frumoasă țară” se consemnează: „O poartă specială de intrare în *țara* Loviștei... argeșene, cum se recunoaște depresiunea Titești-Brezoi, este renumita vale a Băiașului. Mult sânge nobil trebuie să fi curs pe acest pârâu, în strânsoarea lui din munții Cozia, în pripoarele dintre Perișani și Surdoi, unde o posadă eroică se va fi arătat de mai multe ori în istorie. În ciuda multelor confruntări consemnate aici, una esențială: Posada de la 1330, a marii victorii basarabe asupra unui arogant rege pus de Papa pe tronul regatului apostolic al Ungariei, rămâne un mare semn de întrebare, tocmai ca să ne îmbărbăteze mereu, în fiecare loc, să apărăm ce este al nostru. Aici, în susul Băiașului, în vecinătatea Coziei, simțim prin poarta răsăriteană suflul voievodal al Argeșului, altă față frumoasă cu odoare neasemuite.

Tot pe aici, prin căile ocolitoare ale masivului, ca un uriaș urs tolănit, prin Pădurea Groșilor, către însorita față a Rădăcineștilor, după locul de așezare al Dângeștilor, putem găsi urmele arcașilor sirieni, din slujba Romei imperiale, a celorlalte legiuni în ocolul lor de evitare a defileului Oltului, în drumul lor spre sanctuarele Daciei ardelene. Loviștea a fost și este o *țară* în drumul trecerii oamenilor. Au căutat-o voievozii ostoirii pornirilor cinegetice. Au traversat-o, pe calea cea mai scurtă nevoile de pribegie, dinspre curțile domnilor basarabi aflați în dispute seculare. Au traversat-o negustorii și păstorii transhumanți, alături de o mulțime de alte interese,” p.164-165.

2015, Arhim. Veniamin Micle, „Schitul *Sfântul Procopie* de la Bistrița, emblema bătăliei de la Posada”, rev. Forum vâlcean, nr.3/2015, p.11-12. O cercetare care pornește de la cronica lui Stryjkowschi, de la ideea construcției unei biserici de mulțumire pentru victorie, de la prezența unui defileu la ieșirea Bistriței vâlcene din munți, nu departe de drumul pe sub munte al Mehedinților (drum vechi și cu rosturi evidente, cum ar fi și transportul sării dinspre ocnele cele mari ale Vâlcii!

s.n). De aici se conturează un scenariu plauzibil, dar cu multe contradicții interioare și contrapunct logic. Să urmărim firul argumentelor: „După un asediu nereușit al cetății de scaun (Curtea de Argeș nu era o cetate întărită în măsură să reziste unui asediu prelungit! s.n), Carol Robert o incendiază (unde erau oștenii apărători și cum au ieșit din foc? s.n). Nu era victoria zdrobitoare pe care și-a dorit-o regele...(...) îl obligă pe semețul Carol Robert să comande retragerea spre baza de plecare pe traseul parcurs și cunoscut..." (pe cel din Vâlcea, cel mai scurt, adică înaintea oștilor lui Basarab... asediate la Curtea de Argeș? Cum putea Basarab să le devanseze și să se pună în dispozitiv pentru ambuscadă? s.n); „În mod normal, orice armată lasă detașamente pentru apărarea liniilor de comunicații și depozite cu alimente greu perisabile, iar punctele de sprijin pentru regalitatea ungară erau Severinul, Orșova, și Mehadia...." (Cum putea organiza Basarab lupta de la Cheile Bistriței, în teren controlat - vezi cucerirea Severinului! - cu controlul drumului asigurat de *detașamentele* lăsate acestui scop, în condițiile deplasării unor armate care nu se confruntaseră decisiv? Erau zece mii de oameni, care nu se deplasau fără o minimă cercetare de avangardă?! s.n)...; „Abia după stabilirea acestor *înțelegeri* (discutabilul *armistițiu*, invocat de diplomele cancelariei regale, de *Cronica pictată*..., poate fi o formă de manipulare a cauzelor dezastrului de la Posada și ar trebui luat cu precauția impusă de ingerințele propagandistice în contaminarea adevărului istoric, preluate și de cronicile târzii, din vecinătate, ca de exemplu teutonul Petru de Duisburg, sau polonezul Jan Dlugosz. s.n). Basarab I alege locul ambuscadei, știind că armata regală nu avea *decât un singur drum de întoarcere*, cel pe care veniseră". (Nu suntem de acord cu această afirmație, cu atât mai mult cu cât chiar numeroasele scenarii avansate, identifică numeroase alte soluții posibile. Să se uite că drumul Loviștei, șleaul cel mare, era drum de comerț al sașilor tălmăceni și sibieni, cu vechime de peste un veac și

jumătate de la colonizarea lor și că era un drum foarte cunoscut? Că Rucăr-Branul avea aceeași mare notorietate? Că cea mai mare apropiere era *cea recunoscută*: către... Sibiu? Impunerea traseului, pentru o anume demonstrație, este abruptă și limitează credibilitatea unui studiu, evident foarte trudit și documentat, dar pe o cale, ca o premisă falsă! s.n)" (...) „li s-a recomandat o cale, *orientată spre nord* (din ce punct se face...orientarea? Nu cumva a unuia din stânga Oltului, cât mai aproape de locul... înțelegerii, a *armistițiului*? s.n)... „... drumul Mehedinților, care trecea *exact* prin locul unde este amplasată în prezent, Mănăstirea Bistrița, *cea mai plauzibilă cale cotită..."* (să credem că pe atunci nu se știa că acest drum, cale, este strict... vestic, în raport cu zona argeșană? Iar în ceea ce privește plauzibilitatea, aceasta se raportează la condiționarea inițială, după noi o premiză impusă, a întoarcerii pe drumul Mehedinților s.n). Acolo unde se comentează textul *Cronicii pictate...* cu imaginea defileului Bistriței în fundal, nu ne putem imagina desfășurarea unei oștiri regale complete (8-10 mii de oameni cu cai, cu instrumente de asediu, pradă de război și altă logistică!) într-un loc foarte îngust și strâmt, unde nici apărarea nu se putea organiza, repede, tocmai având în vedere pereții verticali, cu pădure nu prea favorabilă și cu poziții dificile, chiar și pentru apărători, în comparație, de exemplu, cu Pădurea Groșilor, similară celei a Codrului Cosminului!). Fără a ține partea vreunei localizări, remarcăm faptul că în anumite locuri de trecere, amenajările impuse de vămuire erau realizări permanente (de exemplu, la Perișani unde a existat și cetate de control a trecerii, și unde și romanii aveau controlul drumului vechi cu rețeaua de castre din zonă, aceste amenajări existau și nici nu puteau fi considerate amenajări speciale conflictului!) ceea ce nu poate fi valabil pentru Bistrița, cheile râului conducând spre nord, cu deschiderea văii, mai în amonte, spre munți înalți și inacesibili unei oștiri grele și în condițiile iernii de pe culmi. Aceste culmi ale munților sunt vizibile de departe,

de pe dealurile Argeșului, să poată fi indus în eroare, un simț al naturalului mai prezent atunci ca azi, presupunând că marea oștire regală nu-și va fi luat minime măsuri de siguranță. Odată intrat fiind, în cușca... posadei, singura scăpare - după patru zile de luptă pe... *metru pătrat*! - excudem posibilitatea scăpării înapoi spre Drumul Mehedinților, iar prin lateral, la Bistrița nici ca alpinist consacrat, nu există... mântuire!

Se poate susține ideea că cei scăpați din Posada inițială (localizată oriunde, la răsărit de Olt!), scăpați pe drumul Mehedinților, să mai fi angajat vreo bătălie în preajma vreunui centru de putere voievodală, supus celui mare, Basarab I, și zona Costești - Bistrița - Horezu putea fi un nucleu de putere politică, în fieful Litovoi-Bărbat, care acceptase unitatea Țării Românești. Faptul construirii unei biserici aici, pe o anumită moșie, devine firesc și în condițiile în care presiunea catolică asupra Țării Severinului, în Oltenia, era mai puternică aici, prin influența transmisă pe... drumul Mehedinților. (Câmpulung-Muscel prin Rucăr-Bran, Curtea de Argeș, prin *calea mare* a Loviștei, Râmnicu Vâlcea... pe drumul Oltului, Gherghița, pe valea Prahovei, Buzăul, pe la Întorsura Buzăului și influențele înspre Moldova, prin trecătorile Carpaților Orientali, ca să arătăm aici că drumurile mari, alături de vămile cucului de pe culmi, nutreau ființa valahilor în matca lor de viețuire milenară și erau cunoscute, fără hărți, de toți păstorii transhumanți, nu puțini, întotdeauna. Vorbim de drumuri pentru a arăta că acestea erau bine cunoscute în vreme. Dar punem și o întrebare, retorică, în acest context! Sașii din oastea regală, veniți de la Cluj, Bistrița, trebuie să ocolească prin Mehadia și Timișoara, în loc să treacă spre acasă, prin Sibiu? Cumanii din Transilvania, în vecinătatea iernii își perimteau ocolul, să ajungă în centrul Transilvaniei? Cităm: „Mai mult, în jurul anului 1350, la intrare în defileul Bistriței, a fost construită *Mănăstirea Schimbarea la Față* sub influența *mișcării isihaste*. Se știe că Nicolae Alexandru, domnul Țării Românești, era adept al acestei mișcări dezvoltate la Pa-

roria, în sudul Dunării. (...) Credem că domnitorul a intenționat să imortalizeze evenimentele din anul 1330, *petrecute în aceste locuri*, prin ctitorirea unei mănăstiri care durează și astăzi, fiind cunoscută sub denumirea de *Biserica Bolniță* a Mănăstirii Bistrița." Respectăm credința părintelui cercetător, dar nu avem cum să nu constatăm faptul că toate trecătorile munților noștri au avut rolul de porți ale cetății de retragere: muntele (vezi spusa lui Preda Brâncoveanu, în cele scrise de Paul din Alep...), frate cu românul, apoi, s-au arătat și căi de trecere posibile unor smintiri ale crezului creștin-ortodox. Munții, cu mănăstiri-cetăți, au fost pavăză împotriva eresului catolicismului agresiv cât și a calvinismului. Cum să nu observăm Vodița, Tismana, Lainici, Polovragi, Horezu, Bistrița, Cozia, Cornetu, Curtea de Argeș (Biserica Domnească!), Corbii de Piatră, Câmpulung, Nămăiești, Dealul, Sinaia ș.a.m.d, continuând, de la Buzău până la Putna, și peste pasul Prislop, în inegalabilul - în intensitatea trăirii substratului! - Maramureș! Să nu uităm nici alte intrări spre cetatea sufletului românesc, din Făgăraș, Hațeg, Arad, Apuseni etc., fortificate informal, prin puterea subtilă a credinței. După pornirea de jos, a mișcării isihaste, să remarcăm și organizarea instituțională, de sus în jos, prin apariția Mitropoliei Argeșului la 1359 și a Severinului, la 1370 (la 29 de ani, respectiv la 40 de ani, de la evenimentul Posada, în timpul lui Nicolae Alexandru (1352-1364), și a fiului său Vladislav (Vlaicu), 1364-1372!

Legat de afirmația că o biserică s-a ridicat, neapărat, pe locul evenimentului putem avansa alte ipoteze. Oltenia/Țară a Severinului, cu individualitate distinctă în Țara Românească a lui Basarab I (vezi studiile lui Aurelian Sacerdoțeanu (*Oltenia Medievală*, din „Oltenia, studii și cercetări" Ed. Scrisul Românesc, *fundația-editura* Craiova, 2008, p.285-298), Ion Donat (*Datele principale din istoria Olteniei, până la anul 1600*,din op.cit. mai sus, p.299-341), D. Bodin (*Oltenia și oltenii,* id. P.373-384) ș.a., putea să-și asume prin autoritatea voivodală locală, cinstirea unei victorii de oriunde, cu atât mai mult cu cât

cruciada anti-*schismatici* nu reușise. Alegerea fiefului de sub munte, al Bistriței, de către craioveștii basarabi olteni, poate demonstra importanța locului, a istoriei lui venind poate dinspre cunoscuții Litovoi - Bărbat, anteriori bătăliei de la Posada. Centru de polarizare și iradiere isihastă la început, apoi de focar cultural cunoscut (nu ivit din întâmplare!), într-un război total (cruciadă de convertire și campanie de cucerire efectivă: statutul de vasalitate, fiind refuzat soliei lui Basarab I!) este posibil să fi fost o țintă de mult fixată de regatul apostolic ungar, în campania din toamna lui 1330. Nereușita acestui fapt, nu cunoaștem efectiv desfășurarea evenimentelor! - putea să aducă o ofrandă acestei izbânzi, respectiv construcția unei biserici. Dar știm că în 1330 centrul politic vital, era în Argeș și... în inimă trebuia lovit tânărul stat, ori tot mortal, pe lângă vreo cetate, în spiritul evului mediu și cronicile vorbesc de ... castro Argyas. Luăm, la întâmplare, două legende care vorbesc... *minunat* de ctitorirea a două biserici: banul Barbu Craiovescu, ctitorul Mănăstirii Bistrița (chiar dacă pe locul unui schit mai vechi!) își leagă motivația de un surghiun la ... Țarigrad când avea doar 18 ani (vezi, *Veniamin Micle la Costești, lansându-și două cărți!*, rev. Cultura vâlceană, octombrie, 2015 p.12); spătarul Mihai Cantacuzino, pe la anul 1695, a zidit schitul Sinaia, pe Valea Prahovei, cu hramul Adormirii Maicii Domnului, ca mulțumire izbăvirii din surghiunul turcesc la Mănăstirea Sinai, din muntele Horivu (vezi pr. N. Moga, „Sfântul Schit Cornet”, Ed. Credința strămoșească, 2008, p. 237), adică la mii de km. de locul pătimirii. În istoria ridicării lăcașelor de cult se observă și prezența marilor neamuri, cu dare de mână printre ctitori - iau ca exemplu doar Polovragiul boierilor Pârăieni, din vecinătatea Hurezilor și a Bistriței oltene. Nu era obligatoriu ca Basarab I să ridice la Bistrița o biserică de mulțumire pentru izbânda de la Posada 1330. Putea să o facă și altcineva, poate mai mulți, în mai multe locuri, cu aceeași mulțumire, fiind prezenți cu trupul și sufletul acolo. Războiul fiind o campanie cu multe bătălii,

putea să genereze mai multe însemne ale biruinței, cum primul război mondial a umplut localitățile României care și-au dat jertfa de sânge, cu monumentele de cinstire. Marea victorie a Mănăstirii Bistrița a fost, post Posada 1330, că a devenit un centru de iradiere puternic al ortodoxiei, creștinism răsăritean, ca o redută bine apărată de oștenii neabătuți întru credința pământului.

Posada 1330 a românilor a existat! Preocuparea pentru ea onorează pe toți cercetătorii, chiar și atunci când ne învârtim într-un cerc de argumente, cu tușă sentimentală și dragoste de locurile în care viețuim. În fond este a noastră a tuturor celor ce iubim faptele strămoșilor și ni-i dorim rudele cele mai apropiate, cum ni le clocotește sângele, cum ni le bat inimile și clopotele tuturor turlelor, să se audă și în cer iubirile noastre. Îl facem pe Dumnezeu părtaș, pentru validarea bunei noastre credințe, că nu voia noastră o căutăm, ci pe aceea a adevărului, omenește posibil, să se vădească pomenirea cea curată și fără patimă.

Obs: lucrarea aceasta a fost redactată în 17 ian. 2016. După această dată (2018) a mai apărut o lucrare care localizează Posada 1330, reluând în general argumentele lui C. Rezachevici, la Mehadia - adică spre Banatul timișan, cel de peste cumpăna de ape a Râului Cerna - Tierna (care trece prin Băile Herculane!).

Mircea cel Mare, cel Bătrân, eroul de la Rovine (17 Mai 1395, pe … Jiu!)

MOTTO

„Să punem ordine în informația istorică și să redăm, cu strălucirea meritată, faptele unor oameni emblematici!”

Multe lucruri nedeslușite adună în sacul ei istoria. Puse acolo, mari și mici, însemnate și mai puțin, generalități și pipăibile se înghesuie, așteptând sortarea miraculoasă, uitarea, ori șlefuirea pentru o nouă strălucire, ca o înnobilare adusă de evaluarea înțelegătoare. Decantări, ierarhizări, noi legături cauzale dau după o vreme sensul logic al lucrurilor cu puterea lor de-a în-râuri viața curgerilor cu cronica lor: istoria.

În fiecare an, la sfârșit de ianuarie, comemorând trecerea în eternitate, apoi pe 17 mai, zi premergătoare Zilei Râmnicului -20 Mai, ziua atestării sale în 1388 [1]! - aducem în prim plan fapta cea mare a voievodului Mircea I Basarab, (Domnul/ Voievod al cărui hrisov atestă orașele Râmnicu Vâlcea, Călimănești și alte localități de pe cursul Oltului!): Bătălia de la Rovine, câștigată cu mare preț de sânge, în 17 Mai 1395. Fapta aceasta este cea care i-a dat lui Mircea Voievod, ctitor al Coziei, gloria între contemporanii săi din Balcani și îi va fi dedicat un Te Deum de mulțumire în catedrala Notre Dame a Parisului, spre știința întregului Apus. Fără această victorie nu ar fi putut redeveni Domn al întregii Țări Românești de unde fusese obligat de boierii munteni și de noua viziune a strategiei (pentru poziționarea față de puterile vremii: Imperiul Otoman, regatele Poloniei și al Ungariei!), să plece, în 10 Octombrie 1394, din

scaunul de la Curtea de Argeș. Această dată este considerată, într-o anumită interpretare a cronicilor, și ele ambigue, ca dată a celebrei bătălii de la Rovine, undeva pe… Argeș, nu departe de curtea domnească a Argeșului!.

Importanța acestei mari bătălii, în istoria poporului român, ca și celebra Posada 1330, este excepțională. Evenimentul a influențat decisiv destinul poporului român. Lucrul acesta a fost spus de istorici remarcabili, dar și de geniul autentic românesc care și-a luat, după nevoie, chipul necesar.

În 1876, istoricul ceh Constantin Jirecek, inspirat de… *o mențiune* din cronicile sârbești (existentă însă și la Mihail Moxa, prin 1620!), publicate în 1851 de Pavel Jozef Safarik, propunea pentru bătălia de la Rovine: 10 Octombrie 1394. Anul următor, 1877, marele istoric, enciclopedist în cuprindere, cu incontestabil renume internațional între istoricii vremii: Bogdan Petriceicu Hașdeu, observând că moartea unui participant la bătălia de la Rovine, despotul sârb Constantin Dragaș (vasal și aliat al sultanului Baiazid!) este datată în primăvara lui 1395 și pomenită de împărăteasa Bizanțului, Elena Dragaș (fica lui Constantin Dragaș!), datează bătălia în 17 Mai, 1395. Cu prilejul aceluiași eveniment este consemnată și moartea lui Marco Kraljevic. Data este susținută și de alte cercetări ulterioare (vezi Constantin Litzica, 1901, Dorde Spasojevic Radojicic, 1928). [2] „Argumentul a fost acceptat, cu puține excepții, atât de istoriografia internațională, dar mai recent și de unii istorici români” [3] Incredibil! Să-ți negi una dintre marile autorități în materie de cercetare istorică - pe B. P. Hașdeu, pe cel care destinul îl va fi chemat să dea de știre prin „Istoria Critică” (parte, tradusă în limba franceză, la solicitarea Principelui Carol I!) [4], Congresului de la Berlin, din 1878, și să fim recunoscuți de marile puteri ale vremii, neatârnați de nimeni, independenți! Puzderia de cercetători ai istoriei noastre - mai mereu în divergențe de interpretare! - îi va fi amânat, peste o sută de ani, validarea unei cercetării, după cum se dovedește azi, foarte

serioasă. Dar pentru că prejudecățile, partizanatele epigonilor la umbra concepțiilor „marilor lor profesori înaintași”, sunt boli incurabile, aflăm din muncita, „Istoria Românilor”, vol IV, Editura Enciclopedică, București, 2001, pag. 283: „Nu este deloc exclusă (sic! s.n.) nici existența unei duble angajări a ostilităților, prima în octombrie 1394, a doua în Mai 1395, pe Jiu” [5]. Această ambiguitate - curat exces și prețiozitate a unui ciudat spirit științific! - mai mult tulbură, decât limpezește. Lasă localizarea posibilului eveniment, la voia întâmplării, ca și-n cazul Posadei 1330 și posibilitatea nefericitelor *istorii alternative* să promoveze adevăruri, *ab initio* divergente. Unde este rațiunea care ar trebui să pună în ordine informațiile, nu puține adunate, în legătură cu contextul? Cel puțin ordonarea filelor trebuia făcută, conform cu paginarea… cronologiei. Un exemplu doar, să nu batem și noi câmpii! La Rovine, cele din Mai 1395, de pe Jiu, Sigismund de Luxembourg, regele Ungariei, aliat, cu acte în regulă din 7 Martie 1395 (tratatul de alianță de la Brașov!), va fi fost și el, însă la Rovinele de pe … Argeș, din 10 Oct. 1394, nu putea fi prezent. Consecințele celor două evenimente, aduse chiar în absurdul ubicuității, vor fi fost complet diferite, din punctul de vedere al Voievodului Mircea I Basarab, și istoria scrisă de acești adepți ai unor interpretări, fără logica cronologiei, a contextului cauzal, va fi la fel de *tulbure* ca și-n sacul ce-și așteaptă lămuririle. Să vedem cum, după *victoria* de la Rovinele… Argeșului, Domnul Țării Românești este uzurpat de la tronul său de către (iar încep ambiguitățile!) nepotul, unchiul, fratele…Vlad (deși există documenttul în care aflăm că Vlad [1] este fratele lui Mircea!). Și că după această strălucită victorie, deși turcii sunt alungați peste Dunăre… țara se împarte în două! [6] Unde este logica acestei victorii? Una `a la Pirus? Victoria din 1395 are, într-adevăr, toate însemnele victoriei și ne mai spune un lucru, eludat de logica celor ce impun prin interpretare greșită alte fapte. La *rovinele* oltene au participat numai oștenii valahi din dreapta

Oltului, ajutați de „frații” din Vidinul lui Sracimir (cel reînscăunat de Mircea, după ce între 1390-1391 fusese alungat de otomanul Firuz bei!). [7] Oștile boierilor munteni, favorabili lui Vlad și turco-polonilor, se vor fi războit în Posada, post Rovine, recunoscută pe teren de N. Iorga, în Muntenia (pe trecătoarea Rucăr-Bran!), nu pe la …Severin, (loc situat… *la nord de Orșova*)[8] cum încurcă, din nou locurile, Istoria…Academiei, vorbind despre confruntare oștilor muntene ale lui Vlad, cu armatele în retragere ale lui Sigismund. La această Posadă oștile muntene vor fi învins oștile ardelene ale voievodului Transilvaniei, Știbor, vasalul lui Sigismund, Regele Ungariei. Vlad stăpân la Argeș, peste Muntenia, dar nu peste Podunavia și Valahia Mică, din 1394 nu va mai fi trecut Oltul. El nu aveau cum trece prin terenul aliaților lui Sigismund, fără să fie luat la… întrebări, inclusiv pe sectorul acesta de fluviu cu cetățile de apărare (inclusiv Nicopolul Mic, tocmai eliberat de la turci!)* în mâna lui Mircea! Atacul turcesc din primăvara lui 1395 se va fi produs din susul Dunării, dinspre Banat și Serbia, de unde veniseră și cei 8000 de oșteni cu parte din voievozii lor căzuți la Rovine! (vor fi supraviețuit Ștefan Lazarevic și Constantin Dejanovic!). Turcii se vor fi angajat în bătălia de la Rovine dinspre vest, ocolind partea de Dunăre, dintre Nicopole și Severin, controlată de Mircea și Staico (fratele său, ban de Severin) și de Țaratul Vidinului al lui Sracimir (supus turcilor, abia după Nicopole 1396!). Pe câmpul de luptă vor fi fost și oștile ardelene ale lui Știbor (voievodul Transilvaniei și vasalul lui Sigismund!). Sigismund va fi sosit cu corpul său de armată, cu oarecare întârziere pe câmpul de luptă, moartea soției sale, Maria (fiica lui Ludovic cel Mare, de Anjou!) îi va fi întârziat apariția. Așa se explică, de exemplu, pedepsirea lui Ivan Șișman fostul, țar de la Târnovo, aflat în captivitate (cum consemnează și Cronograful lui Mihail Moxa, neobservat… de cercetători !), executat la 3 Iunie, 1395, de sultanul Baiazid, tocmai pus pe fugă de peste Dunăre, la doar două săptămâni după isto-

rica înfrângere. Precipitarea execuției avea logica ei: reprimarea dorinței de slobozenie a bulgarilor, după usturătoarea înfrângere de la…Rovine. Ivan Șișman - rudă prin alianță cu basarabii! - a așteptat mult timp restaurarea sa la Târnovo, împrizonat fiind din 1393! Ajutorul creștin a întârziat, iar victoria de la Rovine i-a grăbit sfârșitul!

Trebuie spus că uzurparea din toamna anului 1394 și confruntarea cu Baiazid din primăvară sunt două evenimente distincte, ca unități de înregistrare. Acestea trebuie analizate separat, pentru că ele au coordonate de interpretare proprii. Sugerăm pentru fiecare în parte următorul cadru: dată/ loc/ prilej/ cauză/ context cauzal/ actorii evenimentului, cu motivele participării (invitați, angajați, aliați, vasali… din proprie inițiativă, etc.)/ desfășurare/ durată/ urmări imediate, consecințe pe termen lung/ învățăminte etc. Pe această grilă de interpretare ve-dem că aproape totul diferă între cele două evenimente. Urmările, în lungul curs al procesului istoric consumat, fac din cele două evenimente, foarte apropiate temporal, două file ale aceleași cărți. Lupta creștinilor împotriva balaurului otoman, care înghițea totul în mersul lui pe Dunăre în sus… către pristolul (altarul!) Romei și lupta strămoșilor noștri, creștini ortodocși, pentru salvgardarea statalității lor și a legii pământului, acestea vor fi elementele meta-cauzale care vor determina și alte evenimente, deși cu specificul lor, o înșiruire, ca un fir roșu, ce reprezintă chiar filele istoriei noastre. Descrierea celor două evenimente este un lucru necesar și el se va face, avem convingerea, cu toată răspunderea, de istoricii care își respectă neamul și îi cinstesc valorile.

Poziționarea lui Mircea *cel Mare* (atribut datorat victoriei de la Rovine, în bună măsură!) în legătură cu cele două evenimente, scoate în evidență personalitatea și viziunea sa asupra realității vremii. În 1394, turcii veniseră pe linia Dunării și cuceriseră țaratul de la Târnovo, în 1393***, inclusiv parte

din cetățile dunărene și pământul dobrogean, din posesiunea valahilor. Imediat Mircea contraatacă peste Dunăre, profitând de angajarea lui Baiazid în lupte cu emirii seldjukizi, în Asia Mică [8]. Alesese lupta pentru neatârnare, una cu vărsări de sânge, neagreată de boierimea munteană, care era favorabilă unei vasalități otomane [21] și unei protecții externe din partea Regatului Polon, așa cum alesese și Moldova, exact în acest an: 1394 (prin înlocuirea lui Roman I, pro ungar, cu Ștefan I, pro polon!). Răspunsul imperiului otoman este neîntârziat! În toamna 1394, în octombrie, Mircea pierde scaunul domnesc de la Argeș, cum se va fi întâmplat și la Suceava, cu aliatul mușatin Roman I, în același context al reașezărilor alianțelor și vasalităților. Mircea pleacă din scaunul de la Curtea de Argeș, cu… moșia sa, legitimată demult (Direct de la părintele său, Radu I Basarab Voievod, când le-a făcut împărțirea, lui și fratelui său Dan I, cu care a fost asociat la domnie între 1383-1386!) și cu susținerea boierilor din Valahia Mică (inclusiv fratele Staico, stăpân peste cetatea Severinului!) și din teritoriile de sub vasalitatea maghiară (Făgăraș, Amlaș) și credem noi, din toată Podunavia, până în Dobrogea (vezi mențiunea din Istoria Academiei, vol IV, pag. 284, privind încheierea alianței de la Brașov cu Sigismund: „În aceste împrejurări tulburi, secondat de unii boieri care continuau să-l sprijine…” [9] pentru precizia calitativă și cantitativă a informației!). Acțiunile întreprinse în 1395, cu sprijinul lui Sigismund, în Dobrogea și pe linia Dunării, în aval de Nicopole, ne spun despre acest lucru, inclusiv despre pregătirile necesare iminentei confruntări de la Rovine, în 17 Mai 1395 [10]. Mircea, părăsind Argeșul în 1394, s-a distanțat de boierimea munteană, care agrease vasalitatea otomană și a continuat lupta cu partea de țară rămasă fidelă acestei soluții. Într-o colecție de hărți, privind modificările geografiei politice în fiecare secol, timp de două milenii, observăm pentru secolul al XIV-lea că *Oltul desparte două formațiuni statale distincte*! A găsit aliații potriviți și s-a pregătit, în scurtul răgaz,

pentru marea confruntare, în condiții complet diferite, evenimentului din toamnă [11]. Acest al doilea eveniment, de testare a capacității de rezistență: Bătălia de la Rovine, din 17 Mai 1395, este esențial pentru poporul român. El salvează statalitatea neîntreruptă a valahilor pentru secole multe (cum nu s-a întâmplat cu statele vecinilor noștri, transformate în pașalâcuri: greci, bulgari, sârbi, albanezi, unguri!). Ea impune respectul creștinătății pentru apărătorii porților de trecere spre inima Europei. Ea permite asediatului Bizanț un răgaz de-o jumătate de veac, să-și salveze centrul de putere cultural-spirituală, înspre alte puncte cardinale, în folosul patrimoniului umanității. Ea salvează legea pământului și permite supraviețuirea substratului matricial, din care la sorocul modernității ne vom fi reconstituit suveranitatea pierdută, prin concesii și compromisuri succesive, după capacitatea de relaționare cu puterile lumii de-a lungul timpului. Toate acestea izvorăsc din gândul omului iluminat, *eroul de la Rovine* și apoi de pe nenumărate alte câmpuri de bătălie, unde a învins cu toate armele: diplomație, credință, dragoste de neam, puse sub atributul înțelepciunii. Rămâne doar să ieșim din orbirea somnului nostru, plin de coșmaruri, să constatăm că mărirea este atributul unui blazon eroic, că bătrânețea este semnul lungimii de zile și al alegerilor înțelepte și că ceea ce a zidit în sufletul nepieritor și adânc simțitor ține de sfințenie.

Mircea, voievodul de la Rovine, este cel Mare, cel Bătrân și nădăjduim că după limpezirile ce se vor face i se va constata și sfințenia. Câtă nevoie de sfințenie… autohtonă are neamul nostru, și el mare, și el bătrân! Păcat de inconsistența demonstrației sfințeniei noastre…, precreștine chiar!

În susținerea eroului de la Rovine, pentru recunoașterea sfințeniei, cel mai mare *avocat,* unul legitimat de geniul său, rămâne Mihai Eminescu, după cum constata într-un articol din „Studii Vâlcene” [11] Costea Marinoiu. El, Mihai Eminescu va fi rostit memorabilele cuvinte: „Mihai, Ștefan și Mircea sunt în

gândul nostru niște chipuri așa de sfinte în măreția lor, încât ne cuprind fiori când le privim!" [12] Iar în ceea ce privește puterea de evocare a poetului, privind bătălia de la Rovine, un alt titan al istoriei, alături de Hașdeu: Nicolae Iorga, va fi spus: „Niciodată puterea de evocație a lui Eminescu n-a fost mai mare decât în vrăjirea luptei de la Rovine" [13] Motivația poetului, mare cunoscător al istoriei, ca rod al unor cercetări asidue (vezi Memento Mori, Rugăciunea unui dac, Scrisoarea III, inspirată și din Cronograful lui Mihail Moxa - Bistrița, 1620, etc.) pleacă de la conștiința că „Mircea I, acest prototip luminos și al artei și al războiului și al celei diplomatice la români, n-a gândit toată viața lui decât la menținerea neatârnării." [14] Vehemența lui Eminescu, când autoritățile vremii au transformat Mănăstirea Cozia în pușcărie, este determinată de venerația lui pentru… *cel mai mare domn al Țării Românești !* [15] Lui îi datorăm și constatarea amară, din 23 Decembrie, 1882, consemnată în ziarul „Timpul": „au murit pentru totdeauna Mircea-Bătrânul și Ștefan cel Mare; au murit atât de mult în inima tuturor, încât un Simulescu poate preface în pușcărie mormântul celui dintâi, cum ar face și pe-al celui de-al doilea". Și încă nu se consumase profanarea mormântului de la Cozia, de *vandalii* … pseudo-creștini, ai primului război mondial și nici reînhumarea voievodului, unde Nicolae Iorga și Principele Mihai, viitorul rege, vor fi fost să adeverească un moment de reconsiderarea istoriei, unul… pasager, înainte de instaurarea *ciumei roșii,* cea cu scoaterea lumii din țâțânile ei sfinte.

În contextul evenimentului nostru, la un an până la plinirea a șase veacuri de zăbavă în eternitatea sa de la Cozia, vom consemna aici câteva lucruri despre ținutul Vâlcei și capitala ei, orașul de pe… Râmnic, cu atribut de oraș domnesc. Vâlcea și Râmnicul sunt locuri speciale, într-un întreg românesc armonios. Dar Vâlcea și Râmnicul ei au și specificitatea care vorbește… numai de locurile acestea din dreapta Oltului, adică despre acel pământ primit moștenire de Mircea cel Mare,

de la Radu I și pe care l-a păstrat și la abdicarea forțată de împre-jurările neprielnice de la Argeș. „Vâlcea, deși n-a fost scaun domnesc și mitropolitan ca acela de la Argeș, a îndeplinit un rol fundamental în dezvoltarea vieții spirituale românești...” ne spune lucrul acesta P.S Gherasim Cristea [16], cu care suntem de acord în parte, adică cu… *rolul fundamental*. Se cunoaște, fără acoperire corespunzătoare a documentelor însă, despre Cânezatul lui Farcaș (Diploma Ioanită, de la 1247!), despre olteanul Voievod Litovoi, de fratele acestuia, Bărbat, despre localizarea neamului basarab în… Oltenia (B.P. Hașdeu) și despre unul dintre cele mai vechi scaune de judecată ale românilor, atestat prin 1392, tot prin cancelaria lui Mircea cel Mare. Centru de iradiere al credinței și culturii știm că a fost, chiar cu sarcini extinse, ca Episcopie a Râmnicului - Nou Severin. Vâlcea a fost prin Mănăstirea Bistrița, ctitorie și bastion al unor adevărați seniori: Boierii Craiovești [20], și locul asumării unui spirit liber față de ierarhiile, nu întotdeauna consonante intereselor neamului[18]. Spiritul nesupus în fața abuzurilor stăpânilor vremelnici va fi fost mai preganant în Oltenia și Muntenia de sub munte, în care Vâlcea a fost... *epicentrul* [16], dar acesta se manifesta complex. Interesantă această concluzie a academicianului Răzvan Theodorescu, care consideră [16] că „România modernă, s-a clădit într-un areal vast, care merge din Buzău până-n Mehedinți, în plaiurile de sub munte. Dar epicentrul arealului a fost, incontestabil, Vâlcea.” Există o ante-rioritate a Vâlcei, (constată același academician, cu prilejul unei conferințe ținute în Râmnic, în septembrie 2000, cu titlul*:* „Spiritul Vâlcii în Cultura română”) față de Argeșul cu mitro-polie recunoscută de Bizanț și cu capitală, dar spiritul moșne-nesc, pregnant în Gorj și Vâlcea, *românirea,* în fața grecizării agresive, sunt mai puternice aici. Adăugăm ca o susținere a continuității substratului și tradiția isihasmului, în transmiterea lui informală (cu origini la geto-daci, conform unei sublinieri a lui Vartolomeu Androni [17]), prin mona-

hismul, început pe aici devreme, într-o frondă a chiliilor și peșterilor, împotriva, nu a dogmei, ci a lăcomiei instituției formale cu puteri discreționare și uneori abuzive. Să nu uităm că vârfurile ierarhiei cu puterea instituirii formale a structurilor, adică patriarhiile s-au aflat, mai mereu, departe de fruntarii. Lipsa mitropoliei de la Vâlcea, comparativ cu cea a Argeșului, adusă de la Vicina, pentru ca Bizanțul să-și întărească autoritatea, a fost mai degrabă un avantaj pentru salvarea spiritului local și apoi răbdător, în modernitate, să se manifeste liant nealterat celor păstrate în substrat. Prezența lui Nicodim pe la Vodița, Tismana, Prislop, Cozia și la Cotmeana, *ca reformator* - așa cum susține Vartolomeu Androni, arhimandritul și starețul Mănăstirii Cozia, nu ca misionarul unei noi doctrine, [17] cu linia monastică sârbească, [18] alternativă la Bizanțul intrat sub influența otomană, își găsește terenul propice și susținerea unui domn înțelept…, în dreapta Oltului, preponderent, și apoi, până prin Moldova lui Alexandru cel Bun, aliatul lui Mircea și nu numai atât.

Spiritul, adică duhul nemuritor, se documentează în cercetarea istorică prin cronici, însă în trăirea curentă: se constată revelat, irațional. O cronică, începând chiar cu eroul de la Rovine, Mircea cel Mare, nu întâmplător pristăvit la Cozia, (unde este și necropola familiei lui Mihai Viteazul!), poate vorbi: despre poziția boierilor olteni, basarabi autentici [20] (B. P. Hașdeu!), la alegerea din 1394; despre Rovinele Jiului; despre Milostea olteană a lui Mircea Ciobanu; despre *zavera* pandurilor lui Tudor Vladimirescu; despre organizarea armată în 1848, cu Islazul și Râmnicul în prim plan, că aici sângele locului clocotește…nesupunerea, față de reguli instituite și neclar explicate. Aici se manifestă, în chip special, dragostea de cultură și pentru neamul întreg, cum va mărturisi acest lucru, *veacul de aur* al Râmnicului. [19]

Încheiem cu vorba anticului… Anaxagoras**: „Toate lucrurile erau amestecate la un loc; pe urmă a venit rațiunea și le-

a pus în rânduială” și cu speranța că putem face ordine, cu bună credință și cu dragoste de adevăr, în cele de întemeiere ale neamului nostru și că Sinodul Bisericii Ortodoxe Române își va asuma obligația să-i recunoască lui Mircea cel Mare, cel Bătrân, sfințenia lui ocrotitoare dintotdeauna.

Bibliografie:

[1] Documentul (Hrisov) primei atestări a Râmnicului, 20 Mai 1388, emis de Mircea cel Mare vv/SJAN Vâlcea: Colecția Manuscrise, ms.86,f.11 v – 12,/„… încă și alt codru de loc, ce se împreună cu locurile lui Dude în hotaru, și cu altele ale Stanciului Corbeanul, carele le-au adaos *frate-mieu Vladul* (s.n!), și viia aceaiași iaste în patru locuri, un răzor în hotarul Călimăneștilor, iar doao răzoare în hotarul lui Voico, și altul în hotarul [lui] Stanislav Oriov. Și la Râmnic, o moară, care o au adaos Dan voevod, și o vie iar acolo,adaos dă jupânul Buda pentru voința părintelui domnii meale Io Radu voevod…”;
[2] *Dicționar*, George Baciu, Editura ALFA, Iași, 2008, pag .330;
[3] idem, pag. 330;
[4] *Etymologicum Magnum Romanie, vol 3,* pag.663-665, B. Petriceicu-Hasdeu, Editura Minerva, București, 1976;
[5] *Istoria Românilor,* vol. IV, Editura Enciclopedică, Buc. 2001, pag. 283;
[6] id. pag. 284,
[7] id. pag.282;
[8] id. pag.283 ;
[9] id. pag.284;
[10] id. pag. 284;
[11] rev. Studii Vâlcene, serie nouă, I (VIII), 2003, *Mihai Eminescu și Cozia*, Costea Marinoiu, pag. 426-428;
[12] *Visul Dochiei*, în *Mihai Eminescu despre cultură și artă*, Editura Junimea,1970, pag. 186;

[13] *Eminescu*, Editura Junimea, 1981, pag.270;
[14] *Eminescu și Mănăstirea Cozia, Interferențe,* Vladimir Dogaru, 1978, pag.94;
[15] ziarul *Timpul*, nr. din 23 Dec. 1882, Mihai Eminescu;
[16] *Spiritul Vâlcei în Cultura română*, Răzvan Theodorescu, Editura Almarom, Rm. Vâlcea, 2001 pag. 5, 12, 23, 24;
[17] rev. Studii Vâlcene, serie nouă, II(IX), 2006, *Începuturile monahismului vâlcean până în secolul al XV-lea,* Vartolomeu Androni, pag. 295-300;
[18] *Istoria Românilor prin Călători*, Nicolae Iorga, Editura Eminescu, București, 1981, pag.78-83, 85-86;
[19] *Veacul de aur al Râmnicului*, Nicolae Bănică-Ologu, Editura Oscar Print, București, 2000;
[20] Rev. Studii Vâlcene, serie nouă,II(IX), 2006, Boierii *Craioveşti-ctitorii Mănăstirii Bistrița*, Veniamin Micle, pag. 29-51;
[21] Bookmarks http:www.britanica.com/biography/Stratford-Canning-Viscount-Stratford-de-Redcliffe: *„O istorie secretă a românilor - Texte selectate”* de A. Oțetea și S. Schwann , vezi *Manuscrisul B. 63,* p.72-73;

* Nu împărtășim ușurința cu care sunt contrazise cronicile vechi, privind luptele de la Nicopole. Acest loc cu cetate importantă pentru controlul Dunării până la vărsare, va fi fost disputat în multe asalturi înainte de celebra cruciadă de la 1396. În 1393 cetatea Nicopole este cucerită de turci. În 1394 este eliberată, prin campania lui Mircea în Balcani, apoi în același an, în campania de toamnă, Baiazid o recucerește, trece Dunărea și prin schimbarea lui Mircea, cu Vlad (10 Oct. 1394) campania se încheie, oștile trec la … iernat. În 1395, după pactul de alianță de la Brașov, înainte de 17 Mai, Mircea preia controlul malului drept al Dunării (Podunavia!). După Lupta de la Rovine este adusă sub controlul lui Mircea, de la Vlad…, cetatea Nicopolul Mic. Toate aceste confruntări puteau fi în atenția cronicarilor ca foarte importante. Chiar uzurparea lui

Mircea, după pierderea cetății de la Dunăre putea demonstra că acest eveniment…(Nicopole, altul decât cruciada din 1396!), a fost înainte de Rovine. Conotarea evenimentelor în legătură cu locul, fără corelarea datei, a contextului, poate conduce la multe erori de interpretare.

** Anaxagoras, gânditor grec (cca. 500-428 î.Ch) care prin „nous" înțelegea o „rațiune", o inteligență responsabilă a ordinii în univers, un fel de „logos" al gândirii, din aceeași antichitate greco-romană.

*** Machiavelli, *Discorsi,* cap. XIII, 2 ed., London, 1849.

„Limba română e un fel de italiană orientală. Băştinaşii din Moldo-Valahia se numesc ei înşişi români; vecinii lor îi denumesc vlahi sau valahi (l.c.). În *1393, Valahii* au încheiat un tratat cu Baiazid, (s.n) de la care pornesc pretenţiile Porţii de suveranitate asupra acestor provincii. Acest tratat, sau această capitulaţie, termen sub care este îndeobşte numit, era precum urmează:

Art. 1 „Noi Baiazid, ca urmare a nemărginitei noastre îndurări faţă de Ţara Românească, care, împreună cu domnul care o stăpîneşte, s-a închinat invincibilului nostru Imperiu, hotărîm şi decidem că ţara va continua să se guverneze după propriile ei legi, şi că domnul Ţării Româneşti va avea libertate deplină să declare război vecinilor săi şi să încheie pace cu ei, cînd îi va conveni şi cum va crede de cuviinţă, şi că el va avea drept de viaţă şi de moarte asupra supuşilor săi…

Art. 2 Toți creștinii care, după ce mai înainte au îmbrățișat religia mahomedană, ar dori acum să părăsească teritoriul imperiului nostru și să se întoarcă la cultul creștin, vor fi respectați și nu vor fi reclamați de noi.

Art. 3 Toți românii care vor intra pe teritoriul Imperiului nostru, pentru afacerile lor, vor fi scutiți de orice

dări și nimeni nu-i va putea supăra pentrul modul lor de a se îmbrăca.

Art. 4 Domnii (care vor fi totdeauna creștini) vor fi aleși de către mitropolit și boieri.”

Mircea cel Mare-cel Bătrân-cea mai mare personalitate a istoriei oraşului Râmnicu Vâlcea

O afirmaţie susţinută, *per se*, atâta vreme cât de la hrisovul emis în 20 Mai 1388, de marele voievod, al V-lea basarab de la întemeierea statului Ţara Românească, Mircea cel Mare - cel Bătrân, i se pomeneşte oraşului atestarea. Se vor mai fi strecurat ipoteze, aluzii, nuanţe venite de la istorici şi oameni de cultură, privind vechimea oraşului şi posibila lui întemeiere. Despre Mircea se vor fi spus multe lucruri contradictorii, pătimaş, ori cu rigoare, în contextul dezbaterilor locale, sau al aşezărilor partizane ale istoriografiilor diverse. *La acest moment festiv*, (20 Mai, este data hrisovului dat de Mircea, care atestă mai multe localităţi, între care şi Râmnicu Vâlcea!) recuperator într-un anumit sens, vrem să mărturisim despre oraş şi despre, nemeritat de controversatul, Mircea cel Mare - cel Bătrân.

Ţinutul Vâlcei, *ţinut al lupului* (I. Conea), dar şi al nenumăratelor vâlcele, este locul vieţuirii milenare, al unor oameni, în condiţii naturale generoase: pământ roditor, apă, sare, munţi pentru turme, dealuri cu pomi şi viţă de vie, căi de comunicaţie, păduri cu vânat, ape cu peşte... Neîndoielnic se vorbeşte despre definirea unui centru de putere socio-politic, susţinut de argumentul unei generoase economii naturale. Buridava ne vorbeşte de buridavensii daci. Localitatea Stolniceni de colonizatorii romani. Râurenii de târgul de ţară, iar arheologii au identificat ringul avar, într-un Râmnic încă neatestat. Nu departe, pe Valea Olăneşti, la Vlădeşti ceramica dacică atestă vechimi milenare. Localizarea unui centru de putere, pentru un ţinut întins,

cel al Vâlcei, vădit ca scaun de judecată (judeţ), printre cele mai vechi în Ţara Românească, nu se poate face însă, cu rigoarea documentelor. Există supoziţii, afirmaţii, intuiţii ale unor istorici, pe care trebuie să le considerăm, ca atare, până la confirmările de mare certitudine. Despre Râmnic se vorbeşte în contextul Diplomei Ioanite, din 1247, unde aflăm de Cânezatul lui Farkaş (un lup localnic, numit de slavi vâlc, de unguri farkaş!) ca despre o localitate ce se urbanizează în perioada 1240-1259 (în timpul navălirii tătare?!). Petre Bardaşu susţine faptul că Râmnicul, important centru de putere, merge în întâmpinarea descălecătorului Negru Vodă, (1290, Tihomir, alias Thocomeri, susţinut de Nogai, emirul tătar de la Isaccea!) la sfârşitul secolului al XIII-lea, pentru întemeierea statului feudal. A. D. Xenopol ne spune că prin 1303, prin Râmnic, s-ar fi aflat călugări franciscani. Evaluările documentelor din arhivele regatului maghiar, vorbesc de un Bogdan local (mărturisit, altfel, de satul Bogdăneşti din vecinătate şi de Fedeleşoiu, unde s-au descoperit însemnele unui centru de putere politică!) strămutat la Cuhea, în Maramureş. Este cu din ce în ce mai mare probabilitate, cel ce va fi descălecat, reîntemeietor (după Dragoş, maramureşanul!) în Moldova.

În 1370, anul înscăunării lui Ludovic de Anjou şi pe tronul Poloniei, apare Mitropolia Severinului, care, peste timp, îşi va schimba locul la *Râmnic,* ca *Nou Severin*. De la Râmnic, sublinia recent într-o conferinţă, academicianul Răzvan Theodorescu, se vor fi ridicat cei mai mulţi mitropoliţi, dintre străluciţii episcopi locali, decât de oriunde. Tot academicianul, cu acelaşi prilej, va fi scos în evidenţă libertatea cugetului şi nesupunerea în faţa unor puteri excesiv de abuzive, precum şi ştiinţa tranzacţionalului, a *contaminării* de nou. Despre toate acestea există o literatură densă, scrisă cu rigoare, de împătimiţi istorici de meserie, ca de pildă Nicolae Bănică Ologu, ori de scriitori devotaţi locurilor şi partizani, în afecţiunea lor, cu jurnalele lor intime, cum este Constantin Mateescu, alături de

nenumărate alte persoane: Petre Petria, Eugen Petrescu, Ion Măldărescu, Mihai Gherghina etc., ori de instituţii, pecum Forumul Cultural al Râmnicului, prin ”Studii Vâlcene,,.

Mircea cel Mare - cel Bătrân, se naşte în 1358 la Curtea de Argeş. Este fiul lui Radu I, din a doua soţie a acestuia, Calinichia, adeverită după multe cercetări şi ipoteze, ca fiind olteancă, „*valahă nord-dunăreană,* (contrar ipotezei lui Nicolae Iorga care o consideră de neam bizantin, cu moșii prin... Țara lui Dobrotici!). Fraţi buni ai lui Mircea sunt Stoica şi sora (?) (Anas-tasia?), care va fi fost căsătorită cu Roman I (să nu se lege, în vreun fel, acest fapt, de posibila descălecare a unui Bogdan vâlcean, în Moldova, atunci când vasal fiind, fusese pus pază în Maramureş, împotriva tătarilor?), viitorul domn al Moldovei, după Petru Muşat; din această căsătorie se va naşte Alexandru cel Bun. Fraţii vitregi, după tată, mai mari, au fost Dan I şi cu o anumită rezervă, Vlad (considerat în anumite ipoteze nepot de frate de la Dan I, ipoteză contrazisă de actele de donaţie pentru Mănăstirea Cozia, unde îl găsim frate cu Dan şi cu Mircea!). În 1385 îl vedem pe Mircea asociat la domnie, alături de Dan I. Exista în vreme obiceiul ca voievodul să împartă *ţara,* ca pe o moşie, urmaşilor şi să stabilească raportul de putere între ei. În sudul Dunării, rudele valahilor făcuseră acest lucru în 1363, când Ivan Alexandru, ţarul Bulgarilor de la Târnovo, va lăsa fiilor lui, (tot din două căsnicii!) Ţaratul Vidinului, lui Ivan Sracimir (fiul Teodorei, fiica cea mare a lui Basarab I, sora lui Nicolae Alexandru!) 1363-1396, şi Ţaratul de Târnovo, lui Ivan (tot Ion!) Şişman 1363-1393. Centrul de putere rămânând la Târnovo, unde se afla şi o Patriarhie creştin ortodoxă, cu autoritate şi asupra mitropoliilor româneşti de la Argeş (1359) şi Severin (1370). Pe acest scenariu trebuie să vedem împărţirea ţării făcută de Radu I: Dan I şi Vlad (uzurpatorul) cele 13 judeţe din Muntenia (mama lor fiind munteanca Ana!), Mircea şi Stoica cele 5 judeţe ale Severinului şi posesiunile din Transilvania. Puterea urmând să se exercite de la

Argeş, prin dreptul primului născut, în asociere cu al doilea, pentru a se evita lupta fratricidă.

Facem aceste precizări, pentru logica evenimentelor, ce vor afirma personalitatea marelui voievod Mircea cel Mare 1386-1418:

- 23 Septembrie 1386, singur domnitor/1387 Kosovopolie, în sprijinul lui Lazăr al Serbiei, o rudă apropiată prin alianţele înrudirilor./1390-1394 tratatul cu Polonia, redevenită iagelonă/ incursiuni împotriva turcilor la sud de Dunăre/1394 în sfera ungurească a lui Sigismund de Luxemburg

- 10 Octombrie 1394 are loc uzurparea de la Argeş a lui Mircea, cu ajutorul polonilor şi turco-tătarilor/ Vlad pe tron la Argeş, obedient Poloniei, ostil ungurilor, tributar turco-tătarilor/ Stoica, Ban al Severinului/ Mircea Duce de Amlaş şi Făgăraş, şi domn legitim recunoscut de regele Ungariei, asupra întregii ungro-vlahii/ în acelaşi an Polonia îl înlocuieşte pe Roman I (cumnatul lui Mircea, de pe tronul Moldovei, de la Suceava!)

- 6 Ianuarie, 1395, Ştefan I se închină Poloniei/ februarie, la Ghindăoani, Regatul Ungar este învins de Moldova, ajutată de Polonia;

- 7 Martie 1395 acordul de alianţă între Mircea şi Sigismund;

- 17 Mai 1395, istorica victorie de la Rovine/ Posada 1395, unde Vlad (uzurpatorul) pune pe fugă oastea ardeleană, post Nicopolul Mic şi rămâne pe tronul de la Argeş.

- Septembrie 1396 - Nicopole/ Înţelegerea cu Baiazid;

- Restaurarea pe scaunul, *reunificat*, de la Argeş, în 1397/ Consolidarea puterii politice pe căi politico - diplomatice şi pe fondul crizei otomane;

- 1408 asociază la domnie pe fiul său Mihail, de la Doamna Mara (catolică, cu moşii în Ungaria/ ctitorul a unei biserici ca-tolice, în Târgovişte, în anul 1417).

Mircea se remarcă prin eroism, diplomaţie şi un remarcabil simţ politic, dublate de o înţelegere a vremii sale remarcabilă. Va fi un model pentru urmaşii săi, care îl vor pomeni cu admiraţie: Vlad Călugăru, Radu cel Mare, Mircea Ciobanu. Mircea Ciobanul, ginere al lui Petru Rareş, prin fiica acestuia, Chiajna, va lua chiar numele de... domn, Mircea şi se va folosi la nevoie de moşnenii vâlceni, la Milostea, împotriva boierimii uzurpatoare

Observaţie: pledăm pentru canonizarea lui Mircea, marele domn pristăvit la Cozia, *acum când este mare nevoie de sfinţii români**. Resacralizarea la vremuri de posibilă rătăcire, a pământului neamului, trebuie să-i constate şi să-i pună în conştiinţa noastră. De câţiva ani susţinem în reuniunile publice, civile şi ecleziastice, recuperarea lui Mircea cel Mare (cu acest nume, în abecedarul lui Ion Creangă, în poezia lui Bolintineanu, *Mircea cel Mare şi solii*) şi chemarea lui în ceata sfinţilor, de către Biserica Ortodoxă Română. Anual, la parastasul dedicat lui, la Mănăstirea Cozia, ori la ceremoniile de atestare a oraşelor Râmnicu Vâlcea şi Călimăneşti, în numele Cercului de la Râmnic, *România: Grădina Maicii Domnului,* am reluat acest apel. (Cercul, de mai sus este un grup informal, înfiinţat în 2001, pentru a compensa slăbiciunile...Forumului Cultural, pornit la drum tot în 2001, şi cu unele nostalgii: recuperarea gloriei pierdute a multor liber cugetători, rămaşi fără pârghii! şi a promova altfel curentul recuperator al valorilor neamului, post-secularizare.

*După cum este mare nevoie de o piatră de hotar, precum o Catedrală a Mântuirii Neamului, care să se legitimeze prin toți aceia care au slujit mântuirea neamului prin jertfa și lucrarea lor eroică!

Valah, cuvântul cheie

Cheia este instrumentul pe care avându-l la îndemână, folosindu-l cu o anumită pricepere, după particularităţile lui, deschizând necunoscutul, ca o comoară ce trebuie straşnic păzită, îl ascunzi în locuri numai de tine ştiute pentru a-i păstra taina şi intimitatea. În sufletul lucrurilor se intră numai cu încredere şi iubire ori, în chip fraudulos prin trădarea acestora. O cheie pusă bine poate fi uitată, poate fi pierdută, poate fi regăsită după o vreme de cel ce a pierdut-o, sau de altcineva care nu-i cunoaşte rostul… O cheie nefolosită o vreme îşi pierde, sau îşi poate atrofia funcţia iniţială, alteori, prin scăderea interesului chiar şi cerberul adoarme iar comorii ascunse nu i se mai cunoaşte tâlcul. Se pierd astfel sensuri, semnificaţii şi lor le vor lua locul părerea, mitul, legenda până când ceva trezeşte din adormire şi focuri strălucitoare joacă deasupra comorilor, vâlve atrăgătoare de atenţie.

În această logică am încercat să privim cuvântul „valah" ca pe o cheie. Prin semnificarea lui de-a lungul mileniilor (pantha rei!) de un cercetător, nu doar inspirat, ci pasionat de adevăr: Gabriel Gheorghe (vezi cartea *Valah,* Editura Gândirea, Bucureşti, 2012), ne-am putut răspunde la multe întrebări şi am construit punţi noi de înţeles între lucruri mai demult ştiute, dar nefiresc despărţite şi cu liantul dintre ele topit de uitare, ignoranţă, dezinteres.

Prielnic ne-a fost miezul de vară 2012. Benefic punctul de intersecţie de la Târgu Jiu unde Constantin Brâncuşi şi iubirea noastră de daci ne-a adunat. Ad hoc, un târg de carte ne-a pus, faţă în faţă cu cărţile noastre şi atunci am primit cercetarea invocată mai sus cu titlul „Valah". O carte cu coperte verzuli-

albăstri, ca o revărsare a zorilor din ale căror efluvii părea că se naşte cuvântul cheie al titlului, ne-a luat de mână imediat. Am deschis-o! Povestea de faţă este o sumară descriere a celor găsite înăuntru, puse acolo de duhul pogorât de un Hermes, sau Gabriel, dar brăzdat eroic de biruitorul de balauri, dragoni, enigme, blesteme: Gheorghe. Cărţii, ca o ladă de zestre, i-am cercetat interiorul. Erau puse acolo, frumos ordonate însemnele, vorbind despre iubire şi încredere. Fundaţia „Gândirea" îşi va fi pus editura la treabă iar nişte oameni, cu iubire de cultură şi ştiinţă, deopotrivă de adevărul istoric al neamului omenesc pe care îl simt în vine: Gheorghe Funar, Călin Ianţa, Dorina Şuhanea, vor fi asigurat resursele materiale pentru a se ivi cartea. Aflăm şi despre aportul de cunoaştere pus la dispoziţia lui Gh Gabriel ca să-l ordoneze cum ştie el mai bine, de către: Livia şi Ilie Ioan Piso, Dorina Şuhanea, Ninel Moscu, Călin Ianţa, Teofil Teodorescu, Zaharia Anghel, Valer Popovici. Oameni trăitori în lumea largă, acasă şi departe, români şi neromâni, dar iubitori cu toţii de adevăr. Vor fi descoperit un neam nobil multimilenar, unic în concertul neamurilor, pe care şi-l vor fi asumat cu mândrie: neamul strămoşilor. Sylvian Saillard şi Cristina Nicolae Saillard se arată în carte moleculă franco-română iar Diana Charbonnier, din Franţa demonstrează că în lumea planetară ceea ce iubeşti nu are oprelişti în meridianele şi paralele ei. Solidaritatea cu… Gândirea, a celor de la Galaţi (Biblioteca V.A. Urechia), a Sibiului (cu respiraţia culturală europeană, dar şi imboldul cultural de peste un veac al Astrei), prin Dan Ovidiu Ilcuş este preţuită şi i se aduc mulţumiri.

Nu am găsit în „ladă", într-o vreme când lozinca parteneriatului „public-privat" face pui doar afacerilor dubioase, contribuţia publică pentru adevăruri de cert interes public. O linie tabu, oficială, ca o cenzură democratică nu vrea să ia act că o bună parte a plătitorilor de impozite au o altă credinţă istorică asupra neamului, consonantă cu ştiinţa vremii, cea recunoscută de o lume mai aplicată ştiinţific decât a noastră.

Academia Română îşi apără cu dinţii redutele, prejudecăţile (vezi fundamentarea inconsistentă a fenomenului romanizării, proces esențial al devenirii poporului și limbii române moderne!) şi corifeii (vezi exemplul dat cu Iorgu Iordan!) cu teoriile lor neactualizate, cu noile descoperiri. Institutul Cultural Român a devenit o instituţie - redută politică în slujba unor interese, nu întotdeauna…culturale. Fundaţiile transnaţionale au şi ele interesele lor partizane, că mondializarea, procesul în plină desfășurare, nu este o ţintă pentru menţinerea rădăcinilor, ci dimpotrivă. Lada de zestre, scoasă din ascundere conţine ceea ce trebuie şi vorbeşte despre cei ce au pus în ea, ca despre un sistem imunitar care îşi are menirea lui.

Conţinutul cărţii „Valah" este unul de mare interes şi el reflectă eforturile autorului şi a celor evidenţiaţi mai sus. Structurat în patru capitole în care intrăm prin … ghidul din „generalităţi", acesta se susţine ştiinţific printr-un aparat critic impresionant, prezentat explicit în „bibliografia" cu 188 de lucrări citate, fără posibilităţi de rătăcire. Lucrarea este un exemplu de tenacitate pentru a putea fi înţeleasă şi de nespecialişti. Textele din izvoarele traduse sunt redate în original şi imediat, alături sunt traduse în limba română, menţionându-se sursa din bibliografie, inclusiv pagina. Acest mod de prezentare dă încredere pentru omul obişnuit, care nefiind istoric şi neavând timpul necesar pentru bibliotecă, cercetare îşi poate asuma uşor adevărul primit gata elaborat. Autorul ne atenţionează că sursele citate reprezintă doar o selecţie a materialelor cercetate el renunţând la documentele redundante, bazate şi ele pe sursele citate.

După ce ne-a convins asupra seriozităţii cercetării sale în studierea unei teme importante a istoriografiei în general, cu efect special pentru istoria românilor, am purces cu încredere la analiza argumentelor şi concluzilor la care ajunge cercetătorul Gabriel Gheorghe. Acolo unde sursele de documentare vor fi fost, apriori, comune, punctele de convergenţă au fost evidente. În multe locuri mirarea, poate o anume invidie (?!) m-a cuprins

în mod plăcut, alteori îndoiala mă punea la noi reevaluări, la reluarea demonstraţiei. În cele din urmă reduta îndoielii noastre a capitulat şi iată-ne prezentând o lucrare valoroasă ce trebuie cunoscută de foarte multă lume! (credem că Fundația poate avansa un parteneriat cu instituțiile statului când zorile adevărului se vor revărsa neîngrădite de prejudecățile de azi, lucru ce nu mai poate fi prea mult întârziat!) Ce ne transmite cartea „Valah" şi care ar fi implicaţiile concluzilor sale asupra istoriografiei româneşti?

Ca într-o demonstrație de geometrie euclidiană autorul ne prezintă ipoteza, pornind de la o constatare importantă: *cuvântul valah este cunoscut în Europa de cel puțin patru mii de ani* și nu se știe încă ce înțeles primar a avut. Numele de *valah* are nevoie de lămurire! Iată marea provocare pe care și-o asumă un cercetător măsurând pământul, ca un geometru (vezi hărțile!) și trasând răbojul cronicii pe coloana fără sfârșit a timpului, ca istoricul, ori minunându-se de simbolurile solare ascunse în steme, blazoane ori în joacă nevinovată a horei, nedeii, etalate pe straiele de sărbătoare, ca un trăitor al tradiției strămoșești și iubitor de strămoși. Știind ceea ce are de făcut a urmat apoi strângerea dovezilor aflate risipite în atâtea izvoare (vezi bibliografie!) și asamblarea lor cu mijloacele inferenței gândirii în întregul care să susțină concluzia, în fapt rodul adus prinos adevărului. Cuvântul valah, uneori cu mici nuanțări se va fi auzit mii de ani într-un univers sonor cu geografie extinsă. Trebuia descifrat înțelesul său în curgerea lui dinspre izbucul primordial. Reliefarea punctelor de vedere ale autorilor din vremi și locuri diferite, privind conotația, identificarea numitorului comun, acel fir roșu călăuzitor, ca o axă a timpului cu marcajele ei, adică matca curgerii izvorului remarcat mai sus, devenit râu, pentru tema asumată își vor fi putut formula concluzia.

Prima preocupare a autorului este atestarea vechimii cuvântului Valah. Găsește izvorul primar în *Vedele* ajunse în In-

dia. Imnurile vedice au în ele cuvântul cheie învăluit în mitul solar al zorilor, cărora niște populații venite din sud-estul Europei, arienii, le dedicau ca pe niște rugăciuni de mulțumire și proslăvire. Vechimea cuvântului *valah* se putea, în fine!, data ca fiind cea a culturii vedice, un subiect cercetat de multă lume și care arunca o punte de legătură între Europa și India. Ca să formuleze concluzia privind începuturile cuvântului Valah va apela la… *cinci temeiuri hotărâtoare, de netăgăduit:*

1. Vedele sunt opera arienilor care au invadat bogatul pământ al Indiei/ după Cartea lui Jawaharlar Nehru;
2. Vedele au fost aduse în India, nu sunt create pe pământ indian; atât cărțile vedice cât și agricultura, prin mileniul II înainte de Cristos, au venit din Carpați, centrul Europei/ cartea lui E.J. Rapson, *Vechea Indie*;
3. Conținutul imnurilor vedice - cartea *Le Veda* de Jean Varenne - are o convergență în simbolistica solară a mitologiei noastre (vezi R. Vulcănescu s.n.);
4. Cercetările arheologice în siturile indiene, pun în evidență absența substratului vedic, confirmând venirea din alte părți; nu există o istorie a civilizației vedice timpurii, originnară, în India (Cartea lui Sats Varupa Dasa Goswami: *Introducere în literatura vedică*) ;
5. Rabindranath Tagore (*Tagore-România amintiri*, de Daniela Neacșu Ed. Paidea 1998, București) și Raportul guvernului indian (*India a reference Annual, 1956*) cu referire la originea primordială a inzilor, spun: *Din punct de vedere genetic și fizic ei fac parte din neamul din sudul Europei.*

Din aceste temeiuri concluzia autorului este fermă: vedele și agricultura au ajuns în India din Carpați, din centrul Europei. Ne prezintă și o hartă cu vechi așezări valahe (fie cu nume derivate de la valah!), din secolele al XI- XIV-lea și ne mai re-

comandă și altă cercetare personală, mai veche: *Elemente arhaice în spiritualitatea populară românească*.

După concluzia asupra începutului cuvântului Valah este urmărită apoi conotația pe care o primește acesta, în lunga sa istorie, într-o arie spațio-temporală vastă. Sunt identificate un număr de 27 de înțelesuri, după cum urmează:

1. Valah = român; sursele sunt cuprinzătoare și concludente, de la această conotație, potențându-se și fervoarea deslușirii autorului, în căutarea științifică, de sine, a unui om care vrea să știe de unde, de când, cum, îi vine neamul cel bătrân, nu doar cel inventat prin reconotarea numelui acum o mie de ani;
2. Valahia = alt nume pentru Dacia;
3. Valah = latin, italic, roman;
4. Valah = celt, alt nume dat de germani celților;
5. Valah = pelasg;
6. Valah = om, semen;
7. Valah = străin;
8. Valah = popor care vorbește încă dialectul *primitiv* (s.n. pentru conotația… de la început!) din Galia meridională;
9. Valah = welsh, populația băștinașă a Marii Britanii;
10. Valahă = limba ausonilor;
11. Valah = nume al unor populații din Ceho-Slovacia;
12. Valah = locuitor din valea râului Rhyncos (vlahorinhinii);
13. Vallaki = Art Laute, un fel de lăută, instrument muzical cu coarde;
14. Valah = cal castrat, castrare;
15. Valah = de la numele unui general latin Flacus ;
16. Valah = păstor, cioban;
17. Valah = denumire pentru vechii misieni;
18. Valah = dominator;
19. Valah = îndemânatic la trasul cu arcul/săgeata;
20. Valah = de la Valeria;
21. Valah = prost;

22. Uallach = proud (mândru, engl. s.n);
23. Vallahi = zău!, pe legea mea!;
24. Valah = welle = val;
25. Valah = potop, inundație;
26. Valahi = fie oameni care trăiesc între munți, fie slugă;
27. Valah = pământ negru.

De-a lungul timpului, unul multimilenar, observatorii, mai mereu exteriori observabilului, au văzut, …i-au citit și le-au rostit numele unor locuitori ai unui areal de viețuire. Uneori chiar vor fi dat nume (pe graiul lor) pentru a face necesarele diferențe. Vor defini. O vor fi făcut - de la ceea ce li s-a părut esențial: lărgimea spațiului locuit, ocupația, limba vorbită, puterea de lovire, starea de supunere, sau libertate, relaționarea cu divinitatea și trăirea acestei legături cu sacrul, toate acestea suferind în milenii modificări de stare, uneori întoarceri pe dos. Dar trebuie spus că cel ce te va fi constatat te va fi întrebat pe tine locuitorul îndrituit, de nume, obiceiuri, legi ale locului, cutume etc. Interesantă ar putea fi constatarea că valah va fi rezistat tuturor asalturilor în semnificarea sa. De vreo sută cincizeci de ani duelul valah-român este pașnic, iar România-Dacia este într-o coexistență nu lipsită de aprige dispute istoriografice. Va mai fi fost asaltat, cum rezultă din studiul cercetării, de pelasgi, daci, italici, celți, romani etc., iar limba valahului de: ausonică, latină, romană, română, în multe dialecte și graiuri, dar cu sâmburele invariant ca să nu mai inventăm azi evoluții lingvistice forțate, deși nu avem cum să negăm faptul viu al transformării permanente al limbilor. Conotația pastorală, evidentă azi și prin definirea spațiului mioritic, subliniază vechimea și obiceiul foarte viu din munții cu turme și ciobani. Trimiterile la sursele de cercetare ale fiecărui înțeles sunt consistente, riguros semnalate și deslușite. O concluzie importantă este legată de certificarea originii europenilor (problemă de căpătâi a secolului al XIX-lea!), în zona Dunării de jos, în Tracia pelasgică, concluzie la care poporul nostru ajunsese demult prin filonul tradiției.

Apoi, după relevarea multelor înțelesuri ale cuvântului Valah, autorul ne pune în cunoștință de cauză cu Opere și împrejurări deosebite în care apare cuvântul cheie. Prin fața noastră defilează nume de oameni din patrimoniul umanității: Homer, Hesiod, Ovidiu, Cezar, Martin Opitz, Leibniz, Cantemir, Eminescu, alături de recunoscuți cercetători din toate timpurile, din lumea întreagă, inclusiv români. Demonstrația acestora, adusă cu pricepere vederii noastre, neutră fiind, generează încrederea invocată de noi la început.

Capitolul final: *Valahia, țara soarelui*, întregește lista semnificaților, cu contribuția personală a autorului: *valah = zori, aurora, deschizător al luminii soarelui*. Demonstrația autorului este una solidă ea beneficiind de corecta interpretare a unor simboluri păstrate, uneori cu unicitatea incontestabilă a plaiurilor noastre (heraldica cu soarele și luna, serbarea nedeilor pe munți, colindatul cu imnul funerar al Zorilor de ziuă, călușul, rusaliile, hora, calendarul popular etc.). Transgresarea mitului, a trăirii sacrului păgân prin cosmetizarea creștină târzie, în informație științifică, este dificilă, după cum constată autorul. Rugăm autorul să ia în cercetare câteva considerente, atunci când se arată supărat pe cercetătorii etnografici, ori pe cei ai mitologiei noastre, că *Mitologia Românească* a lui Romulus Vulcănescu, ar fi arătat altfel dacă nu ar fi fost golită de sensul creștin (cum se adaptase trăirea sacrului, la noi!), de cenzura atee. Amintesc aici studiul lui R.Vulcănescu, dedicat *Horei* în *Spațiul Horal* (…) de unde solaritatea spațiului nordic, cu toți zeii solari în cronologia vârstelor pământului, remarcați frumos de autor, este evidentă și devine un argument de susținere în plus, extrem de solid.

Vlaha/Vlaherniotissa ca Sfântă Auroră, pusă icoană pe ziduri de pictorul moldav cu aceeași încifrare a naivului, folosind simbolurile din străfundurile inefabile, este prin sine o taină, care legitimează spiritul icoanei. Credem că forța trăirii tainei, care nu cere explicații și nu se legitimează întotdeauna știi-

nțific, ne face cumva indiferenți de istorie, din păcate, și nu ne putem arăta lumii cu frumusețea noastră ascunsă, pusă sub chei, sub cifruri cărora le-am pierdut parola, ori am înlocuit-o când vremurile ne-au fost ostile. Să salutăm cu respect autorul acestui imbold la trezirea de noi înșine, urmași ai strămoșilor noștri trăitori în țara soarelui, în care zei neasemuiți ne-au păstorit vârstele de aur, argint…

Neamul Rudenilor

Neam mare boieresc ivit fericit, pentru nevoia divanurilor domneşti, din mai multe împreunări benefice: rodnicia Văii Topologului, măreţia muntelui, năvala râului dinspre moşnenii aprigi, înstăriţi şi demni în libertatea lor, de lupi dacici de nouă hotare; strălucirea Argeşului, erudiţia Râmnicului, toate haruri necesare plămădirii boierescului autentic, din care se vor fi ridicat voievozii.

Ruda, care le dă sâmburele numelui, are sensul de inimă a carului, ca o coloană de rezistenţă. Inimă a unui neam ce se găseşte…rudă, prin acelaşi sânge. Ruda este satul, vatră, moşie care dă numele unui arbore, al boierilor rudeni, impresionant. Din acest neam vom găsi aproape continu, timp de două veacuri, demnităţi ale divanului domnesc al Ţării Româneşti: sluger, medelnicer, mare pitar, paharnic, logofăt şi mare logofăt. Sigur că *şcoala de grămătici* a Râmnicului va fi fost aceea ce va fi ridicat dintre rudeni atâţia *cancelari* domneşti (logofeţi, logofeţei şi mari logofeţi).

Între marile personalităţi, cum sunt: Gheorghe Rudeanu (pribeagu!), Ivan Norocea, Sima Stolniceasa (soţia lui Stroe Buzescu!) Teodosie Rudeanu, este o figură, de maximă vizibilitate, prin rolul jucat de el în istoria românilor. El a fost mare logofăt sub doi domni: Mihai Viteazul şi Simion Movilă, precum şi cronicarul lui Mihai Viteazul până în 1597. Abil diplomat şi cancelar iscusit, apropiat al buzeştilor, se va dovedi o minte lucidă când atrage atenţia Domnitorului Mihai, privind slăbiciunile omeneşti şi încrederea prea mare în cei ce se recunosc învinşi, doar din teamă. Se opune făţiş închinării faţă de turci a lui Mihai, din August 1599, când Mihai Viteazul accep-

tă steagul sultanului, şi el se află alături de mitropolitul ţării şi de alţi mari boieri (inclusiv Buzeştii!) când cheamă în ajutor pe polonezi, care îl înscăunează domn în Ţara Românească pe Simion Movilă, lângă care Teodosie va fi mare logofăt.

Neamul se înrudea cu boierii Drăgoieşti, care vor fi dat pe mama lui Mihai, lui Pătraşcu cel Bun, cu Buzeştii, care îl vor fi pus domn pe Mihai, în tronul Ţării Româneşti, cu Brâncovenii, Bălăcenii, etc. Îi găsim mai aproape de linia basarabă a Dăneştilor, lucru ce explică într-un fel pribegirea lor în Transilvania, în vremea lui Mircea Ciobanu (ginerele lui Petru Rareş, prin Doamna Chiajna!) şi a urmaşilor lui, până către revenirea la putere a partidei Dăneştilor.

Destinul de cărturari, abilitatea diplomatică, renumele lor de mari boieri, în mari demnităţi, va fi proiectat neamul Rudenilor, în galeria marilor familii luminate de boieri pământeni, din apriga Oltenie de sub munte, până către năvalnicul Topolog, slobozit de Negoiul cel mare, al culmilor de piatră ale Făgăraşului.

Bogdan Petriceicu Hașdeu, *piatră de hotar*

Motto: „Ce este românismul?: Prima condițiune să putem iubi Umanitatea. El este pentru noi prima condițiune să putem iubi libertatea. El este pentru noi prima condițiune să putem iubi adevărul. Românismul este: Umanitate, Libertate, Adevăr.” [1] B.P.Hașdeu

Cuvinte cheie: hotar, substrat, strat, spirit enciclopedic, analiză, sinteză, creativitate, militantul

Sumar:

Bogdan Petriceicu Hașdeu, vine de la hotarul Hotinului, luptător la sorocul unității principatelor dunărene, conștiință vie că vatra țării este mai largă decât Dacia ascunșilor daci de către propagandele imperiale megieșe. Este trimis*, ca și Brâncuși, să ne arate rostul cel mare în umanitatea cuprinzătoare. Are puterea rădăcinii să se nutrească din străfundurile… substraturilor, pe cea a tulpinii să privească larg înconjurătorul cu privirea roată a înmiitelor sale frunze, are parfumul gândului însorit al spiritului, căutat cu dor, în lumea de deasupra vieții. Este luptătorul la hotarul, atât de disputat al cunoașterii de sine al neamurilor, tocmai trezite din strânsoarea păsărească a unui Babel împovărat de împilări. Este spiritul muncii rodnice, metodice, cu o capacitate de cuprindere, de interpretare și sinteză, peste capacitatea vremii sale. Este totalul unei sinteze critice a ceea ce s-a expus despre istoria neamului său de către înaintașii, contemporanii și istoricii recunoscuți ai lumii. Lingvistul, istoricul, folcloristul, scriitorul etc., cu notorietate în toate domenile cercetate, se vădește din timpul vieții omul chemat. Is-

toria slujită, cu dragoste de neam, în spiritul adevărului, ni-l arată chiar participant la istorie, acolo unde Arhiva istorică a României, Istoria Critică, Etimologicum Magnum Romaniae vor sluji generațiilor vremii sale, generațiilor viitoare, dar și diplomației românești (vezi Congresul de la Berlin, din 1878!). Cercetător al procesualității istorice, spirit anticipativ, B. P. Hașdeu este, prin conexiunea trecutului descifrat cu viitorul anticipat profetic, o verigă incontestabilă în lanțul axiologiei românești.

Hașdeu spirit enciclopedic

Vremea pe care o trăim este un asalt informaţional asupra minţii omului, fără precedent în istoria cunoscută. Posibilitatea de-a te descurca în avalanşa stârnită de progresul tehnologiilor informatice moderne, devine dependentă de ştiinţa omului de-a selecta şi de-a da semnificaţia adecvată informaţiei. Specializarea omului, la vremea unui anumit stadiu al cuceririlor sale l-a depărtat de viziunea întregului şi l-a obligat să se asocieze cu alţii, ca într-o reţea neuronală, să nu piardă vederea panoramică. Azi nu se mai pot naşte enciclopedişti ca Pico della Mirandola, Dimitrie Cantemir, Leonardo da Vinci, Bogdan Petriceicu Haşdeu, Nicolae Iorga etc. Din această perspectivă evaluarea vieţii şi creaţiei savantului Bogdan Petriceicu Haşdeu ne situează pe constatarea fericită din Wikipedia: „Haşdeu a fost una dintre cele mai mari personalităţi ale culturii române din toate timpurile”. Pornind de la această sentinţă ne minunăm cum neamul românesc, în căutarea afirmării naţiei îl va fi ivit pe Tadeu Hâjdeu în Cristineşti Hotinului, în 1838, să ne devină marea personalitate, cunoscută cu numele Bogdan Petriceicu Haşdeu

Hașdeu, spirit al locului

Într-un studiu al savantului: „Acţiunea naturii asupra omului”, ne lămurim asupra relaţiei persoanei cu locul său natal, într-o deducţie posibilă. Locul de naştere, dintre Prut şi Nistru, de la impunătoarea cetate a Hotinului, ne vorbeşte despre un hotar unde răsuflarea stepei muscale, căutând departe spre apus măreția Ceahlăului, se amesteca în galopurile căzăceşti, ori tătăreşti, cu năvălirile leşeşti, coborâte cu apele dinspre Carpaţii nordici, cu urcușul, în contracurent, al semilunei spre pristolurile creștine [2], nu de puține ori, cu roirile de cavaleri litvani şi teutoni. Spiritul cetăţii de la hotar, chezăşie a neatârnărilor de tot felul, se va fi impregnat, cu rostul ei, explicaţie şi pentru alte cetăţi ale românilor: Suceava, Neamţ, Cetatea Albă, Dârstor, Nicopole, Vidin, Severin, Caransebeş, Timişoara, Ineu etc., ori poate pentru măreţia cetăţii naturale, acea coroană carpatină din mijlocul vetrei. Destinul unui neam, cu rădăcinile în cercul cel mare apărat de cetăţi şi de oşteni destoinici, s-a limpezit în interferenţa culturală a Bizanţului, *după ... Bizanţ*, a spiritului Cracoviei, a lui Petru cel Mare și al „nemțoaicei” Ecaterina și ea foarte ... „mare” - când se va fi ridicat Rusia imperială. Tinereţea îl va fi găsit şcolindu-se la şcoala Harkovului, apoi oştean ţaratului rusesc, ce se va fi întins, din 1812 şi peste Basarabia, după cum imperiul habsburgilor va fi venit şi el în Bucovina, prin 1774. Destinul unui neam, de sub „protecţia imperiilor”, i se va fi limpezit repede unui tânăr care îi va fi îndrăgit pe Kogălniceanu, Bălcescu, Laurian şi pe alți căutători de adevăruri. Va fi intrat repede în tabăra *partidei naţionale* şi va participa la istorie, când încă nu împlinise 21 de ani. Toate creșterile au fost în duhul locului, ca mai târziu, în perioada maturităţii sale, să ajungă, militantul modernizării instituţiilor unde a fost hărăzit păstor, al emancipării naţionale; să devină un cercetător polivalent, un scriitor remarcabil. În...*Babelul* atâtor limbi, asaltând nu doar Hotinul, ori coexistând paşnic prin faţa altarelor, apoi în competiţia cu administratorii trimişi de … *protectori*, se va nutri spiritul po-

liglot al cercetătorului. Traseul, prin îndeletnicirile înseriate, va fi creat abilităţi deosebite şi viziunea largă asupra vieţii oamenilor, tocmai când naţiile îşi căutau matca: ofiţer, jurist, profesor, bibliotecar, arhivist, publicist, scriitor…, om politic. Pe un fond natural bogat, un spirit creativ de excepţie, o conştiinţă de neam educată, experienţa, studiul continuu şi foarte larg, se vor fi adăugat permanent şi vor fi creat pe marele savant. Avem convingerea că spiritul său enciclopedic îşi găseşte resursele în locul naşterii sale, în educaţia sa, în puterea sa de muncă uriaşă şi în forţa sa de creaţie ieşită din comun. Şuvoiul vremii, cu comandamentele lui, l-a dus spre izbânda cea mare, în slujba ţării al cărei fiu se recunoscuse demult.

Hașdeu, cercetător și creator

Vocaţia sa de cercetător al străfundurilor, inspirată de arheologia care se înfiripa ca ştiinţă (cu modelele la vedere ale lui Odobescu, Bolliac, mai apoi a elevului său Tocilescu!) se pune-n evidenţă ca șef al Arhivelor Statului, timp de 24 de ani, de plină construcţie instituţională. Va da ţării două lucrări monumentale: *Arhiva istorică a României* (1865-1867) şi *Istoria Critică*. Apoi filologul remarcabil, primit în Academia Română și investit profesor de Filologie comparată, la Universitate, va fi căutat „Cuvente den bătrâni” și se va fi căznit, ca nimeni până la el, pentru un dicționar unic: *Etymologicum Magnum Romaniae*. Istoricul și filologul se va ilustra prin cercetarea multidimensională, anticipând spiritul modern al colaborării mai multor ştiinţe* în căutarea adevărului [3]. Consonant, într-un fel, cu Spiru Haret care introducea în atenţia lumii *Mecanica Socială* [4], era în curentul emancipării din temelii, al unei țări, venind dintr-un feudalism târziu și care făcea eforturi uriașe să țină pasul cu tactul lumii moderne. Aparţinea unei generaţii exponenţiale din destinul românilor, una continuând imediat programul pașoptiștilor. Despre rolul generaţilor, C. Rădulescu

Motru ne va fi lămurit, mai apoi: „… fiecare generaţie de oameni, când vine pe lume, are o altă conştiinţă prin care vede această lume necum a avut generaţia care a precedat-o. Cei veniţi în urmă au posibilitatea să vadă mai clar şi mai unitar decât cei dinaintea lor. Pe măsură ce-şi urmează destinul, conştiinţa omenească devine mai ordonată şi mai pătrunzătoare; fiindcă, în mod excepţional, ea singură pe lume are darul să crească, moştenindu-se de la o generaţie la alta…” [5]. Din amănunte, prin sclipiri geniale, în fapt scânteia masei critice a volumului uriaş de informaţii, creativitatea savantului Haşdeu va închega teorii istorice şi filologice şi va dezlega probleme dificile, va impune puncte de vedere valoroase în dezbaterile vremii, inclusiv în dezbaterea internaţională, ca autoritate recunoscută şi respectată, asupra marilor evenimente şi procese ale istoriei noastre (continuitate, statalitate, întemeierile statelor româneşti, etc.). Constatând abordarea, interesat propagandistică, a imperiilor din preajmă şi eludare istoriei noastre vechi va fi pus devreme întrebarea: *Perit-au dacii?* Apoi, dându-şi seama că nu se poate face înţeles, de vremea lui, va conceptualiza *teoria stratului şi substratului*, ca demonstraţie ştiinţifică. Va fi intuit procesualitatea transformării permanente a societăţii. Era înaintea vremii lui, era un proactiv. Invocăm aici un mare arhivist, venit mult după Haşdeu, pe Aurelian Sacerdoţeanu care se raportează în demonstraţia sa la *teoria stratului şi substratului*, referindu-se la continuitatea dacică: „Fondul a rămas dacic. Cultura, mai ales cea populară, rămâne dacică, îmbogăţită cu aport roman” [6], apoi, prizonier într-un fel documentului, considerat singura mărturie opozabilă spiritului ştiinţific, arhivistul oltean, să spună: „lipsa de mărturii istorice referitoare la această epocă (…) adeseori face pe istoric să recurgă la descrieri frumoase şi la ipoteze seducătoare cu care se umple golul simţit.” Ce este rău în acest lucru?, întrebăm noi, adepți, ca și Hașdeu, ai cercetării multi și interdisciplinare, știind deja că…, *toate au legătură cu toate!* Tabelul elementelor din chimie, al

lui Mendeleev, nu s-a completat prin intuiţie ştiinţifică, confirmată? Sub această limitare se înscrie şi afirmaţia: „Ipotezele seducătoare ale lui Haşdeu, de pildă, rămân numai puncte de plecare, dar nu şi de aprofundare” [7]. De ce nu și aprofundare? Să-l contrazicem pe Sacerdoţeanu, cu un singur exemplu! Haşdeu localiza importanta bătălie a lui Mircea cel Mare (1386-1418), la Rovine, în 17 Mai 1395, ca abia după un veac, de la precizarea datei, după mari dezbateri (care se continuă inerțial pentru cei ce încă nu s-au dumerit!), să se dea credit savantului[8]. Hașdeu, recunoscut ca pionier în multe domenii (lingvistică, filologie și lexicografie, arhivistică etc.), are intuiția cooperării disciplinelor, cum remarcam mai sus.

Cercetătorul specializat și slujitor al documentelor, se vădește cuprinzător prin izvoarele invocate și consemnate în aparatul critic. Lucrări vechi: cronici, hrisoave, carte veche bisericească, pravile, pomelnice, pisanii, inscripții, cărți de învățătură; arhive, colecții diverse, biblioteci, descifrate din greacă, latină, slavonă, polonă, germană, franceză. A studiat, a cercetat, a cunoscut tot ceea ce se putea cunoaşte într-o problemă, până la vremea sa. Prin vizorul său critic, în problemele de interes ale poporului român au trecut: documente de cancelarii, cronicari (Ureche, Costin, Neculce, boier Murgul, Ştefan Ieromonahul, Ludescu, Greceanu etc.), Coresi, Dimitrie Cantemir, Stolnicul Constantin Cantacuzino, Ioan Molnar Piuariu, Iosif Argeşiul, şcoala ardeleană (Şincai, Maior, Micu), Laurian, Fotino, Kogălniceanu, Bălcescu, Simion Bărnuţiu, Aron Florian, Heliade, Hurmuzachi, izvoarele romano-bizantine, istoricii din lumea largă a vremii lui: Engel, Gebhardi, Eder, Hunfalvy, Bezsonov, Sultzer, Rosler, dar şi cei din vecinătate: Xenopol, Ioan Cavaler de Puşcariu, Gr. Tocilescu, V.A. Urechia, D. Onciu etc. Analizează detaliile şi le sintetizează, le pune-n dezbatere prin publicare, se confruntă la marile congrese cu istoricii lumii, apărând cu argumente, adevărul neamului său.

Strat și substrat

Conceptualizarea, din mai multe perspective (geologic, arheologic, lingvistic), a teoriei stratului - substratului ne arată mecanismul gândirii analitice al lui Hașdeu. Schematizarea procesului devenirii continue a stărilor succesive, venind din trecut în prim planul stratului, adică a realității prezente sub simțurile noastre, prin implacabila lege a perpetuării viului, dă posibilitatea interlocutorului să vadă în spate, să reconstituie cu mintea lui (singura în măsură să valideze și să încredințeze un fapt petrecut!). Fundamentat fiind principiul, legea care descrie fenomenul, datele și informațiile se modelează și se așează într-o logică acceptată, în adevărul omenește posibil, slujitor prezentului. Istoria se face ca să slujească viața, iar atunci când o faci ca oștean de-al pământului, nu ca mercenar, te poți și sacrifica pe altarul adevărului. Atunci când neamurile o invocă o fac în slujba vieții lor. Poți oare sluji, ca mercenar, dincolo de soldă o cauză, totuși străină? Poți scrie o istorie care trebuie simțită, la comandă și să slujești adevărul în concurență, evident subiectiv? Istoria abstractă, în slujba adevărului pur (o fi existând așa ceva, în lumea oamenilor, aflați în luptă pentru supraviețuire?), prevalându-se de spiritul științific, are tendința să excludă, sub eticheta protocronismului, legenda, mitul, basmul, intuiția marilor creații scriitoricești. Nu cumva tocmai componenta trăirii, una evident continuă, este exclusă ca martor la evenimentele care marchează procesele în desfășurarea lor? Substratul definit de mintea lui Hașdeu, nu se limitează doar la demonstrația din articolul său [9], ci se găsește în arborele, ca rădăcină adâncă și ramificată a fiecărui cuvânt din marele său dicționar. Fiecare cuvânt, venit *din bătrâni,* prin procesul actualizării permanente este o demonstrație a succesiunii logice a stărilor parcurse, ca niște suprapuneri arheologice descifrate în rânduiala lor inconfundabilă. *Accidentele,* ca

factori perturbatori ai procesului, nu pot deturna o lege, cum este cea a vieții. Substratul lui Hașdeu este plin de viață. O demonstrează vasta anchetă etnografică, cu mii de culegători de mărturii ale substratului în manifestarea lui, care au dăruit informații pentru marele dicționar. În fapt, atât de disputata continuitate, este reductibilă la demonstrația că oamenii, cu modul de trai, în plaiul lor, cu vorba lor, cu Dumnezeul lor n-au lipsit niciodată, în ciuda unor accidente (glaciațiuni, molime, invazii, războaie). Hașdeu, Densușeanu, Iorga, cu iubire de pământ, au simțit și viața acestuia, precum Eminescu, *râul, ramul,* și nu au căzut prizonieri fetișului document, mură-n gură, nu de prea multe ori citibil în adevărul omenesc al vremii, ci în vrerea „politicii" de atunci. În alt plan al conceptualizării, al *formei și fondului* bunăoară, putem intui abstractizarea celor două stări parcă după modă. O vreme anume, din fondul moștenit ne propune, actualizată, o nouă formă. Stratul nutrit dintr-o anumită zestre, evident determinată informal, nu se va actualiza fără accidentul catastrofal, într-o formă nedeterminată. Noul născut va vorbi cu cea mai mare probabilitate limba maternă, va semăna cu tatăl său și cu locurile unde s-a născut, și va îmbrățișa credința alor săi.

Cercetarea fenomenului istoric, ca manifestare a unei legități, și identificarea acestor legități în folosul istoriografiei românești, devine un lucru posibil după fundamentarea metodei de cercetare. Atunci când savantul recomandă metoda, o aplică în cercetarea sa, susținută de date și dovezi materiale, poate obiectiva și impune adevărul în câmpul disputelor partizane. Problemei controversate a hiatusului milenar în Dacia, părăsită de romani, Hașdeu îi aduce demonstrația continuității viețuirii inclusiv a formelor de statalitate coagulată, a vieții de obște (vezi și *romaniile populare* ale lui N. Iorga, *vlahiile* lui Gabriel Gheorghe! - *Valah*, Fundația Gândirea, 2012.) și a unor conducători ai tradiționalei clase nobiliare a dacilor - că vor fi avut și ei o elită! (denumită de Hașdeu: *castă*!) identificați în Olte-

nia ca Basarabi (vorbind despre marile neamuri boiereşti din plin ev mediu românesc, Haşdeu le consideră continuatoare ale celor dacice, în spiritul tradiției românești de foarte târziu, unde noii veniți erau venetici… și destul de greu intrau în voia celor demult așezați!). Aducem ca argument afirmația lui Ion Donat : „funcția istorică a pământului (…) n-a fost întotdeauna aceeași ci a stat în legătură cu viața …” [10]. Viața este linie firească de continuitate, una neîntreruptă, dacă avem în vedere tradiția statalității românești, inclusiv sub *protectorat* otoman, în condițiile în care întreaga vecinătate își pierduse acest atribut. Atunci când ne referim la istoria noastră foarte veche s-a constatat că teoria vidului nu este valabilă nici pentru alte perioade, mult mai îndepărtate; „se știe azi, că vestita concepție a unui hiatus între paleolitic și neolitic s-a spulberat pretutindeni unde s-au făcut săpături” ne spune istoricul Dumitru Berciu [11]. Din punct de vedere al continuității substratului etnic, unul bine individualizat cultural, Hașdeu face constatarea ariei largi de răspândire a filonului lingvistic latin, mai extins în acest Răsărit de la vărsarea Dunării, mult peste vremelnicele limesuri ale măreței Rome pravălită şi în Dacia. „Să nu uităm că românii singuri formează întreaga ramură romanică orientală, a căreia formare înfățișează o mulțime de particularități specifice…”[12] Și mai constată vitalitatea extraordinară și capacitatea de resorbție a *accidentelor*. Pune chiar o întrebare interesantă: „Oare unde mai sunt cumanii din Moldova?” [13] (se vor fi găsit în treabă, alt gen de cercetători de profesie cu tehnologie avansată, să ceară deschiderea mormintelor Basarabilor, și să identifice în marele aisberg al substratului nostru de acum o mie de ani, corecta ramificare a arborilor familiilor domnitoare, poate chiar infima dominantă cumană, pentru că i s-a năzărit cuiva, că s-ar trage dinspre ei!). Substratul, care le conține pe toate, și din care răsar și rezistentele forme nedorite, are dominantă informația puternic impregnată și cu energia manifestării, la sorocul prielnic, maximă. Diversitatea, topită în în-

treg, este procesată după legea pământului, una în care natura a învățat omul optimul posibil, viețuirii sale. Transformările obișnuite din viața oamenilor, acumulările de noutate în aceste transformări, sunt variabile, ca durată, ca însăși transformările obișnuite din natură, observabile în generații (se poate analiza însă intensitatea și durata factorilor de influență, pentru că ritmurile lor au durate de amprentare diferite!). Divers fiind substratul, diverse trebuie să fie și științele chemate să-l cerceteze. Dar ca să observi trecerea de la acesta la chipul viu al realității prezente de sub priviri, trebuie să refaci filmul și să-l derulezi credibil etapă cu etapă. Stratul de sub priviri are în el povestea ascunsă, uneori mitizată, ori poate… canonizată. Credem că B.P Hașdeu a intuit, cu geniul său mecanismul prin care aceste lumi, coexistente, se determină prin puterea inferențială a unei minți omenești. Deși studiul istoriei pare o întoarcere în trecut, prin informația vie de lângă noi (pentru că numai metaforic putem asocia substratul cu ascunsul subpământean, derutați de arheologie!), cel mai adesea în capul savantului doldora de informații, reguli, legi, principii și abilități dobândite, constatăm că trecutul este prezent la judecata prezentului, prezent fiind. Iar apoi, cel despre care spuneam undeva că a fost *chemat* (sa dea verdicte, solutii, să-și reprezinte vremea!), știe să le confrunte, să le decanteze, să le rafineze, să le reașeze, să le reambaleze… și să le dea preparate gata, vieții. Mintea lui Hașdeu va fi încercat apoi și ceea ce este peste posibilitățile noastre de înțelegere (greșit, după părerea noastră, etichetat ca mistic!). Să stabilească legătura, nu în spate, cu convenționalul trecut, tezaurizat în materialul cu memoria sa, ci în față, în acord cu spiritul eliberat din… rânduiala structurii materiale. Într-un dialog cu convenționalul viitor, adus la sfat, înainte, nu după. Adică nu cu convenționalul subteran/underground, ci cu lumea plutind, spuneam, deasupra vieții, adică una virtuală, în aisbergul eteric al spiritelor. Așa văd, în altă perspectivă, evident speculativă, pe Bogdan Petriceicu Hașdeu, stând între lumi, piatră de

hotar, între ceea ce putem și ceea ce vrem să înțelegem din vasta sa operă.

Haşdeu, luptătorul

Tânărul Haşdeu înrolat în armata ţarului, ca ofiţer, Basarabia fiind sub ocupaţie rusească din 1812 (cum astăzi Hotinul se află înglobat în…Ucraina!), trece în Moldova, în sudul Basarabiei (1856!), în ciuda interdicţilor şi pierderea unor drepturi materiale. Este momentul în care va fi schimbat armele şi natura cetăţii apărate. Ţara neamului său avea nevoie de cetăţi informale şi de oşteni pregătiţi să le apere. Haşdeu va fi militantul de serviciu, inclusiv ca om politic în parlamentul ţării. El cunoaşte rolul dar şi efectele nedorite induse de politică în adevărul istoric, lucruri care-l ajută să-şi înţeleagă vremea şi să acţioneze. Spune savantul şi omul politic: „Acestea sunt problemele cele mari de limpezit (…), probleme pe cari demult lear fi dezlegat ştiinţa, dacă întruna (şi azi! s.n), fel de fel de căi piezişe nu s-ar fi silit să le încurce politica. Negreşit politica unui stat, poate şi chiar trebuie să se folosească de istorie la aşezarea instituţiunilor interne şi a raporturilor externe ale naţiunii…” [14]. Înţelege importanţa luptei de idei şi că adevărul, omeneşte posibil, se impune foarte greu, cu atât mai greu în lumea geo-politică, sensibilă la adevărurile convenite şi susţinute de propaganda necesară. Înţelege, ca nimeni altul până la el, că fără o carte de vizită credibilă (evident printr-o demonstraţie ştiinţifică, cu metode unanim acceptate!), nu te poţi recomanda şi nu te poţi face cunoscut lumii şi apoi respectat. Această atitudine o constatăm la Haşdeu chiar din spusele sale [15]: „Imediat după publicarea *Studiilor româneşti* ale lui Rosler, zguduit prin acea măiastră lucrare, eu m-am apucat a scrie şi am publicat la 1873 prima ediţiune la *Istoria critică*, după care a urmat apoi a doua ediţiune „revăzută şi foarte adaosă” în 1874. Titlul special al volumului era totodată ca o programă”.

Din programul, intuit ca o necesitate, concomitent cu pregătirea oştirii pentru războiul ce va asigura neatârnarea faţă de imperii a României, se va fi inspirat chiar politica vremii. ,,Din acea programă apăruse numai primele trei punturi, iar primul punct, singur, întinderea teritorială, foarte amplificat în mai multe privinţe, a fost publicat franţuzeşte la 1878, fiindu-mi cerut atunci de Ion Brătianu pentru Congresul de la Berlin" [15]. Lupta internă pentru promovarea *Istoriei critice*, realizează un vremelnic şi de bun augur consens al societăţii româneşti. Principele Carol I, îl decorează pe Haşdeu, Parlamentul votează un buget pentru continuarea lucrării, ,,d. librar Socec s-a grăbit din propria iniţiativă a ne oferi hârtie în condiţile cele mai înlesnitoare." [16], ,,D. Prim-ministru Lascăr Catargiu (adversar conservator, Haşdeu fiind în tabăra liberală! s.n) a încuvinţat a se tipări a doua ediţiune la Imprimeria Statului iar d. General Tell, atunci ministru la culte, luă prin prenumeraţiune un număr însemnat de exemplare pentru a fi distribuite la examene scolastice"[17]

Haşdeu, piatră de hotar?

Haşdeu și-a ales în nume componenta pietrei, una de temelie… domnească: Petriceicu, amintind de Ștefan Petriceicu, domnul moldovean, aliat lui Ian Sobieski, în 1673, într-o luptă dusă chiar la Hotin.

Hotinul s-a situat la hotarul nord-estic, pe Nistru, cetate de… hotar. Haşdeu aparține unei generații de frontieră pe hotarul în care timpul și-a marcat răbojul. Timpul țării își trasa principatul/regatul României pentru că țara își câștigase, prin luptă și diplomație dreptul suveran de-a-și apăra singură, fără biruri, fruntariile. În lupta aceasta Haşdeu va fi pus umărul și mintea să ne arate legitim așezați, cu cele ale noastre, milenar permanenți, ca și piatra Carpaților, curgători ca Dunărea și Nistrul, ca toate râurile noastre limpezi, povestitori în limba lor

atât de veche și trăitori ai obiceiurilor și credințelor, venind de dincolo de mituri și legende. Hașdeu este momentul unei sinteze și propunerea unei noi teze. România, după unirea cea mică, nutrea o Românie Mare, legitimată de Marea Dacie, teama imperiilor vremii care puseseră ghearele și pe glia strămoșilor noștri… ascunșii daci. Hașdeu ni s-a așezat simultan între substrat și starea noastră de participanți la viață, precum și între aceasta și spiritul nemuritor, ocrotitor din vecinătatea lumii drepților de deasupra noastră. El ne este o piatră de hotar ca… *un jurământ, ca un blestem* [18]. Contestarea acesteia ne poate situa sub blestemul pe care nu îl putem mântui decât, asumându-ne jurământul iubirii necontenite a neamului nostru viu de când lumea și statornic în crezul său. *Piatra*, o va fi ales și Brâncuși, să vorbească prin ea în opera sa: „eu am făcut piatra să cânte pentru Umanitate" [19].

Bibliografie:

[1] *Iluştri fracmasoni români,* Emilian Dobrescu, Suplimentul Rev. *Echerul şi Compasul*, 2010, pag.24;
* „… generaţiile omeneşti, se diferenţiază prin energia lor sufletească, din ce în ce mai mult, pentru a-şi înfăptui menirea pe care a dat-o Dumnezeu fiecăruia" (Constantin Rădulescu-Motru); Ion Donat, [9], pag. 309: „disciplina istorică de azi a început şi la noi să ţină seama, din ce în ce mai mult de informaţia pe care i-o poate pune la dispoziţie cercetarea uriaşei realităţi a vieţii populare contemporane…" Gh. Vâlsan [5] pag. „…vorbind despre înrudirea regiunilor, cu legături puternice în unitatea naturală din multe privinţe… trebuie înţelese ca formând o unitate…";
[2] *Etymologicum Magnum Romanie*, B. Petriceicu-Hașdeu, Editura Minerva, București, 1976 vol.III pag.453. (citat din Gh. Şincai): „La 1673, în bătălia de la Hotin între turci şi între poloni, când domnul moldovenesc Ştefan *Petrceicu* (s.n) a trecut

în partea regelui Ion Sobieski, printre mulţii boieri moldoveni era şi munteanul conteş Bălăceanul…";
[3] Op.cit, pag. 28 „Când e vorba de începutul popoarelor şi de epoce întunecoase din viaţa lor, orice studiu exclusiv istoric duce la încheieri greşite; la încheieri greşite, nu mai puţin, duce orice studiu exclusiv linguistic. Pentru a nemeri adevărul, sau încai a ne apropia de adevăr, trebui neapărat un studiu paralel istorico-linguistic. Când un text istoric se întăreşte printr-un fapt linguistic sau viceversa, ambele urmărite pe o cale strâns metodică, atunci şi numai atunci adevărul e găsit".;
[4] *Spiru c. Haret, haretismul ca fenomen social,* Virgiliu Constantinescu-Galiceni, Editura Fundaţiei România de Mâine, Bucureşti, 2012, pag. 72-112;
]5] *Oltenia, studii şi cercetări,* Editura Scrisul Românesc, art. „Climatul sufletesc oltean", pag. 27, C. Rădulescu-Motru;
[6] *Idem,* articolul „Oltenia Medievală" pag. 286, Aurelian Sacerdoţeanu;
[7] idem, pag. 289;
[8] *Dicţionar,* George Baciu, Editura ALFA, Iaşi, 2008, pag. 330;
[9] op. cit.[2), „Strat şi Substrat" pag.7-29;
[10] op. cit.[5] „Date principale din istoria Olteniei…" pag. 299, Ion Donat;
[11] op. cit.[5] „Din problemele preistoriei Olteniei", pag.244, 247, Dumitru Berciu;
[12] op. cit [2], pag.80;
[13] op..cit.[2] ,pag.21;
[14] op.cit. [2], pag.7
[15] op.cit. [2], pag.663
[16] idem
[17] idem
[18] *De la „Piatra de hotar" din neolitic la „Piatra de hotar" a lui Constantin Brâncuși și după*…, Dumitru Dănău, Editura Măiastra, Tg.Jiu, 2012, pag.12;

[19] Brâncuși, cititorul în duh**,** Ștefan Stăiculescu, Editura „Academica Brâncuși”, 2008, pag.131

(10.06.2013)

Dumitru Drăghicescu, între luciditate şi riscul mărturisirii de…sine

MOTTO: Fără elite și mari personalități nu este posibilă ființarea spiritului… - duh călăuzitor neamurilor.

O pomenire a numelui în preajma zilei din calendarul consacrat ne obligă să ne amintim şi de faptele celui… plecat. La sfârşit de octombrie sfântul Dumitru cel Bătrân (de la Salonic), sfinţit izvorâtor de mir, şi cel Nou, ocrotitor, de la Bucureşti) reînnoiesc datoria noastră cotidiană pentru duhurile din vecinătate: loc al naşterii, inimă de ţară, ţară întreagă. O făceam demult, în duhul tuturor toamnelor, pe când Demetra îşi înstrăina fiica, zălog iernii de prin Hades, ca s-o readucă apoi pe Cora acasă la vremea reînnoirii cu brazde proaspete. Apoi creştinismul, găsindu-ne tot pe aceste meleaguri va fi instaurat în pământul amazoanelor patriarhatul, iar ocrotitoarea va fi fost… dumitrizată! Să dăm Cezarului ce este al lui ni se va fi legiuit atunci! Să-i ascultăm poruncile, cu capul plecat din smerenie şi din teama morţii… Se dusese, cu timpul cel vechi, credinţa că suntem nemuritori şi că plecarea la Zalmoxis este o adevărată sărbătoare, deşi un apologet creştin, Sfântul Chiril al Ierusalimului constată: „Nimeni nu poate ajunge la Dumnezeu, decât ridicându-se prin jertfă” apoi Ivireanul să constate în Didahii moartea trupului ca „a treia naştere… care iaşte mântuitoare”.

Dumitru, ales pentru un *laudatio*, este Dumitru Drăghicescu, cel care iubindu-şi neamul, cu toată luciditatea şi acumularea sa de duh, a trebuit să spună şi vorbe grele despre neamul său. Cel ce vede departe şi atenţionează asupra necazurilor şi nevoilor, venind din blestemele nemântuite, acumulate în

lunga istorie, nu este crezut pentru că nu poate fi înţeles, ba devine prigonit, uneori chiar ucis de ai săi. Faptul istoric al căderii Troiei este o pildă a consecinţelor. Tragic destinul preotului Laocoon şi al fiilor săi ucişi de şerpeasca înlănţuire a răului ca şi nefericitul blestem asupra Casandrei, să nu fie crezută în viziunile ei, întotdeauna exacte. Pătimirea Fiului, dumnezeire întrupată numai pentru încredinţarea noastră, este pilda vie, suprema esenţă a trăirii. Locul primei naşteri a lui Dumitru Drăghicescu este unul, cu un duh manifest, şi asupra altor străluciţi membrii ai comunităţii. Luminaţii boieri Măciuceni cu vocaţie de ctitori, Enăcenii cu multe nume, între care Ioan ajuns prin trecerea la monahism Efrem Enăchescu (Mitropolit al Basarabiei); Vasile, meşter mare la Amenajarea Lotrului; Nicolae consilier Judeţean al Vâlcei; apoi, în cele de azi, cu grijă pentru semenii de aproape şi pentru memoria celor plecaţi, senatorul Dan Niţu, remarcat aici nu pentru cele po-litice, ci pentru Fundaţia dedicată memoriei lui Dumitru Drăghicescu şi mecenatul său prolific (recuperarea memoriei, a operei, valorificarea îndemnurilor!). Amintind aceşti oameni, dintr-un neam ales al comunităţii de români din Măciuca vrem să arătăm că dintr-un loc binecuvântat pot să izvorască oameni cu puterea să se lu-mineze şi apoi să ne dăruiască, cu toată generozitate lumina şi fapta lor. Cinstind neamul Măciucenilor aducem lauda noastră lui Dumitru Drăghicescu, mintea limpezită de şcolile sale înalte şi puterea adâncirii în firea neamului său.

Mintea lui, consonantă spiritului vremii căutător în psihicul mulţimilor, se va fi pus alături de alte minţi strălucite ale românilor când trebuia să ne prezentăm lumii ca neam unit într-o ţară mare. *Prin noi înşine* trebuia să ne izbăvim între neamurile lui Dumnezeu. Deşi, după cum spunea Dosoftei, Mitopolit al Moldovei: „Dumnezeu, Sfinţia Sa, nici un neam de rodul omenesc pe pământ nu lasă nepartnic de darul Sfinţiei Sale, Ce peste tot a atins mila Sa s-a deschis tuturor uşa de spăşenie…” pentru ca *uşa* şă se deschidă voinţa unor oamenii, din ce în ce

mai liberi trebuia să bată în ea şi în deplină cunoştinţă de cauză. *Bate şi ţi se va deschide! Cere şi ţi se va da!* Sunt, erau condiţiile necesare, dar nu suficiente! Pentru a şti ce să ceri, cum să o faci, era nevoie de o actualizată cunoaştere de sine!

Un B.P. Hasdeu dădea o *Istorie Critică*, a românilor şi ne susţinea cauza suveranităţii la Berlin, în 1878. Nicolae Iorga ne fundamenta istoria naţională. Monarhia lui Carol I, a lui Ferdinand şi a Reginei Maria moderniza statul şi îi dădea o demnitate între neamuri. „Dinastia" Brătienilor, în slujba neamului, mântuia ţara de înapoierea anacronică. Spiru Haret descifra sistemul instrucţiei publice şi îi punea bazele înnoirii. Dimitrie Gusti intuia aşezarea socială, fondând o adevărată şcoa-lă. Nae Ionescu, urmându-i lui Simion Mehedinţi, pe filonul trăirii creştin-ortodoxe, va dezvolta o filozofie existenţialistă, specific românească. Miron Cristea se va fi aşezat, abia prin 1925, ca primul Patriarh al Neamului Românesc, după aproape două milenii de supuşenie la structuri ierarhice străine. Între aceste fapte adăugate cunoaşterii de sine unui neam, venind de departe, lui Dumitru Drăghicescu îi va fi fost hărăzită misiunea să sondeze adâncul psihicului poporului român şi să-i spună metehnele, păcate adunate înrădăcinate de îndoctrinări străine aplicate de nevoie, reguli de viaţă, ca nişte religii impuse şi îndeplinite, fără crâcnire. Pare fără finalitate judecata particulară a cuiva din interior, cu posibilitatea de-a fi acuzat de lipsă de înţelegere. Apoi faptul vădirii celor prezise te transformă într-o cobe, la fel de hulită. Dar, iată-ne gata să-i luăm apărarea celui ce şi-a dus misiunea la îndeplinire din dragoste pentru poporul român, pentru el *poporul ales* căruia îi este, şi azi, un adevărat proroc pentru mântuirea lui.

Ca să ne susţinem demonstraţia, prin cel puţin alte două opinii exterioare - considerând lumina pariziană a lui Drăghicescu al treilea punct de sprijin - readucem din Vechiul Testament, din Osea, profetul (750-730 î.H), supărarea lui Dumnezeu faţă de *poporul* Său *ales* şi altă supărare, tot din drago-

ste, din cartea italianului Beniamino Fauro (ajutat de Ion Mărginean): *Românul şi felul lui de-a fi sau amatorismul la români.*

Dumnezeu iubeşte poporul pe care şi l-a ales să fie model trăirii tuturor neamurilor, dar atunci când îi constată rătăcirile de la calea trasată îl mustră, îl pedepseşte, îl decade din drepturi şi îl supune la cazne milenare. O face din dragoste, pentru că Dumnezeu este … iubire. Pe Fiul său trimis în lume îl ridică, născându-l din Neamul lui Avraam şi din Sămânţa lui David, să statornicească legea iubirii. Judecata Lui Dumnezeu este dreaptă chiar atunci când dojeneşte. Italianul invocat mai sus s-a născut la Gura Sadului şi iubeşte, fapt declarat şi demonstrat, neamul românesc. Trăind în exterior între fruntariile cele noi… europene, constată felul de-a fi al românilor care ne pune piedici la un soroc al mântuirii de rele. Ne dojeneşte, tot din dragoste, cum face o mamă care îşi educă fiul iubit cu…nuiaua. Să remarcăm din cartea italiano-românului motoul inspirat din Biblie: „Strigă din toate puterile şi nu te opri, dă drumul glasului să sune ca o trâmbiţă, vesteşte poporului meu păcatele sale”.

Blestemul, ca un stigmat al răului, este o boală… milenară, cum observăm din scripturi destinul unui popor ales. După momentele fericite, de-o clipă, apar suferinţele interminabile. După anul dobândirii în 1918 a unei unităţii dorite şi truda de recuperare a celor ilustrate mai sus, timpul învăţului celor noi şi al dezbărării de tare şi prejudecăţi, va fi fost prea scurt… Eliberarea adevărată şi cugetul autentic erau departe de consolidarea şi mântuirea aşteptată. Democraţia era o năzuinţă departe de-a fi săvârşită, ca un blestem al lucrului neterminat. Va fi fost otrăvită şi va sucomba curând de ciuma roşie, pentru mai bine de o jumătate de secol. Vizionarul Dumitru Drăghicescu se va fi dat pe sine jertfă, ca un Laocoon, ca o Casandră, ori sfânt român, ca o atragere de atenţie, să deschidem ochii la năprasnica vreme fără de Dumnezeu. Să-i mulţumim acum, recunoscându-i înţelepciunea şi sacrificiul, valorificând-i opera.

După lucrurile curmate abrupt, pentru că nu am avut puterea cea mare să le apărăm, nici puterea interioară a martiriului şi a eroismului fără preget, amintind de strămoşii daci, ne dumirim încă o dată de opera lăsată de Dumitru Drăghicescu. Pentru că religiile politice, ale supunerii necondiţionate, ne vorbeau în graiuri străine despre marele stăpân pământean şi ascultarea lui, fără crâcnire, psihologia, ştiinţă a cunoaşterii de sine, ne va fi spus prin glasul savantului că între religia-opiu, mijloc de supunere a popoarelor şi duhul credinţei cu tainele lui, este o adevărată prăpastie. Aşa ne-am aflat din nou supuşi, „eliberaţi", cu democratizarea bolşevizată, societatea fără de Dumnezeu şi scoasă din ţâţânile ei cu legi şi datini, cu istoria rescrisă cu întoarceri pe dos şi cu eroii de import, cum vor fi fost şi sinaxarele cu sfinţi aduşi să umple vidul cu alte moaşte, paradoxal, într-o glie mănoasă, foarte sfinţită şi roditoare mustind de legende, balade, obiceiuri ale locurilor de dincolo de erele creştine.

Să-l pomenim cu respect, la sorocul *dumitizării* Demetrei, pe Dumitru Drăghicescu, duh din duhul pământului românesc răsărit în grădina vâlceană de la Măciuca şi să nu-i uităm constatările, privind metehnele, folosindu-ne de calităţile cu care am fost dăruiţi, să nu-i uităm iubirea de ţară şi marile lui fapte din istoria ei şi îndemnul sălăşluit în cele lăsate de zestre : să izbândim în lupta noastră, niciodată terminată! Să ne amintim că a plecat dintre ai săi când smintirea democraţiei începuse şi că ziua este una a înălţării la cele veşnice, cu crucea suferinţei sale îngemănat: 14 Septembrie, 1945 şi mereu, mereu să-i pomenim numele.

Dumitru Drăghicescu - profet al cauzei naționale

Celebrarea anului centenar al românilor, de la Marea Unire în vatra străbună a neamului, venind de departe este incompletă fără citirea marelui pomelnic al personalităților remarcabile. Obișnuința este ca rudele apropiate să-l strige pe cel de-un sânge, dintre multe grupe de identificare, cât mai aproape de locul baștinii. Este în spiritul locului - aici faptul fiind universal valabil: că nimeni nu este observat profet la el acasă!-, ca după suirea la cer a duhului unui om, acesta să reintre, cu toate cele bune ale lui în averea de spirit a locului tocmai îmbogățit/ înnobilat cu *roadele* judecate de… Dumnezeu (gândul și cuvântul rostit în slujba vieții semenilor săi întru adevărul care este ziditor și luminător pe cale…), acum luate în posesie, sfințite fiind.

Anul 2018, în preajma Sf. Dumitru, ne cere pomenirea, intrată în tradiție, a lui Dumitru Drăghicescu. O mare personalitate se recuperează greu în marele panteon, fără publicarea în …*monitorul oficial* a judecății de valoare a…Cerului, despre omul locului. De mai mulți ani se depun eforturi mari pentru recuperarea adevărului și scrierea sentințelor definitive, privind pe Dumitru Drăghicescu. O dată tradusă din limba franceză, de către un vâlcean din preajmă, „Noua Cetate a lui Dumnezeu”, Ed. Paideia, 2015, recomandată de un alt vâlcean printr-un „studiu introductiv”, amplu și lămuritor, publicarea făcută de Fundația „Dumitru Drăghicescu”, această operă - parte din întregul mai cuprinzător!, își cere dreptul, nu doar la ecou, ci și pe acela să îi mulțumim celui ce a făcut-o posibilă, studiind-o aplicat și valorificându-i învățăturile. Anul acesta, cu cerințele

lui privind Centenarul, ar trebui să observe, cu prilejul pomenirii lui Drăghicescu, viziunea profetică a acestuia, așa cum reiese din marea operă amintită. Credem că recuperarea continuă a lui Dumitru Drăghicescu pentru cultura română, poate să adauge militantul unei idei politice, pentru starea de pace a națiunilor tocmai împlinite, înainte de depășirea acestei stări tranzitorii spre alte zări globaliste, cu alte definiri ale vieții oamenilor în societatea mondializată. Avertismentul savantului măciucean vâlcean, fiind tot atât de clar, ca în cazul mai cunoscutei ziceri, că o lecție neînsușită la vreme, se va repeta! cu costuri însutite, mai târziu!

Să-l pomenim pe marele savant ca pe un profet, reamintind gândurile lui, intuiții pro-active care ne pot sta răspunsuri la întrebările de azi, uneori sfaturi de ținut minte și de urmat, pentru că toate acestea au citit un proces care își are o legitate subtilă și implacabilă.

Un proces socio-istoric descifrat cu bisturiul psihologiei aplicat mulțimilor, și urmărit într-un moment propice identificării unei faze caracteristice: tocmai maturizarea ideii națiunilor - ajunse la apogeu! și explozia mondială a trei mari imperii - cu chingile poporelor - națiuni frânte! - au făcut posibilă viziunea unei noi Cetăți a lui Dumnezeu, ca o actualizare a modelului exprimat demult, de Fericitul Augustin. Participant direct la instituționalizarea și susținerea noilor construcții statale naționale, Dumitru Drăghicescu vede în atingerea redutei: Stat Național, recunoscut internațional și necesitatea stingerii unui *orgoliu național*, care să nu mai vadă dincolo de starea de pace - tocmai atinsă! - noi dorințe de măririi teritoriale. Un arbitru internațional, lucrând în logica morală a Lui Dumnezeu să garanteze *pacea lumii* și să instaureze pentru veacuri o nouă *Pax-Romana*, luată ca model, tocmai pentru belicoasa Europa ce se emancipase cu spiritul antichității Greco-romane, altoit de creștinismul dobândit.

Drăghicescu constatase: „Viața istorică se deplasează din cadrul național și începe să evolueze într-un cadru supranațional!” Apoi predicția, legată de lipsa strunirii/îngrădirii egoismului: „Egoismul națiunilor afirmate/recunoscute internațional se dezvoltă și riscă să producă cele mai rele dezastre în mijlocul națiunilor cele mai civilizate. Supralicitarea naționalistă în cunoscutele personificări (fascism, hitlerism, hortysm, legionarism etc.), dar și sovietismul (ca un neo-imperialism epurat de etnicitate și ateizat!), vor fi confirmat temerea lui Drăghicescu care devine realitatea celui de-al II-lea măcel mondial. Remediul propus de savantul român este clar și el se va fi aplicat specific, foarte târziu, de actuala Uniune Europeană: „Nu există altă ieșire decât diminuarea, atenuarea egoismelor naționale și organizarea tuturor națiunilor într-o formă de societate supranațională care să reducă suveranitatea absolută a Statelor, într-o suveranitate relativă, să asigure Pacea între Națiuni, dar, chiar pentru aceasta, a depăși cadrul vieții pur naționale!” Să remarcăm în 2018 cât de actuală este problema înțelegerii raportului între național și internațional pentru România, aflată în Uniunea Europeană, dar și în Consiliul Europei, respectiv în alte organizații mondiale. Aici sfatul lui Drăghicescu, venit înaintea celui de-al II-lea război mondial, înaintea aderării la diverse organizații regionale și mondiale, ar trebui cunoscut, actualizat și folosit, ca un bun în posesie. Procesul socio-istoric care a emancipat și națiunile din imperiile anacronice, vom constata după un veac de la primul război mondial, că pe lângă o înaintare conform viziunii lui Drăghicescu, va fi cunoscut și desfășurări perverse. Ideea națională proprie, uneori amendată prin supralicitarea propagandistică a legionarismului, a fost înăbușită de bolșevismul utopic și o lungă deraiere de vreun sfert de veac (până după 1964!), iar ca epurare de credință - pe modelul secularizării sovietice, aproape o jumătate de veac, cu consecințe și azi. Drăghicescu, în proiectul pentru Asociația Națiunilor (Națiunile Unite) vede ca necesar liantul creștin, pentru că

dezvoltarea personalității umane (aici în structura mulțimilor!), nu îl poate excude! Spune savantul român privind evoluția specificatee a URSS-ului: „Este adevărat că poate numai Rusia, în toată Europa, n-a putut crea o conștiință națională definită și clară, tocmai din cauza extensiunii sale nemăsurate. Sunt ei sinceri? Vor reuși ei să facă să triumfe definitiv în Rusia concepția lor?" Răspunsul l-am primit noi, supraviețuitorii lui Drăghicescu, după 70 de ani de Uniune bolșevizată care nu conținea în numele ei internațional cuvântul despre etnia rusă! *Niet*! Fără ingredientul național și instrumentul asociat crezului dominant al nației: ortodoxia panslavistă, nu era posibilă o universalizare valabilă! Confirmarea ratării o face A.I.Soljenițîn în „Căderea Imperiului Comunist - sau Cum să reîntemeiem Rusia" Ed. *Rampa și Ecranul*, 1991, București. Ideea lui Drăghicescu, privind liantul credinței cu impact în societatea oamenilor ce își trăiesc libertatea colectivă prin valoarea democratică a votului (când alege modelul Civita Dei), nu a fost luat în considerare, nici de Uniunea Europeană, când a încercat să adopte un *proiect de constituție* care excludea, ca și internaționalismul roșu, liantul creștin (propriu civilizației Europei creștine, în ciuda scecularizării ei, după 1789!). Supusă referendumului, pentru adoptare, Proiectul de Constituție al Uniunii Europei a picat în cea mai laică țară: Franța, demonstrând că societatea își are propriul proces, în ceea ce înseamnă transformarea mentalităților. Omul votează pe baza a ceea ce are adânc impregnat în conștiința sa.

Drăghicescu a observat lumea Antichității romane unificată geografic împrejurul Mediteranei, cu o forță miltară impresionantă: legiunile romane și are intuiția că o nouă *pax romana* s-ar putea instaura într-o asociere supranațională cu liantul creștin. Deși nu în cuprindere globală, la început, viitoarele alianțe militare îl vor confirma. Pactul militar al Atlanticului de Nord și Tratatul militar de la Varșovia se vor insinua în istorie ca alianțe militare regionale, până la sfârșitul războ-

iului rece, când NATO va supraviețui și se va întinde și peste sfera de acoperire a celeilalte (după căderea structurii de asociere politică forțată - mimând utopic un internaționalism de clasă - cade în desuetudine și brațul armat!).

Spiritul național al statelor se manifestă defazat între statele aflate pe scenă. El se manifestă peste tot în forme și intensități diferite. Savantul remarcă faptul că în Vestul mai secularizat, precum Franța - după revoluția din 1789! Procesul disoluției preanaționalului are în contra-pondere marea internaționalizare și ca efect al colonialismului, care a adus către metropolă noi afluiri entice și o legislație internă permisivă noii stări de fapt - punându-se în conflict cele două mișcări: cât centripet național? cât centrifug internațional? Efectele moderne le constatăm noi acum prin transferul confruntări și între crezurile confesionale ale migranților. Naționalismele vor fi mai puternice, spune Drăghicescu acolo unde procesul cu etape nu va fi fost parcurs până la reduta statului național consolidate. „Națiunile vor continua să existe mai ales la popoarele ajunse ultimile la deplina conștiință națională!”. Ieșirea Răsăritului, foarte târziu din chingile întunecatului feudalism și dobândirea statutului de națiune modernă, apoi a unei statalități consolidate (până la o vreme!) ne situază pe noi, românii în valul din urmă al atingerii redutei, departe însă de-a fi fost definitiv câștigată, pentru că reculul istoriei cu pactul Ribbentrop-Molotov, deși caduc după război, în ciuda valabilității Trianonului își produce efectul, ba de dragul păcii efemere România, post 1989… nu-și cere dreptatea (aderarea la NATO și Uniunea Europeană îi impunea României, să nu aibă cu vecinii probleme litigioase!). Se poate spune aici că am rămas cu un viu spirit național, dar mersul către societatea globală ne-a impus cedarea - cum vedea Drăghicescu! - a unei părți din suveranitate (vezi Aquisul comunitar, negociat și semnat de România, pentru aderarea la UE!) și alegerea deschiderii internaționale din perspectivă diferită, față de fosta satelizare sovietică. Spune Drăghicescu: „Spi-

ritul național îngust și absolut, principiul naționalităților s-au epuizat prin eliberarea națiunilor. Nu mai constituie nota dominantă a epocii care se deschide înaintea noastră”…ori „Preocupările naționaliste vor deveni secundare, problemele nationnale fiind rezolvate…” Predicțiile savantului, care iau în calcul faptul că între idée și faptă, precum între proiect și realizare sunt uneori mari diferențe, se confirmă doar acolo unde obstacolele procesului au fost depășite.

Vorbind despre dezvoltarea tehnologică a societății globale care implică drumuri, căi ferate, modernizarea telecomunicațiilor ș. a., el arată că aceasta generează și o rețea de reguli de drept internațional, dar că arbitrul internațional (el văzând în Liga Națiunilor acest… garant al păcii!), ar trebui să aibă valorile proprii de identificare representative internațional, intrate în conștiința elitelor mondiale ca valori referențiale. Să observăm aici că orientarea lui Drăghicescu pentru… Oda Bucuriei, ca imn al Uniunii Europene este un fapt acum, că UE are drapel, capitale și o zi internațională, în 9 Mai - nu doar ziua victoriei în al II-lea război mondial, dar și ziua nașterii Uniunii, prin 1950 într-o formulă restrânsă, dar cu marele potențial al devenirii a ceea ce este astăzi. Că această asociere se bazează pe un set de principii și că în timp și-a creat mecanismele de lucru, din ce în ce mai performante. Nu putem trece cu vederea peste legătura dintre dezvoltarea infrastructurii naționale pentru conectarea cu cea internațională și reactualizarea spiritului național, la nivelul dat de integrarea în structura de asociere a Europei. Ne întrebăm dacă nu cumva lentoarea promovării autostrăzilor românești nu înseamnă o forță de reacție procesului de internaționalizare, în spiritual vremii, și ne vin în minte atâtea vorbe aruncate în malaxorul propagandelor, pro și contra: „pierderea identității”, „vânzarea țării”, „multinaționalele relele economiei românești” etc., în timp ce milioane de români își caută norocul într-o lume internaționalizată, dar păstrând dorul de acasă, semn că sufletul național nu dispare dacă educația pri-

mară este temeinică și locul natalității își ia chipul prietenos, nu doar în poveste, ci în realitatea care ține ritmul rotirii planetare, al planetei noastre, locuită de oameni, semenii noștri.

În an centenar, Dumitru Drăghicescu, cunoscând metehnele și îndărătnicia poporului român iubit credem că ar pune o întrebare! Unde este elita momentului, să-i fie păstorul potrivit, să-i arate imașul și să-i spună care este iarba cea bună de păscut? Nu cumva își pierdură urmele și elita și poporul, care se războiește interior și își strigă în exterior neputințele și slăbiciunile? Ceea ce au făcut oamenii din Vâlcea, pentru vâlceanul lor universal, cu viziune profetică este o atragere a atenției asupra unor idei care își păstrează întreg potențialul pentru mersul luminat, pe o cale sinuasă și plină de obstacole. Felicitări organizatorilor! Profetul trebuie să se întoarcă acasă și să ne lumineze întunericul, mereu, mereu, nu doar ca să-l constatăm, ci pentru a-i urma sfaturile!

Ziua zilelor patriei românilor

Iată un loc: vatra ţării românilor de azi, acelaşi, aproape acelaşi de când nu se numeau aşa locuitorii ei, cu chipul său dăltuit de creator în marea sa diversitate de relief, una plină de viaţă. Geologia, cu frământarea ei, a zidit munţii şi dealurile, a ondulat podişuri şi a netezit câmpiile. Izvoarele s-au făcut râuri şi acestea şi-au săpat văile, au tocmit zăvoaie şi lunci, apoi, unduindu-se-n fluviul cel mare, au băltit locurile mănoase şi s-au desfăcut într-un evantai ca o deltă, să fie rai păsăreturilor, cailor sălbatici şi peştilor, acolo, la gurile ca nişte porţi ale apelor, spre marea cea mare. Aşezată, pe roata celestă a lui Cronos la cumpănirea boreală cu îngheţ şi dezgheţ, vremea vremurilor îşi schimba veşmântul după moda erelor istoriei. Vârtelniţa pământească număra, inegale, zilele şi nopţile, într-un permanent balans…, dialectic, al cercului cu două jumătăţi.

Iată un timp, istorie a oamenilor, de când nici nu mai ştim cum se numeau. Ştim doar că gândeau, priveau şi adorau soarele şi mai ştiau să lase semne inteligibile azi că au locuit relieful şi timpul acela şi urmele trecerii lor trebuiau să se pună-n război.

Mare a fost, mare este, în permanentă schimbare, diversitatea chipurilor oamenilor impregnate de loc şi vreme să le fie ritmicitate şi gând. Punct stabil în vatră, aşezat anume în relief, semenul nostru din neam, acel neam încălzit de acelaşi foc (proiecţie a soarelui într-un loc sacru, numit vatră!), hrănit de aceeaşi sevă maternă şi-a transmis duhul inculcat în materia locului să poată respira la fel în chipul nostru schimbat, dar iubitor de pământ şi cer. Iubim pământul pipăit şi cerul tânjit după cum chipurile lor ni se arată în orizonturi largi, ori mărgi-

nite. În iubirea cea mare se insinuează, întotdeauna, particularitatea unei intimităţi dată de unitatea reliefului. O vale, un deal, un munte, o depresiune intramontană etc., devin curtea mai largă a acelui *acasă,* din raiului copilăriei. „Ţara”, din ţara cea mare, îşi adaugă eroismele oamenilor săi, uniţi de marile provocări ale vieţii de obşte: cutremure, revărsări de ape, îngheţuri, pârjoliri, secete, năvăliri de lăcuste, de oameni mânaţi de foame, de supravieţuire, ori de efemera glorie. Sunt multe cele ce ne-au făcut altfel pe unii de ceilalţi în cercul cel mare românesc. O natură diversă, dar armonizată, ne-a făcut aceiași, în chipul nostru profund și inconfundabil, dar și diverşi, oglindindu-ne unicitatea personală în marea diversitate. Ceea ce a creat falii în trupul simţirii profunde a fost doar coloratura politică (a puterilor oamenilor, în luptă pentru hegemonie!), adică geopolitica ce va fi împrumutat modelul descompunerii spectrale a luminii. Lupta pentru toate felurile de putere, râvnite de oameni, a creat linii interioare de demarcaţie, uneori rupturi vremelnice în pofida structurii omogene a trupului etnic şi cultural-spiritual.

Zilele în șirag, într-o succesiune garantată a inegalităţii lor, vor fi dat, într-o sinteză partizană, zilele cu noaptea inclusă, dar cu dozarea luminii: zilele albe şi zilele negre. Zilele faste şi cele nenorocite, într-o subtilă fracturare a luminii în culori, vor amprenta istoria, cu timpul ei curgător şi cu atâtea schimbări cromatice. Succesiune descifrată de ... Ecleziast, cu ineviabila ondulare a alternanței, pare o schimbare legiuită a polilor.

Locul comun, lunga durată a traiului împreună în comuniune, generează rădăcina adâncă şi un anume rod cu menirea permanentizării, a înstăpânirii. Aşa cred că s-ar descifra naturalitatea în care locul (stihial!) impune amprenta viului şi aceasta, de Dumnezeu investită stăpân, om fiind, îşi ia rolul în serios. Omul s-a declarat stăpân asupra unei patrii-pământ şi s-a numit, asemenea Lui: Pater din cer, Împărat, Rege, Sultan, ori Patriarh, Calif, etc., asupra credincioşilor. În disputa androgină -

dintre matriarhatul mamelor, din spiritul naturalităţii cu maternitatea izvor şi puterea cuvântului, obligatoriu componentă a tuturor poruncilor - Tatăl va fi impus puterilor omeneşti…patriarhatul. Spiritul Tatălui, urcat în cerurile puterii şi conceptualizat în religiile pământului, va catehiza gândul oamenilor, apoi se va altoi - după o luptă sângeroasă! - cu spiritul liber cugetător al persoanei, pusă iubitoare de aproapele, în obedienţa divină a Patriarhului cel mare şi a supuşilor săi, instituţionalizaţi în ierarhii cereşti şi pământene.

Spiritul naturalităţii, în care sacralitatea altoise nemurirea - revelată în artă de Constantin Brâncuşi! - pus în armonie cu duhul creaţionist (acela în care o anume dogmatică nu se impune agresiv, cu o instituţie pământeană să tălmăcească partizan scriptura, ori să se substituie judecăţii divine!) s-a impregnat în omul locului cu toată sacralitatea, aşa cum respiră ea în felul smerit de-a iubi; de-a respecta semenul - vezi ospeţia românească şi datina colindatului, de pildă!; de-a suferi până dincolo de limitele răbdării, precum biblicul Iov; de-a asuma sacrificiul suprem, precum martirii anonimi, ori cei cunoscuţi, între care ne stă dovadă Constantin Brâncoveanu, cu conştiinţa nemuririi sufletului, spirit dacic, şi al răsplăţii unei vieţi viitoare, după o judecată de apoi, dreaptă, în spiritul creştin ortodox, fără indulgenţe şi purgatoriu, fără intermedierea unui „suveran pontif”.

Spiritul naturalităţii la strămoşii românilor se va fi altoit cu sacralitatea care conţinea, *in nuce,* nemurirea. Apoi la momentul creştinării credinţa într-o viaţă de apoi, promisă celor smeriţi şi morali, va fi devenit linia trăirii. Se vădea aici, în jertfa martirică, spiritului eroic netemător de moarte al strămoşilor daci. Armonica fundamentală, a asumării nemuririi în crez, se va fi condiţionat atunci de supunerea asumată în faţa puterilor de orice fel! Punctul de intersecţie al lumilor, diferit colorate, impunea o anume soluţie a… supravieţuirii pământene. Dacia, patria bătrână dintotdeauna, devenise punctul de intersecţie al

lumilor şi se va fi găsit apoi, milenar, la locul confruntărilor dintre punctele cardinale. Între spiritul Nordului - pragmatic, ordonat, reflexiv, eroic şi protestatar - şi spiritul Sudului, strălucitor, iute schimbător, intuitiv, speculativ, anarhic; între Răsăritul contemplativ, interiorizat, cu trăirea conservativ-centripetă şi Apusul universalist, globalizant, impunând secularizant cetatea, burgul, cetăţeanul şi primatul dreptului omului, locul şi timpul nostru a trebuit să împace omul cu sinele şi cu această lume de-a împrejurul său. În această împrejurare milenară armonica fundamentală - conştiinţa adâncă a apartenenţei la ceva comun, indestructibil tăinuită în adâncul firii - a fost asaltată ca o redută nevăzută din toate părţile. Valuri înalte, uneori adevărate sunami, au cadenţat imperiile asupra-ne. O cronică sumară ne poate arăta aceasta.

A venit Roma, cu Traian şi cu legiunile, acum două milenii şi au spart unitatea trăirii oamenilor Daciei. Această acasă, țară de dor, o vor invoca mereu urmaşii, semn al memoriei care nu uită cele esenţiale. Frânturi din întreg se vor numi *valahii*, după spusa istoricului emblematic, Nicolae Iorga: „romanii populare”. Acestora noi le spunem obşti de moşneni, toponimia le-a zis „ţări”, iar Dimitrie Cantemir, referindu-se la câteva în *Des-criptio Moldaviae,* le va fi spus „republici”. Sudul roman, civilizator, cu spiritul grecesc absorbit, va im-pune într-o bună parte din Dacia: *pax romana*, una asaltată permanent de Nordul, gata de revanşă. Apoi spiritul Nordului arian, al goţilor, va îngenunchea Roma, impunându-i *un stil* şi un nou *sfânt imperiu*… roman, pe defunctul Imperiu Roman de Apus, rămas mărturie unei antichităţi păgâne, strălucitoare. O-rientul, moştenitor al cezarilor Romei răsăritene şi al ortodoxiei, cu amprentă grecească, se va impune politic şi confesional, statornicindu-ne în ortodoxie şi în protectoratele puterii sale laice. Aşa va ghida, spre protectoratul otoman, o jumătate de mileniu statele româneşti, întemeiate într-un context prielnic. Apoi Răsăritul, mai nordic al ţaratului rusesc, ne va fi luat şi el

în protecţia lui spoliatoare, sub pretextul unităţii de credinţă, aproape doua veacuri de invazii şi rapturi teritoriale. Amprenta unui fel de-a fi al Orientului, cu puntea sa balcanică, ne este evidentă…, inclusiv cu anumite resentimente dobândite. Occidentul, cu vectorii săi de putere îşi prelungise puterea papală prin două regate apostolice vecine: Ungaria şi Polonia, care ne-au disputat supunerea şi pământurile. Chiar Sf. Imperiu Romano-German ne-a influenţat viaţa. Presiunea calvină, impunerea prin forţă a catolicismului, suportarea cruciadelor, a războaielor sângeroase, *uniaţia* - după 1698, ne-au arătat un permanent câmp de luptă pentru un prozelitism religios și agresiv. O mie de ani de presiune papistaşă prin Transilvania, peste 850 de ani de pragmatism saxon şi spirit teutonic, au coexistat cu armonica fundamentală a românilor, cu iradieri transcarpatice în Valahia, Moldova de sud şi Bucovina. Puterea de lovire a acestor valuri imperiale am resimţit-o puternic pe fruntariile mereu ciobite şi impuse altor reguli şi altor credinţe. Transilvania lovită de vântul Apusului va fi fost smulsă din firescul ei şi i se va fi impus chiar un statut juridic, în care românilor, prin acel *unio trium nationum,* de la 1437, nu li se recunoștea elita proprie, pentru că doar aceasta conta, în pofida prezenței majoritare a trăitorilor baștinei. Moldova stătea în ortodoxia începutului cu o influenţă catolică, în vecinătatea Poloniei, cu o ortodoxie pravoslavnică smintită de imperialismul ţarist, dar în ascultarea înaltei porţi. Dobrogea, deşi fief al martirilor creştini şi probă a apostolatului Sf. Andrei, va fi fost înglobată, repede, în Imperiul Otoman și odată cu islamizarea turco-tătară îşi va fi adăugat, peste Dunăre, şi raiaua Brăilei; Muntenia va fi sub protectoratul Orientului otoman și vreun secol cu *gospodarii greci* ai Fanarului şi cu biserica închinată multisecular, total ierarhilor greci; Oltenia, cu *bănie* proprie, sub puterea Orientului şi sub influenţa Apusului, cu ierarhia bisericească a grecilor diluată de influenţele sârbeşti.

Spiritul românesc fundamental, dat de esenţa locului se manifestă în trăirea cotidiană şi se arată sinteză a tuturor experienţelor acumulate, învăţături de minte. O privire asupra răbojului ne arată succesiunea de zile albe şi negre, de reguli, cutume asumate natural, de porunci impuse peste puterea voinţei de-a le accepta şi cu inima, cuminecându-le sfiinţenia. Este aici chiar o interiorizare a faliilor exterioare, să facem ascultare tuturor stăpânilor, dar şi neîmblânzitului daimon interior, inflexibil. Vom fi constatat acest tranzacţional la omul nostru politic, dintotdeauna. Un socio-psiholog va fi văzut, în plin secol XX (Dumitru Drăghicescu!), multe metehne acumulate de mentalul colectiv și înrădăcinate în veacuri: teama de un Dumnezeu impus instituțional, teama de stâpânul Sultan, „de...Bun Împărat", „ocrotitorul" Țar, nevoia de apărare - în faţa minciunii politice etc. Teama de străini, fără a fi xenofobie, ci constatare multiseculară, l-a determinat pe Eminescu să-şi avertizeze neamul şi să-i întrevadă mântuirea, ca şi alţi mari bărbaţi ai neamului, în unirea tuturor şi în lupta şi munca în slujba patriei şi neamului.

Câte zbateri, câtă întretăiere de gânduri, câte acţiuni sub impulsul firii în succesiunea zilelor! *Munci şi zile,* va fi observat anticul Hesiod, epopeea trăirii omului pe pământ. Oamenii în şuvoiul lor de fiinţare, dincolo de propria persoană, experimentează fiecare confluenţă până va vibra în marea cea mare : familie, gintă, trib, neamul ţărişoarei lui, neamul cel mare. Grai matern, copărtaşi la moşia devălmaşă, mărturisitori ai aceluiaşi Dumnezeu, aceeaşi chingă statală, acelaşi jurământ militar devin liantul unei unităţi. Este dificil să stabileşti punctele comune pentru înfiriparea punţilor, când diferenţele sunt alimentate tocmai pentru a submina unitatea. Mare şi înălţătoare trebuie să fie acea zi, ca o clipă astrală în care toate inimile bat la fel şi energiei infinite a rezonanţei nu i se poate opune nimeni şi nimic. Aceea se arată unic, dumnezeieşte: Ziua Zilelor!

Ziua zilelor românilor este aceea în care şuvoiul lor se va fi adunat să îşi strige gândul şi să dea expresie forţei voinţei lor. O vor fi făcut în locul-demult binecuvântat de duhul unităţii, în cetatea cea albă a celor curate ale cugetului şi sfinţită de sângele unor martiri înaintemergători: Alba Iulia. Timpul îşi va fi ales momentul după cinstirea apostolului Andrei, cel ce ne va fi adus cuvântul cel nou al iubirii iertătoare, adică 1 Decembrie. În şirul zilelor, 1 Decembrie 1918, amintind de Marea Adunare plebiscitară de la sfârşitul primului război mondial, este momentul astral. România a desemnat această zi, *zi naţională*, consacrând-o simbol nepieritor. Dintre toate zilele albe şi negre ale unui şir fără sfârşit, ca o coloană infinită, *ziua zilelor* - 1 Decembrie 1918!, are unicitatea ei. Prezentăm mai jos un şirag cu zile alese, albe şi negre, din marea trecere.

… Anul 106 (d. Ch.), căderea lui Decebal;

• 1290 și 1359: zilele descălecărilor întemeietoare ale statelor fe-udale româneşti: Valahia şi Moldova;

• 9-12 Noiembrie 1330, Victoria lui Basarab I, la Posada, cu afirmarea autonomiei Ţării Româneşti şi consolidarea ortodoxiei;

• 17 Mai 1395, Mircea cel Bătrân, Rovine, Ţara Românească învinge, într-o bătălie, Imperiul Otoman, salvându-şi statalitatea;

• 1417, turcii anexează Dobrogea;

• 31 Ianuarie 1418, trecerea la cele veşnice a lui Mircea cel Mare (cel Bătrân);

• 16 Septembrie 1437, Românii din Transilvania nu sunt consideraţi *naţiune receptă* între cele trei *naţiuni:* maghiară, săsească, secuiască (*Unio trium nationum*!);

• 10 Ianuarie 1475, Vaslui - Podul Înalt, Ştefan cel Mare învinge în luptă Imperiul Otoman, salvând statalitatea și autonomia Moldovei;

• 2 Iulie 1504, Ştefan cel Mare trece la cele veşnice;

• August 1538, turcii anexează Bugeacul şi Tighina;

• 1542, turcii trec Dunărea şi înfiinţează raiaua Brăilei;
• 26 Iulie 1552, turcii anexează la paşalâc o parte a Banatului şi Crişanei: Timişoara sub turci;
• 21 Octombrie (1 nov.) 1599, Mihai Viteazul intră în Alba Iulia, aducând Ardealul în unire cu Muntenia;
• 30 Mai 1600, Moldova este unită cu Ardealul şi Muntenia;
• 19 August 1601, Mihai Viteazul este ucis pe Câmpia Turzii;
• 1688, Austria anexează Transilvania;
• 6 Octombrie 1698, se impune Uniaţia în Transilvania;
• 1711, după înfrângerea de la Stănileşti, în Moldova, se instaurează regimul fanariot;
• 15 August 1714, Constantin Brâncoveanu este executat la Constantinopol;
• 1716, în Ţara Românească se instaurează regimul fanariot;
• 1718, Oltenia este anexată la Imperiul Habsburgic (până în 1739!);
• 7 Mai 1775, Bucovina este cedată, *de iure - de facto*, din 1774 - Austriei, de către „protectorul" Imperiu Otoman;
• Martie 1791 şi 30 Martie 1792: *Supplex Libellus Valachorum Transsilvaniae* - memorii înaintate de liderii naţiunii române din Transilvania împăratului de la Viena: Leopold al II-lea;
• 1812, Ţaratul Rus anexează Basarabia; Februarie 1821, Adunarea de la Padeş, Tudor Vladimirescu dă scânteia recuperării naţiei române;
• 27-28 Mai 1821, la Târgovişte este asasinat Tudor Vladimirescu;
• 3 Mai 1848, Marea Adunare de la Blaj a 40.000 de români (cu Bărnuţiu şi Avram Iancu), *Pronunciamentul* de la Blaj;
• 5 Sept. 1848, Adunarea de la Blaj cu 60.000 de români înarmaţi, cu Avram Iancu, pregătiţi să apere drepturile românilor din Transilvania;
• 14 Iunie 1849 Principatele Române (Dunărene) sunt ocupate de trupele imperiale otomane şi austriece;
• 15 Ianuarie 1850 (20 Dec. 1849?!) se naşte Mihai Eminescu;

• 25 Februarie 1856, Congresul de pace de la Paris anunţă alt destin pentru principatele române;
• 24 Ianuarie 1859, Al. Ioan Cuza este ales principe şi la Bucureşti - „Mica unire”;
• 7 Septembrie 1859, la Paris, Turcia şi Austria recunosc dubla alegere a lui Al. Ioan Cuza;
• 11 Februarie 1866, Al. Ioan Cuza este alungat din domnie de „Monstruoasa coaliţie”;
• 10 Mai 1866, Carol I de Hohenzollern a venit în România şi a fost încoronat, din 1883, ca rege, domnind 48 de ani, ca principe şi rege;
• 17 Februarie 1867, se instituie dualismul austro-ungar, Transilvania este înglobată în Ungaria, devenită regat în Imperiul Habsburgic;
• 9 Mai 1877, Parlamentul României hotărăşte Independenţa României, faţă de Imperiul Otoman;
• 10 Mai 1877, principele Carol I ratifică hotărârea;
• 13 Iunie - 13 Iulie 1878 Congresul de la Berlin recunoaşte, condiţionat, Independenţa României; se realipeşte la ţară Dobrogea şi Delta Dunării, dar se cedează Rusiei sudul Basarabiei (Cahul, Bolgrad, Ismail) ... este o zi *gri*!;
• 28 Mai 1892, Memorandumul Transilvaniei (Ioan Raţiu), petiţie pentru dobândirea drepturilor naţionale ale românilor din Transilvania, amendat printr-un odios proces;
• 10 August 1913, în urma Războaielor balcanice, în Tratatul de pace de la Bucureşti, pentru rezolvarea problemei românilor, aromânilor din Balcani, Cadrilaterul se integrează Regatului României;
• 27 Martie 1918, Sfatul Ţării de la Chişinău, hotărăşte Unirea Basarabiei cu România;
• 7 Mai 1918, Pacea de la Buftea, cu Imperiu German; România restituie Cadrilaterul, preda controlul trecătorilor…din Carpati. Din fericire, la finalul războiului, tratatul va fi devenit caduc, nefiind ratificat de regele Ferdinand;

• 15 Noiembrie 1918, Unirea fostului Ducat al Bucovinei cu România, hotărâtă de Congresul general al Bucovinei;
• 1 Decembrie 1918, la Alba Iulia, 100.000 de români transilvăneni, hotărăsc într-o Mare Adunare, plebiscitară, unirea Transilvaniei, Banatului, Crişanei, Sătmarului, Maramureşului cu Regatul României/ Este *Ziua Zilelor*! Ţara cunoaşte cea mai largă întindere, de la fosta Dacie, dinainte de cucerirea romană; voinţa şi conştiinţa de neam vor fi atins un maxim istoric, atestat de sacrificiul de sânge din primul război mondial şi mobilizarea exemplară la marele plebiscit democratic. Ziua aceasta încununează şi celelalte zile ale unirii Basarabiei şi Bucovinei;
• 4 Iunie 1920, Paris-Trianon, tratatul de pace între puterile Antantei, învingătoare, şi Ungaria consfinţeşte *România Mare* şi confirmă procesul democratic de afirmare al naţiunii române, în hotarele ei istorice, prin voinţa plebiscitară a locuitorilor;
• 8 Mai 1921, apare partidul comunist român, un fel de centrifugă internaţionalistă, întreţinută doctrinar de URSS;
• 4 Februarie 1925, Miron Cristea devine primul Patriarh al ţării întregită, România;
• 24 Iunie 1927, apare mişcarea legionară, ca exponentă a curentului naţionalist *en vogue* în Europa, care este un curent identitar anti comunist, antisemit, antimasonic. Va deveni o forţă politică…controversată în istoria, încă nedecantată suficient;
• 23 August 1939 Pactul Ribentropp-Molotov, ultimatum pentru cedarea Basarabiei şi Bucovinei;
• 30 August 1940, Dictatul de la Viena, răpeşte o parte din nordul Transilvaniei;
• Septembrie 1940 se cedează Cadrilaterul;
• 23 August 1944, lovitura de stat, întoarcerea armelor împotriva nemţilor, insurecţia armată, arestarea mareşalului Ion Antonescu; intrăm, fără armistiţiu, sub ocupaţia de facto a ţării de către sovietici: prizonieri în Siberia, comisari sovietici, datorii

de război, canal, îndoctrinare forţată etc.; este o zi nedecantată suficient și încă o zi cenușie, din seria zilelor gri!

• 1 Iunie 1946, Mareşalul Ion Antonescu, considerat criminal de război, fiind judecat, este condamnat la moarte și în această zi a fost executat, la Jilava;

• 30 Decembrie 1947, România se proclamă Republică (satelit sovietic!)...regele Mihai părăseşte ţara, după ce a semnat abdicarea;

• Aprilie1964, plenară a comuniştilor români, cu distanțarea de politica Moscovei şi de Tratatul de la Varsovia, recuperarea unui naționalism laic, dezvoltarea economică intensivă şi a unei diplomaţii eficiente (Daciada, Cântarea României, Prezidenţia Adunării Generale ONU, membră în Comitetul Permanent al ONU etc.);

• 22 Dec. 1989, regimul Ceauşescu este înlăturat prin evenimente, nedecantate încă (revoluţie, lovitură de stat etc.); sigur, o soluție globală a geopoliticii, cu urmări inevitabile, după pierderea „războiului rece”! Schimbări de macaz inevitabile, în tot lagărul comunismului european;

• 25 Decembrie 1989 Ceauşeştii sunt „judecaţi” şi împuşcaţi, la Târgovişte! Iliescu, tot comunist, cu legitimarea gregară a Frontului Salvării Naţionale, preia puterea;

• 15 Martie 1990, încercarea destabilizării Transilvaniei, prin evenimentele de la Târgu Mureș (ciudată „potrivire” cu ziua… maghiarilor!);

• 13-15 Iunie 1990, *mineriada*, chemată în sprijinul „apărării democraţiei”;

• 2 Martie 1992, Republica Moldova este recunoscută stat independent, ca membră ONU, Războiul din Transnistria cu implicarea Armatei a XIV-a, a Federaţiei Ruse (martie-iulie!);

• 21 Martie 2004, România devine membră a NATO, după un lung proces de aderare, asigurându-şi *un scut de protecţie*;

1 Ianuarie 2007, România devine membră a Uniunii Europene; procesul de integrare pune, faţă-n faţă, problema identitară, cu cea a asumării, consensuale, a valorilor europene într-o perioadă tranzitorie de... integrare.

În lungul şir al zilelor albe şi negre remarcabilă rămâne ziua de 1 Decembrie 1918, cu adevărat Z*iua Zilelor*. Până la această dată evenimentele au marcat disoluţia, ori o izbândă parţială. Fărâmele s-au recoagulat atunci când forţele potrivnice intrau în crize şi condiţiile interne, regionale, globale se arătau propice. În sistemele de ecuaţii care determinau mersul lumii trebuia să ne fie cunoscută cauza şi să fie susţinută prin abilitatea diplomatică a marilor noştri bărbaţi de stat şi a spiritelor cultural-spirituale şi de multe ori prin braţul armat şi asumarea senină a sacrificiilor. După Z*iua Zilelor* ceea ce părea pe vecie şi-a arătat slăbiciunile şi neputinţele şi ele acumulate în procesul istoric. 1 Decembrie 1918, reprezintă creasta de pe care trecutul şi prezentul nostru se văd la poalele unui pisc înalt: „Ziua Zilelor”.

Despre…„trecutul de lângă noi”

Suntem aici, ne trăim viața cu traista-n spinare, din ce în ce mai grea pe cărare și atunci, nu ca întâmplare, ci spre propria ușurare predăm marelui duhovnic apăsarea împovărătoare, să fie trecută în acatistele istoriei, povață mântuitoare. În cele de lângă noi, chiar traista fiind această bază de informații, date, fapte, experiențe personale, se află propria noastră vecinătate cu lumea, un fel de punți dintre sinea noastră și lumea. Este percepția noastră despre cele trăite deja, în mod direct, ori puse din experiențele trecutului pentru propria viață. Acest mecanism este propriu oricărui sistem viu, după cum va fi constatat pionierul ciberneticii - recunoscut târziu și cu jenanta jumătate de gură: Ștefan Odobleja! - atunci când observa obligatoria conexiune inversă. Efectul oricărei acțiuni este transmis procesorului acelui sistem, după măsurarea lui, pe propria piele. Acest lucru este o necesitate a vieții care se auto reglează permanent, la vedere, ori pe căi subtile greu de intuit. Viul, și sistemul social este un continuum al vieții și este înzestrat cu capacitate de învățare și adaptare permanentă în toate palierele intuibile de partea sa conștientă.

Introducerea noastră a constatat apriori, că există colecția**:** „Trecutul de lângă noi” în care la Editura Lumea Magazin, a apărut foarte recent, în 2013, cartea cu titlul ademenitor și conclusiv: „Secrete de familie ale unor dictatori comuniști - Despre copiii lor teribiliști”. Autorii Vasile Dumitru - Fulger și Ioan Gatea ne oferă din *merindele* lor, puse de-a împreună, atenționându-ne prin Romain Rolland că toate-s adevărate, și n-au cum să nu fie, dacă sunt povețe și propriilor nepoți: Ioana-Jacqueline și Theo. Puternică este motivația și destinația, cum

pe vremuri cele ale înțeleptului Neagoe Basarab către un… Teodosie, lărgeau cercul de iradiere, mult mai departe, spre luminare și spre hrana curiozității demult stârnită, când este vorba de tainele cărora le căutam și noi răspunsul.

Cartea autorilor este o cercetare a trecutului unor dictatori recunoscuți și intrați în conștiința publică cu această etichetă: Stalin, Dej, Ceaușescu. Sursele de informații, foarte multe, au fost prelucrate, aduse în coerența unei interpretări logice, lămurite acolo unde lipsa de informații va fi fost completată prin cercetări noi, interviuri, noi surse, mai credibile și cu intuiția personală demult exersată în această muncă cu informația. Concepută ca un eseu să slujească adevărul, acolo unde informația nu este suficientă, cantitativ, calitativ, ori nu poate fi în mod clar validată, este lăsată în viață… ipoteza, cu tensiunea căutării celor din viitor, după cum arhivele își vor deschide secretele la sorocul promis.

Eseul, ca o subtilă șaradă este o atenționare, că metehnele trecutului sunt prezente și acum…*lângă noi,* un fel de bătut șaua să priceapă… noii dictatori, încă fără etichetă. Aici cartea, deși pare o nevinovată carte despre povestea unor vieți, devine carte de învățătură… de minte, pentru societatea românească, așa de vulnerabilă la derapajele de la o viață normală. Acum, puterea ajunsă pe mâna unor caractere îndoielnice, să nu mai producă monștrii, cum se întâmplă *în somnul rațiunii*, mai ales că imnic ne răstim demult *la popul*, să se deștepte, iar el…nu și nu! Blestemul, după cercetarea lui Dumitru Drăghicescu, pare fără leac acolo unde secolele au făcut năravurile supraviețuirii, cu temeneaua, cu bacșișul, cu îngenuncheatul celui mare în fața nimicului ajuns buric al pământului, cu beizadele, vânzători de țară, lichele politicianiste, pupători de dosuri, cântători în struna netrebnicilor, adică toată fauna societății altora, în asaltul continuu împotriva dreptei simțiri a legii pământului, de mult condamnată…

În apropierea farului, prea puternic, al obișnuitei propagande, în bruiajul trepidant al entropicului, greu îți mai găsești necesara liniște să pui ordine în cuget. Orbirea celui care privește numai în afară - televizorul, monitorul computerului sunt exemplele la îndemână!- este o consecință a prezentului. După un timp prea lung de aglomerare, în special al imagini, că de citit nu se prea mai citește, în mintea aglomerată cu informație nestructurată, ori intenționat ierarhizată din afară, așa… din întâmplare, orbirea prezentului se amestecă cu confuzia indusă a trecutului (vezi recomandările, privind scrierea istoriei și pe cei care o scriu…!). Iată încă o valență posibilă a cărții despre… trecutul nostru, cu semnele de circulație puse credibil de specialiști. Un diplomat de carieră și slujitor al informației, alături de un gazetar dedicat, predilect asupra relațiilor internaționale sunt în tandem. Ei devin acel procesor pentru… reacția inversă necesară fiecărui cititor, să-și pună ordine în propria minte. Așa constatăm că boala… dictatorilor este endemică în perenitatea ei, are o cauzalitate implacabilă. Ea se manifestă în plan psiho-social prin carențele formativ-educative cunoscute din cercetările de antropologie pedagogică, psiho-pedagogie, etc., frumos și necesar precizate în introducerea, care ne dă temeiul științific al prelucrării inferențiale a autorilor, privind calitatea educației și comportamentul copiilor - beizadele, din toate timpurile, inclusiv al celor ce sunt pe scenă și ne fac de râs pe…*la Bruxelles* (s.n). Am reținut și șarada *pămpălăului* care nici să se împuște nu este în stare, după ironia omului de…oțel, Stalin, la adresa lui fiu-său!...pentru a ilustra și scena de acasă, melodramatică cu circul ei ieftin.

Concluzia cărții, ca o soluție a unui sistem cu multe necunoscute este că adevărul, mai devreme sau mai târziu, se află. El are consecințe asupra actorilor … supraviețuitori, cei care și-au ascuns fața în minciună (cartea are suficiente figuri de „eroi”, în viață, dând lecții de moralitate pe invocatele canale cu intoxicări la tele-comandă!), care însă trăiesc pe același picior

mare, să ne confirme că evenimentele din 1989 nu prea au multe cu revoluția, ci cu ceea ce autorii consideră o… *lovitură de stat*, în folosul altui grup de interese în care recunoaștem și beizadelele, *căzute* în pulover, ca din întâmplare tot sus, hopa-petrică, în noua aritmetică. La capitolul din… zvonuri, privindu-l pe Ghiță Gheorghiu aducem o certitudine, prin intersecția traiectoriei personale cu enigmaticul personaj. În 1970 la Institutul Politehnic București, care purta atunci numele „Gheorghe Gheorghiu-Dej", am fost colegi de facultate, până în 1975, anul absolvirii, cu Gheorghe Gheorghiu, pe care îl apelam cu Ghiță și-l știam ca nepotul lui Gheorghiu-Dej, de la Lica. Nu aveam habar de biografia lui. În cercetarea dumneavoastră, în cronologia luată în considerare Ghiță, colegul nostru de la Energetică/secția hidroenergetică trebuie să se fi născut în jurul anului 1951, fiind de vârsta noastră. În această situație putem intui un scenariu interesant: să fie chiar copilul lui Dej, asumat de Lica și înfiat de tatăl natural! Oricum acest lucru, posibil, rămâne o ipoteză de cercetat în viitor. Un lucru de subliniat ar fi că și Petrică, cel trimis la Toulouse de complicația Zoiei, s-a specializat tot în Hidroenergetică… Subliniem acest lucru cu vădită curiozitate și pentru a rămâne în spiritul adevărului care animă întreaga lucrare. Dincolo de personaje, ca într-o piesă de teatru moralizatoare, importantă este învățătura. Cartea aceasta este și o istorie apropiată în care puterea s-a conjugat după preceptele secretarului florentin, cel cu… *scopul scuză mijloacele!,* deși în lumea înțelepciunii noastre învățăturile Basarabului ar trebui să călăuzească divanurile și pe…, admitem! despoții luminați, în gâlceava lor cu lumea îndărătnică, să nu mai trăim îndobitocirea altora… A celor care ne vor, pentru ei înșiși, Binele... Dăm cinstire autorilor, muncii lor în slujba adevărului spre mântuirea nepoților și a celor interesați.

(Aprilie 2013)

Cuprins

1. Nevoia de sfinți români/ 5
2. Intemeierile românilor…/ 15
3. Pământul negru și negrii pământeni/ 35
4. Am picat din…cer! (sau altfel despre continuitate în Dacia strabună!)/ 44
5. Despre cumani…?!/ 53
6. În slujba „poporului istoric”, prinosul tuturor sfinţilor români/ 57
7. Despre Unitate Națională și nevoia sacralizării/ 67
8. Posada - 1330, adevărul de lângă noi/ 75
9. Dumitru Bălașa despre Posada românilor de la 1330/ 83
10. Posada/ 85
11. Posada...recentă/ 88
12. Mircea cel Mare, cel Bătrân, eroul de la Rovine (17 Mai 1395, pe … Jiu!)/ 121
13. Mircea cel Mare-cel Bătrân-cea mai mare personalitate a istoriei orașului Râmnicu Vâlcea/ 135
14. Valah, cuvântul cheie/ 139
15. Neamul Rudenilor/ 148
16. Bogdan Petriceicu Hașdeu, *piatră de hotar/* 150
17. Dumitru Drăghicescu, între luciditate şi riscul mărturisirii de…sine/ 165
18. Dumitru Drăghicescu - profet al cauzei naționale/ 170
19. *Ziua zilelor* patriei românilor/ 177
20. Despre…„trecutul de lângă noi”/ 189